

www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

20. 7. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2893

СТАНИСЛАВ ВИНАВЕР
ЉУБАВНИК СРПСКОГ
ЈЕЗИКА

СПАС У
ЗАДЊИ
ЧАС

За све од 7 до 107!

МАЛЕ ТАЈНЕ
ВЕЛИКИХ
МАЈСТОРА

ФУРБАТЕ

Веровали или не!

38 КИЛОМЕТАРА БЕЗ МАШИНОВОЂЕ
ПРЕШАО ЈЕ ПУТНИЧКИ ВОЗ
КОЈИ ИЗ БОГАРА ВОЗИ ЗА ЏАКАРТУ,
У ИНДОНЕЗИЈИ.

МУЗЕЈ ШИБИЦА
НАЛАЗИ СЕ
У ГЛЕДБРУКУ,
У АЈОВИ.

ПРОТЕЗУ БЕЗУБОМ
ОСАМДЕСЕТОГОДИШЊЕМ
СЛОНУ
ПО ИМЕНУ МАРАКОТ,
НАМЕСТИО ЈЕ ДОКТОР
САМСАК ЏИТНИЈОМ ИЗ
ТАЈЛАНДСКЕ ПРОВИНЦИЈЕ
КАНЧАНАБУРИ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

... **славни** британски
редитељ Алфред Хичкок
(1899–1980) није имао
пупак. Уклоњен му је током
операције кад му је било
седам година ■

... **одрасла** особа насмеје
се у просеку петнаест пута
дневно ■

... **чак** седамдесет пет од-
сто жена свакодневно наме-
шта кревет. За разлику од
жена, мушкарци то ређе чи-
не: само 45 одсто мушкара-
ца ујутру намешта сопстве-
ну постељу ■

... **употреба** пијавица била
је тако честа да су средином
19. века болнице у Паризу
за лечење употребљавале
готово шест милиона пија-
вица, а у Лондону – седам
милиона ■

... **Ескимии** у свом језику
имају више од двадесет
речи које означавају –
снег ■

... **израз** *караше* значи
празна рука ■

... **године** 1938. амерички
магазин „Тајм“, по обичају,
изабрао је Човека године –
био је то Адолф Хитлер ■

... **отварач** за конзерве из-
мишљен је тек 48 година по-
сле конзерве ■

... у средњем веку
многи људи су
веровали да особи која
кија ђаво лако може да
ускочи у уста, па су
зато онемо ко кија
говорили
„Бог те благословио“
и „Наздравље“ ■

... **фараон** Рамзес II имао је
око 160 деце ■

... у месту Накли, у Египту,
1911. године метеор је убио
пса. Колико је познато, то је
једина „метеорска“ жртва
до данашњих дана ■

... **Чечилија Бартоли**
(1966), славна италијанска
оперска дива, имала је само
девет година кад је
наступила на позорници – у
опери „Тоска“ тумачила је
улогу пастира ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

©2007 by King Features Syndicate, Inc.

CHRIS
BROWNE
7-22

Причу о Станиславу Винаверу није лако написати. На пример, како је почети, приказати читаоцу помоћу неколико одредница, као што је уобичајено? Немогуће, зато што је Станислав Винавер био и један од најзанимљивијих, најевропејскијих, најважнијих писаца српске књижевности прошлог века, и преводилац чудесне вештине, и писац путописа, па и новинар, критичар, одличан полемичар, али и покретач модерног у култури, кад је на париској Сорбони студирао математику код Анрија Поенкареа, филозофију код Анрија Бергсона и музику код Ванде Ландовске, па је затим, не баш у првој младости, у Београду дипломирао физику, кад је био и један од 1300 каплара у Првом светском рату, затим и непосредни сведок Октобарске револуције, заробљеник немачких логора током Другог светског рата, био је присни пријатељ важних европских песника и писаца, био је и страсни јогин, дипломата, противник идеолошких догми, кад је имао широко знање,

*Иако је немогуће доказати,
сматра се да нема толико
српског писца који је више
волео језик. У његово време
толика посвећеност речима
није била цењена*

био је заљубљеник у музику, у уметност, у речи, у Београд, био је поштовања вредан ерудита, бриљантан стилиста, духовит... и још много, много тога.

Затим, требало би, наравно, навести и описати његове радове, али би набрајање неколико наслова, колико приличи новинском тексту, можда могло само да илуструје Винаверов опус. Прву збирку песама „Мјећа” објавио је у двадесетој години, касније збирке поезије „Варош злих волшебника”, „Чувари света”, „Ратни другови” и „Европска ноћ” врхови су наше модерне поезије, његове „Приче које су изгубиле равнотежу” означавају почетак авангарде у српској књижевности, „Манифест експресионистичке школе”, увод програмске књиге нове српске књижевности „Громобран свемира” први је авангардни манифест у нашој књижевности. Путописи „Руске поворке” и „Немачка у врењу” важни су документи о догађањима којима је присуствовао, чувеном „Пантологијом новије српске пеленгирике”, коментаром тадашње лирике признатих српских песника, пародију је учинио поезијом, „Чардак ни на небу ни на земљи” и „Језик наш насušни” есеји су о књижевности, култури и језику. Превео је „1001 ноћ”, Раблеове „Гаргантua и Пантагруел”, Гетеове „Јаде младог Вертера”, Хашекове „Доживљаје доброг војника Швејка”, Твеновог „Тома Сојера”... Писао је у листу „Прогрес”, „Зенит”, загребачкој „Критици”, „Мисао”, „Политици”, сарађивао је у Радио Београду, био је уредник новинске агенције „Танјуг”, а у часопису „Република” три године је у рубрици „Београдско огледало” описивао културни живот свог града. Требало би, свакако, рећи и да је све ово што је набројано и све оно што није, а чега има више од наведеног, Станислав Винавер постигао за кратко време: рођен је 1891. године, а умро је у шездесет четвртој.

четири

ЉУБАВНИК СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Закључак је да се прича о Станиславу Винаверу мора свести само на детаље истргнуте из његовог живота.

Цврчци су највећи на свету

У детињству, које је провео у Шапцу где је рођен, како је открио у интервјуу објављеном након његове смрти у листу „Република”, волео је ноћу да отвори прозор и слуша – жабе.

„Страшно сам волео да слушам жабе, ту тешку меланхолију њиховог кречетања. Једна од друге се разликују за осмину тона. У почетку када их слушате то је само један огроман хор, касније осетите те осминске интервале. Пропутао сам цео свет, а само сам једанпут чуо нешто веће. То су цврчци. На Звездари има један зид изнад Дунава, тамо их има лети сигурно преко пет стотина хиљада. Скоро сваки дан одлазим да их слушам. У почетку сам разликовао око педесет звукова, сада разазнајем пет до шест хиљада тонова у том концерту. Музика цврчака је музика малих интервалских распона. Као музика српског језика. Наш језик је био као жабе, цврчци и фрула. Ја сам у српском осетио фрулу, покушао сам да дам реченице са зрицавцима, жабама и фрулом.”

У гимназији је, сећао се, обожавао музику и математику.

„Ту сам налазио крајњи смисао живота. Чинило ми се необично важно да потпуно савладам математику. За музику сам мислио да представља крајњу чувствителну границу. Свирао сам клавир и важио за вундеркинда. Мислио сам само на те две ствари. Књижевност ми није изгледала велика ствар. Био сам заљубљен у срж, хтео сам да уђем у истину, а поезија ми је изгледала заобилазна.”

По једном интервјуу Винаверовог сина Константина, основна преокупација му је „био језик, и то српски језик. Сматрао је да га чује и изнутра и споља. Имао је један љубавнички однос према језику”. Само у текстовима о речима, Винавер истиче своја осећања према теми, а у онима других тема, превладава интелектуалац – научник који своје мишљење или оцену износи првенствено помоћу чињеница. На пример, у есеју „Језичке могућности”, сликовити изрази сугеришу да Винавер из дна душе жели да убеди саговорника да „под језиком не треба разумети принову у речима и поштовање ове или оне синтетичке финоће. Под језиком ваља шире схватити *жубор језика*, ма-

тице у њему, убрзање, успорење, ток, шум, темпо, убедљивост, таласање, динамику језика.” Целог живота му је био „највећи проблем како ући у суштину мелодијског у српском језику, а затим како из ње изаћи.” Сматра да „речи нису ништа – мелодија је све. Кад кажете, рецимо: *Све, све али за-наш*. Идеја нам јаснија бити не може, а могли сте да за исту ствар употребите грдне речи да бисте је објаснили”.

Писац „винаверизама”

У тексту „Београдски говорни језик” у рубрици „Београдско огледало”, пун хвале објашњава „нови жив говорни језик” који се појавио у Београду: „Израђен је читав систем убрзаног и сликовитог изражавања. Исковани су не само изрази и облици, него и звучни обрти на читав низ конструкција.” Наглашава да је „ово све извео сам народ, а не књижевници, који су робовали старом епском изражавању, а плашили се новог живота језика као шатровачкога, мангупскога, фрајерскога или вулгарнога”. А затим им и директно замера: „Писци се боје живих обрта као нечега, неосвештаног исувише локалнога, па и наивнога. Међутим, наиван је епски начин изражавања, а нови ритмови и нове говорне мелодије омогућавају нам да боље и разговорније изразимо дубљи и замршенији живот данашњице.”

Писци, препознавши се у Винаверовим есејима, а и они који су се само солидарисали с њима, јавно су га нападали. Он их је лако и очигледно побеђивао. Тако је с јесени 1952. године Бора Дреновац напао Винаверов чланак о песнику Лази Костићу замерајући му што није доказао величину Лазе Костића него је само додирнуо тезе из свог дугогодишњег рада о њему. „Није задатак новинског чланка да тезе докажу до краја. Ја сам то покушао у моме делу о Лази Костићу. То сам дело писао неколико година. Оно је моје животно дело. Оно је мој прилог једном значајном поглављу наше књижевности. Бора Дреновац сматра да ја нисам компетентан за тако шта, он ме подругљиво назива: лингвистом, математичарем, физичарем и песником. У ствари, ја сам математику и физику студирао на Сорбони, лингвистиком се бавим откако сам писац, а писац сам већ преко четрдесет година.”

Каже се да је Станислав Винавер био највише нападани писац. „Нема почетника који не

Европска нит

Клонове су се зачуле и зашумале
Људинској јединајде књижици

Тај шумах како је шик

Сотворе, стварају баре

Својим да евра

Трговци су за

Рече које кроз и

Немају, сва

Немају ени

Светаоси

Свајине

Којасу сити

12.10.1941

17.10.1941

17.10.1941

17.10.1941

17.10.1941

17.10.1941

17.10.1941

17.10.1941

17.10.1941

сматра да може да ме у
свако доба и у сваком
листу или листићу нај-
баналније нападне. Ја
волим полемике, али
са мном се не диску-
тује, мене нападају и
негирају. Имао сам
великих разочара-
ња, мало званич-
ног успеха код
професорског
света. Када сам
био најискренији

приговарали су ми да правим
винаверизме. Мени се не даје ни прилике ни
простора да објавим своје чланке. Обично
ме сматрају за лудог и пустог. Према мени
су, најблаже речено, некоректни.”

Кад му је током расправе у Удружењу
књижевника Србије, у пролеће 1953. годи-
не, некадашњи надреалиста Марко Ристић
замерио што говори о роботима и машина-
ма, Винавер се овако одбранио: „Мислим да

и једни и други, у ово доба
електронских рачуналки,
великих техничких радова
и атомских оруђа, сачиња-
вају већи део стварности.
Писци који презиру матема-
тику и физику, и не схватају
довољно језик којим пишу (не
схватају довољно у смислу про-
дубљивања његова) – ти су писци
данас застарели. Они не схватају
динамику наше и светске стварности.
По неки пут, они нису чак ни на висини
фолклора, то јест прохујалих језичких
и психичких техника, које су некада
означаваале неопходни прилазак та-
дашњој стварности. Доба које је пре-
зирало математику, физику, маши-
не, техничке уређаје, конструкцију
и језичне слутње – то је доба про-
хујало. Писци који то не знају, на-
ивни су, најблаже речено.”

Највећи сукоб између Винавера
и писаца конзервативног мишље-
ња, пре свих с Михаилом Лали-
ћем, Миланом Богдановићем и с
Марком Ристићем, збио се на
Изванредном пленуму Савеза
књижевника Југославије у но-
вембру 1954. године. У свом „Бе-
оградском огледалу” Винавер је
обавестио читаоце да је Пленум
трајао четири дана, да су рефе-
рати били унапред одређени па
је „свака импровизација била ис-
кључена”, односно да није било
„живих акцената” и да је „недо-
стајала вибрација истинске живе
речи”. Напад на свој рад описао
је овако: „Када сам, на крају ди-
скусије, затражио реч по личном
питању (јер сам био очебрнут
као зачетник нашег књижевног
метежа, као човек који је *унео*
атоме и теорију релативитета
у нашу песничку тематику)
тако често ми је одузимао реч
у сличним приликама, овај ми
је пут, не без два прекида, до-
пустио да се и моје мњење са-
слуша. То мњење је ишло у
прилог модернога великога
замаха књижевности на Запа-
ду.” Раша Попов, књижевник, сећа се

Ihrem hochverehrten Chef
Herrn Geheimrat Prof. Sile
zum
20. März 1918

Dr. Pollack.

Dr. J. J. J.

J. J. J.

J. J. J.

Винавер 21. Белград
4.13.1941
Свајине Винавер
1941.
Офензива
7. новембра.

Станислав
Винавер
снимљен у
Београду
1935. године.

Каже се да је
Винавер био
највише
најадан писац.

„Израђен је читав
систем убрзаној и
сликовитој изражавања
– шатировачкој,
манџујској, фрајерској
или вуларној.”

да је тада с колегама студентима уживао док су наглас по ходницима Филолошког факултета читали стенограм Винаверовог одговора на Лалићев напад да је у српску поезију увео атоме: „Парафразирам по сећању: *О сурови Лалићу! Зашићу си најпао Демокрићу. Лалићу, Лалићу, за мене је највеће част ићи си ме прогласио за атомског песника. Немам ја толике снаге колику ми ти приписујеш!*” Објашњавајући да је стварност „пуна покрета, суноврата, снова, чежњи, борбе, слутње” па је зато језик, тврдио је Винавер пред својим неистомисљеницима, недовољно средство да би се објаснила „и зато прибегавамо апстракцијама”.

Непуну годину након тог догађаја, у последњем интервјуу, рекао је: „Када ја говорим у Удружењу књижевника нападне ме њих двадесет, ја их све поклопим, а мој говор не изађе у новинама, него само напишу да је Винавер говорио забавно.”

Свим срцем и знањем Винавер је настојао да стваралаштво ослободи прописа и правила. Зато су и разумљива његова реаговања у „Београдском огледалу” на све што је настојало да спута слободу стваралачког духа. Када су крајем 1954. године лингвистички стручњаци окупљени око професора Јована Белића у Матици српској опет одлучили да писање речника српског језика мора да сачека прецизна правила правописа, Винавер је иронично написао: „Уверен сам да нико од мојих читалаца није довољно свестан шта значи да имате посла са правописним фанатизмама, цепидлакама и бирократама. Они траже све под конач, мада немају довољно ни калема ни конца, да њима све одмере и домере. Они би били у стању да укину читав писмени и неписмени живот нације све док се не дође до њиховог узор-правописа. Они би забранили људима да говоре, да се воле, да рађају децу све док се не утврди како се пише свака пристојна и

скаредна реч нашег језика. Они би забранили читаву и званичну и личну преписку, издавање упутстава, пасоша, исправа и прописа; штампање новчаница; забранили би школе па и дечја забавишта докле се год не буде знало шта ћемо са апострофом и треба ли рећи *воћство* или *воћтво* или *бунде-вавство!*” А затим подсећа да „ми сви ипак пишемо доста разговетно и Иво Андрић, Бора Станковић, Црњански, Растко Петровић, Настасијевић, Ујевић, да само њих споменем, написаше и под досадашњим правописом, ремек-дела са којима нисмо постидни у великом свету! Али свакако би их који правописни фанатик

н а з в а о

лошим књижевницима, што су реч *прећци* писали са *ћ* а не *преци*.”

У својим преводима, Винавер је открио до тада неслућене могућности и лепоте српског језика. Као да је тиме исказао своју посвећеност и љубав према језику.

Брат Рабле

Поводом 147. рођендана Ханса Кристијана Андерсена, записао је и следеће: „Ја сам преводио Андерсена годинама, и годинама сам носио у глави и у срцу његове јунаке и јунакиње. Природно је и ја да сам се замислио: Ко ли су и какви су? Не мислим да је моја одгонетка ни најбоља ни коначна, али сам се толико бавио Андерсеном да је она, ипак, један прилог томе питању.” Каже да је превodeћи Андерсена осетио „да пре свега треба ући у душу његових личности. Свака бубица, зверчица, пуж и ружа, сваки ту има своју изванредно компликовану душу, са безброј ђудљивих и неодредљивих заокрета. Ту мора да буде стила: да би се сви ти заокрети осетили речима. Ту мора да буде самосвојног говора: свака личност живи оним што говори на свој особени начин: дугме, перо, метла, исто као и виле, вештице, стари ислужени војници, лабуди, првосвештеници, принцезе, снешко белић, фуруна, напрстак, и плехани војник. Сви су они истинити а ипак пуни ђуди, пуни живота који се не може обухватити формулама. Око свачијег језика трудио сам се месецима. Сваки говори и другима и себи, и сваки изражава много више но што те речи обично казују. Сваки изражава своју суштину, али и изненадне решености које су кадре да судбини дају сасвим други правац. Живот је и правило, и ђуд, инат, мерак и изненађење. Чудо треба дати, код Андерсена, стилски, а не што бисмо празним речима рекли да се догодило. Никад се не зна код Андерсена

ни шта ће доћи ни како ће доћи, а кад је дошло знамо да је тако требало да буде. То је вез стилски.”

Многи тадашњи преводиоци нису се слагали с њим. Винавер се, међутим, није колебао. „Мислим да сам ја остао у праву тражећи у Андерсену пре свега стил, са свим стилским лепотама и ђудљивостима. Свака вила Андерсенова ђудљива је. То зна и наша бајка: створења њена пуна су ђефова, ината и непредвидљивих нагона. Андерсен је за мене пре свега стилиста. Ко нема стила нека га не преводи.”

Франсоа Раблеа Винавер сматра језичким генијем. У тексту поводом 400 година од Раблеове смрти у „Београдском огледалу”, Винавер указује да „велики део његовог смеха не долази само од ситуација, изненађења и тријумфа ђудских особина над механичким, него долази од самог језика: од оне слободе у игри речима, у игри граматиком и синтаксом” и тиме противречи и свом професору Бергсону. „Рабле влада могућностима свога језика, француског, и тако се утисак игре и слободе код њега пење до већих и пространијих видика, но код било и једног писца света. Рабле је непреводљив, просто зато што тражи од преводиоца исту ту игру с језиком – а ту је игра мало коме дата. Рабле кује речи, барата њима као мађионичар, упућује их где му се прохте и како захте. Отуда она његова беспримерна ведрина и лакоћа: израз је лак и лакши него лак; чини нам се да речи, ето, послују за нас, и да оне сав напор примају на себе место да и ми сами запнемо.”

И, на крају тог текста могућа је одгонетка зашто је Винаверов превод романа „Гаргантua и Пантагруел” међу најбољим преводима свих преведених књига на српски језик. „Својим преводом Раблеа хтео сам да се одужам своме родном језику, који је диван, крепак и изванредно изразит – и ведро слободан. Без ђубави према српскоме, не верујем да би ми превод прешао границе које се морају прећи да бисмо се иоле приближили Раблеу. Превести Раблеа – значи волети Раблеа, али пре свега волети свој језик необузданом ђубављу, која једина налази праве обрте: крајње слободе природности и безмерне прикладности. Нападали су ме неки педанти; они верују само у буквалне преводе оваквих ремек-дела, која се у ствари само могу – препевати.”

Можда и као нека врста наравоученија, ево за крај детаља о прошлости и садашњости: „Сматрам да је модеран само онај који је разумео старо, па умео да га одбаци. Ако старо не можете да одбаците онда падате у понављање. А задатак је песника да траже, мисле и говоре. Без компромиса. Сви компромиси у том правцу ми изгледају кобна литерарна политика. Литература мора да одбаци све што је мртво. Напред се иде само са великом литературом која је до краја верна себи.”

Станислав Винавер деценијама је био непомињани писац. А онда је, онедавно, почео да се појављује у делима других писаца и уметника. Тако је стигао у 21. век коме је, очигледно, све време припадао ■

Соња Ђурић

Захваљујемо породици Станислава Винавера и Културном центру Београда за припрему и опрему ове рубрике.

ПРИРОДНО УМЕТНИЧКО ДЕЛО

ДОК ЗВЕЗДЕ СЈАЈЕ, КОКА НОСИ ЈАЈЕ

Д а јаје не постоји, требало би га измислити. После 2005. године и узбуне због птичијег грипа, свет је схватио да је избаци-ти јаја из исхране готово немогуће. Јер, она се не једу само као кајгана и томе слично, већ се стављају и у теста, ко-лаче, кекс, кремове, сладолед, мајонез, а и комбинују се с другим јелима где мање-више успешно замењују месо.

Тешко је око 60 грама, има приближно 90 калорија, кошта само десетак динара и, под руку с пиринчем, неприкосновени је владар трпеза свих времена и у целом свету. Највише га једу Јапанци: 350 комада годишње, скоро по једно свакога дана

Јаје једне врсте колибрија (*Mellisuga helenae*), најмање птице на свету и нојево (*Struthio camelus*) јаје, највеће на свету.

Јаје, и то не само кокошије, важно је у јеловнику сиромашних земаља, али се много једе и у богатим. На пример, у разним јелима и облицима, сваки Италијан поједе 218 јаја годишње. Јапанац, који у томе држи светски рекорд, свакога дана по једно. За Србију нема статистичких података, али је сасвим извесно да су у нашој исхрани јаја веома заступљена.

Успех ове намирнице није тешко погодити: гајење кокоши

било је одувек прилично јевтино. После Другог светског рата у већини земаља владала је велика nestaшица намирница, гладовало се чак и у иначе богатој Великој Британији, али су многе породице у целом свету држале у кухињи или на тераси бар једну коку носиљу. И обична кајгана с луком и зачинима од трава нахранила би све њене чланове. Исти случај је и данас у многим сиромашним крајевима југозападне Азије, Африке,

НИЈЕ САМО ЗА ЈЕЛО

Осим као намирница, јаје се користи и у друге сврхе: за штављење коже, прављење хартије и текстилних влакана, на пример. Оно је и основа козметике: прах целог, осушеног кокошијег јајета служи као материја за омекшавање у шампонима за косу, у емулзијама и маскама за кожу лица и тела. Оплођено кокошије јаје употребљава се у козметичким опитима за доказивање да је материја нешкодљива. Техника сликања темпером велики је дужник јајета. Све до 18. века жуманце је коришћено као везивно ткиво и емулгатор пигмента у праху. И Леонардо да Винчи је у славној „Тајној вечери“ употребио масну темперу, од уља и јаја, и тако слици дао непоновљив сјај и светлост ■

Лужне и Средње Америке.

Није случајно што је већ хиљадама година јаје, које је ушло и у језике целог света у изразима попут: „ходати као по јајима“, „тражити длаку у јајету“, „до јаја!“, симбол народних обичаја, филозофије и митова од којих се најраспрострањенији тиче постанка света. У легендама Египћана, Грка, Феничана, народа Африке и Лужне Америке верује се у праисконско, „космичко“ јаје од кога је све настало. У хиндуистичкој вери творац Брама рађа се из златног лабудовог јајета, за старе Египћане космичко

Једно од неколико сачуваних чувених јаја драгуља, уметничких ремек-дела Петера Карла Фабержеа из 1898. године. Руски цар Николај II поклонио га је, као и многа друга исто тако лепа, својој супрузи.

Ловци на јаја пеликана у хијероглифима из 1500. године пре наше ере.

јаје снела је нилска гуска, а у грчким, сумерским и вавилонским митовима богиња у облику голубице.

Рекорд једног ноја

Јаје се састоји од једне једине ћелије, највеће која постоји будући да уме да тежи 2,5 килограма, што је рекорд једног ноја забележен 2004. године на фарми у Белгији. Ако је оплођено, а јаја која једемо то нису, после извесног времена, од три недеље за кокошија јаја, до четири за ћурећа и шест недеља за нојева, из њега настаје ново живо биће. Због тога јаје садржи све хранљиве материје неопходне за правиан развој будућег „новорођенчета“.

Жуманце кокошијег јајета, рецимо, богато је беланчевинама високе биолошке вредности, најважнијим аминокиселинама, мастима, фосфором, гвожђем, калцијумом, цинком, магнезијумом, витаминима А, В₁, D, Е. Ово ме треба додати

Обешено нојево или порцеланско јаје, симбол стварања и васкрсења, у коме се стичу све линије перспективе, обележено је црвеним кругом. Слична јаја постављана су по црквама готово свих вероисповести.

НА ТАЊИРУ БЕЗ ТАЊИРА

Савршеним, чистим, геометријским обликом, као и свеукупношћу, јаје је надахнуће многих уметника. За време ренесансе, процвата најлепшег што је човечанство имало да пружи, јаје је постало узор облика као на делу Пјера дела Франческе из 1474, које приказујемо. Данас служи математичарима који покушавају да дођу до формуле за квадратуру јајета. Тајанствени предмет из кога се рађа живо биће утицао је и на надреалисте: на једној од најчувенијих слика Ренеа Магритта главну улогу има јаје. Салвадор Дали волео је да слика пржена јаја и једно његово дело зове се „Пржена јаја на тањир без тањира“. Крајем 19. века јаја су постала и драгуљи непроцењиве вредности. „Зимско јаје“ од злата и драгог камења, чувеног златара Петера Карла Фабержеа у служби руских царева, недавно је продато за 10,8 милиона евра ■

„КОЛУМБОВО ЈАЈЕ“

Када се Кристифор Колумбо вратио с великог путовања преко Атлантика на коме је 1492. године, за рачун и славу шпанског краља, сасвим случајно јер је тражио краћи пут до Индије, открио Нови свет, будућу Америку, шпански племићи приредили су, каже легенда, вечеру у његову част. Један од њих, како би умањео подухват великог морепловца, рекао је да је свако ко је желео могао да открије Нови свет. Колумбо је од лакеја затражио јаје и замолио све присутне да га усправно поставе на сто. То никоме није пошло за руком јер се јаје увек превртало у водораван положај. Онда га је узео Колумбо, мало разбио његову тупљу страну о сто и – јаје је стајало усправно! Утом су присутни скочили вичући да су то и они могли, а Колумбо их је питао: „Па, зашто нисте?“

Никола Тесла је 1893. године на Светској изложби приказао уређај који је направио и назвао „Колумбово јаје“. Уређај је послужио да се прикажу и објасне принципи модела обртног магнетног поља и индукционог мотора. Теслино „Колумбово јаје“ састојало се од бакарног јајета и обртног магнетног поља. То јаје обрће се око своје дуже осе стојећи усправно. Ко жели да види целу ту „операцију“ и читав уређај, може да оде у Музеј Николе Тесле у Београду ■

материје из беланцета – витамине групе В, натријум, калијум – које ембрион снабдева водом и штити жуманце од бактерија које би могле да га заразе.

Ни љуска јајета није настала за украс. Она је порозна опна кроз коју улази кисеоник и излази угљен-диоксид, а састоји се од калцијум-карбоната и кератина. Љуска штити и храни ембрион, будуће пиле, и постепено му даје свој калцијум, при чему се све више тањи. С гледишта еволуције, љуска, коју имају само птице и гмизавци, омогућила је животињама боравак на безводним местима. Јаје без љуске, какво је рибље, може да се одржи само у води.

Јаје... у стомаку, јајници сисара, даљи је развојни корак: дозволио је мајци да се с будућим новорођенчетом креће, да га носи у себи са собом. Неки гмизавци овивипари, они који јаја чувају у свом телу, истовремено имају јаје с љуском и јаје „у стомаку“.

Уз хлеб, маслине и вино

Човек није могао да не примети намирницу каква је јаје која му се налазила надокхват руке. И убрзо почео је да га „производи“. Стари Египћани били су велики одгајивачи живине, па су изумели начин, за нас још тајанствен, вештачке инкубације јаја. О томе говори Диодор Сикул, грч-

Аустралијанац Брајан Спотс поставио је 2005. године у равнотежу 439 јаја, рекорд постигнут у року од 12 сати без иједног разбијеног јајета.

Вируси убризгани ради размножавања у оплођена кокошија јаја – овако се праве вакцине.

ки историчар, описујући своје путовање по Египту пре наше ере у „*Rerum rusticarum libri*“, књизи која важи за прави практични приручник за гајење живине.

Прва јаја која су се нашла на древним јеловницима нису била кокошија: Картагињани су се с времена на време чистили нојевим јајима док су кокошија, како је забележио Плаут, била део куваних житарица, основе свакодневних оброка. Да су и Етрурци, који су живели у средњој Италији, волели јаја, закључује се из приказа живине и других птица на њиховим гробовима: не само кокошака већ и патки, гусака, јаребица, косова, голубова.

Према саветима грчког лекара Галена (131–201), у јеловнику старе особе не сме да недостаје: крупника (врста пшенице *Triticum spelta*), сирева, тврдо куваних јаја, шкољки, сочива и свињског меса. Старим Римљанима кокошија јаја су – уз хлеб, маслине и вино с медом – била предјело, прво од три послужења за трпезом.

У средњем веку гајење живине у Европи одржало се као узредна делатност, уз обраду земље, и прешло је у надлежност жена. Од тада су јаја на свакодневном менију, а рецепти како их све справљати нагомилали су се током потоњих векова – кајгана, омлет, тврдо кувана, ровита, пржена на око, наредена, пуњена, поширана, печена у пелу...

Од трпезе до народних веровања кратак је пут. Вековима се сматрало да је јаје добро знамење и заштита удатих жена, да, као данас

ултразвук, показује пол будућег детета, да чува од урока и доноси богату жетву ако се за време сетве закопа у земљу, а благостање новој кући уколико се стави у темеље. А пре свега и изнад свега јаје, симбол циклочног поновног рађања живота, било је средиште пролећних празника, времена буђења природе и хришћанског Ускрса, дана васкрсења Исуса Христа.

Бојење после II крсташког рата

Древни Грци, Вавилонци и Кинези међусобно су размењивали јаја да би прославили долазак пролећа. Стари Египћани и Персијанци бојили су их и поклањали за срећу. На Западу се обичај фарбања јаја раширио тек од 1176. године, када се краљ Луј VII вратио у Француску

после II крсташког рата. Да би се прославио срећан догађај, краљ је на поклон добио толико јаја да су преостала обојена и подељена народу. Обичај бојења данас је жив у православним земљама о Ускрсу, док се на исти празник у Холандији, Немачкој и још неким земљама јаја од чоколаде крију у башти да би их деца нашла ускршњег јутра.

А како су и знак смрти и ускрснућа, јаја су коришћена и приликом погребних обреда. На саркофазима старих Египћана, који су чврсто веровали у некакво поновно рођење, нађени су записи као што је овај: „Ја сам јаје (космичко, прим. наша) које се налазило у трбуху велике гуске.“ Јаје је, значи, означавало и гроб покојнику и колевку за његов нов, будући живот. У нашој

На љусци јајета: рекламна кампања једног јапанског ланца прехранбених производа.

Највећа кајгана на свету, направљена у Француској 2001, тежила је две тоне.

ШТА ЗНАЧИ ЊЕГОВА „ТАБЛИЦА“

Кодекс државе
(IT = Италија)

Кодекс општине
порекла

Врста одгајања:
0 биолошко
1 на отвореном,
2 на земљи
3 у кавезу

Ознака покрајине
(TO = Торино)

3100010036

Лична карта
Од 2004. године
јаја на Западу
имају ознаку,
идентификациони
кодекс, помоћу
кога се зна
њихово порекло.

Идентификациони
кодекс одгајања

ТРАЈУ И 30 ГОДИНА

У земљама Европске уније, као и у многим другим јаје важи за „свеже“ до 28 дана од полагања, дана када га је кокошка снела. Јаја категорије А за домаћу употребу морају, по закону, да се из продаје повуку седам дана пре него што им истекне рок употребе. Уколико носе ознаку „екстра“, још су свежија – продају се најдуже девет дана од полагања. У индустрији се не користе свежа јаја и, пошто се употребљавају у великим количинама, морају на одређен начин да се чувају. Најбољи је хлађење до температуре мало изнад замрзавања, од -3°C до $+2^{\circ}\text{C}$. Ова јаја припадају В категорији и имају рок трајања шест до седам месеци. Јаја категорије С, намењена слаткишима, кондиторској индустрији или се замрзавају: скида им се љуска, па се беланце и жуманце хладе до -10°C или до -15°C , а потом чувају на температури од -7°C ; или се пастеризују: држе се три до четири минута на температури од $+65^{\circ}\text{C}$ и тако се исушују топлотом. У прошлости јаја су се чувала од ваздуха, значи од бактерија, тако што су потапана у кречну воду и трајала су током целе зиме. А у пепелу, тресету, балези, песку и соли остајала су употребљива и 30 година ■

земљи, као и у многим другим православне вере, јаја се у неким приликама износе на гробље.

Медицина дала зелено светло

Мимо свих значења, обреда и митова, јаје је и сада, као и раније, свеобухватна намирница. Медицина му је дала зелено светло: после седамдесетих година 20. века, када је владао страх од повишеног холестерола који се добија и ако се једу јаја, откривено је да су она, захваљујући одређеним материјама, метионину и колину, веома добра за јетру. А нова храна за живину и генетска обрада смањиле су количину засићених масти у жуманцету, оних од којих холестерол скаче. Ако вам је холестерол виши од дозвољеног, ипак се, пре него што почнете да таманите јаја, посаветујте с лекаром.

Што се птичијег грипа тиче, нема опасности да „се закачи“ преко јаја – вирус убија термичка обрада, то јест мало дуже кување. Од пре једног века јаја служе и за нешто о чему је некада тешко могло и да се сања – за прављење вакцина: вируси који су узročници одређених болести множе се ако се унесу и гаје у оплођеним јајима.

Најдовитљивија употреба јаја дело је телевизије Си-Би-Ес у Сједињеним Америчким Државама. Године 2006. она је свој заштитни знак отиснула на љуске 35 милиона јаја пуштених у редовну продају. Да ли ће то бити будућност рекламирања? Да ли је и то „Колумбово јаје“?

И још нешто, што многи заборављају – у српском језику каже се: једно јаје, два јајета, три јајета, четири јајета, пет ЈАЈА и исто тако надаље ■

Бојана Дожић

попуст
30%

• ГЛЕДАЈТЕ

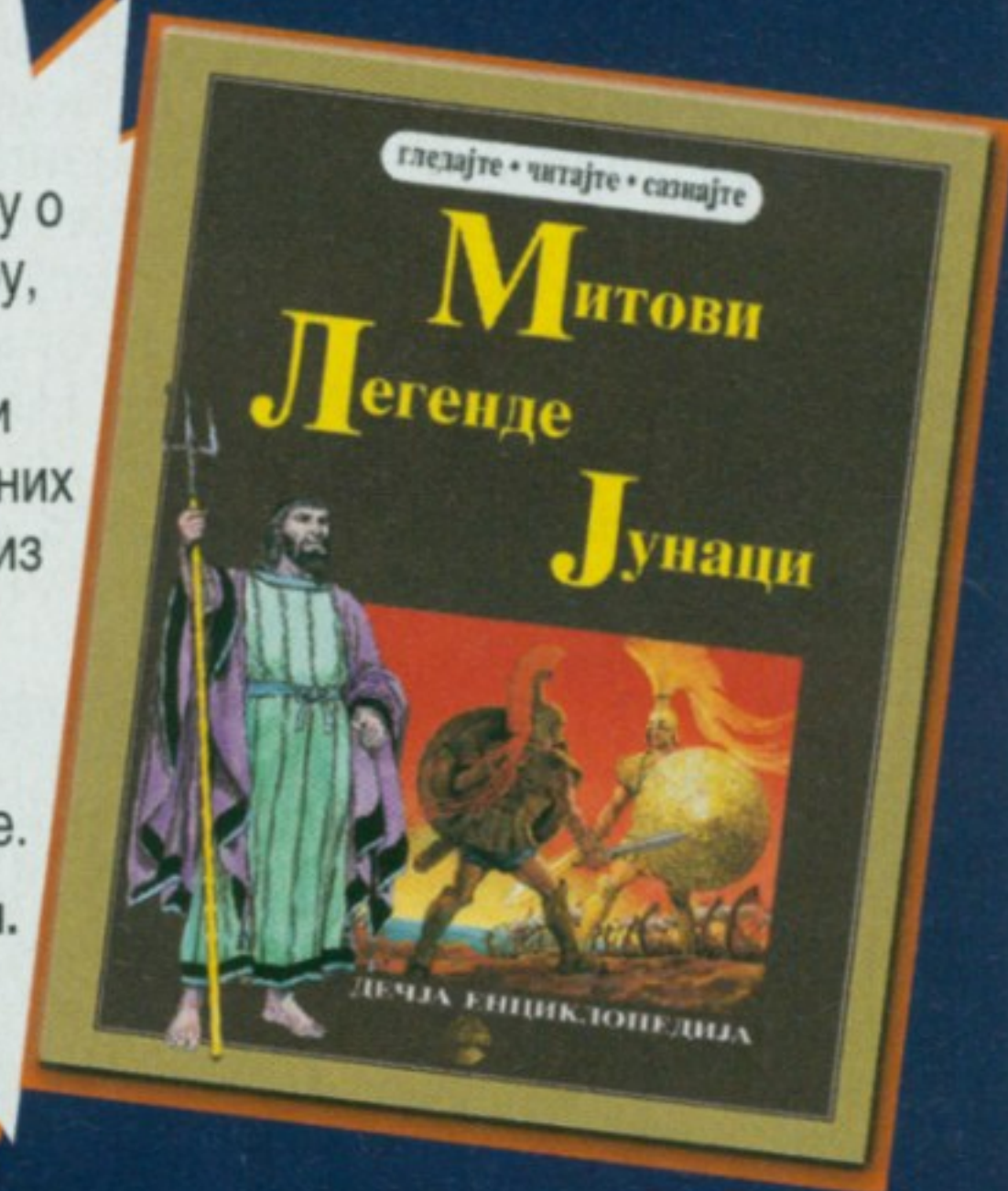
• ЧИТАЈТЕ

• САЗНАЈТЕ

Све што дете током свих одрастања треба да научи, од еволуције људског тела до највећих проналазака, јасно и сажето је описано у ових девет књига са великим бројем илустрација у боји.

Сазнајте причу о Зевсу и Јупитеру, Ромулу и Рему, Тројанском коњу и мноштву легендарних ликова и појмова из целог света читајући прву од књига ове вредне едиције.
Цена 1400 дин.

ПОРУЏБЕНИЦА

Желим да, по специјалној цени од само 1400 динара, поручим следеће књиге:

(упишите називе књига које желите да купите)

Име и презиме: _____

Адреса: _____

Телефон: _____

Поштански број и место: _____

* Трошкове поштарине сноси предузеће EVRO-GIUNTI.

Поруџбеницу пошаљите на адресу:
ИКР EVRO-GIUNTI, Димитрија Туцовића 41, 11000 Београд
а књиге можете поручити и телефоном, позивом на:
011/344-6618, 344-6619, 344-6620

КОЛИКО ДОБРО ПОЗНАЈЕШ ПРЕТКЕ?

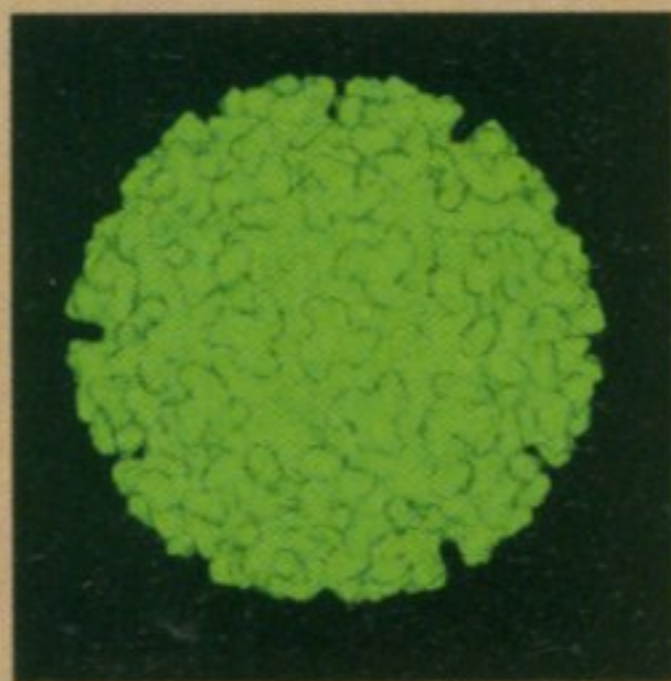
Који је надимак
добила јединка
Australopithecus
afarensis нађена
1974. године?

- а) Лоло
- б) Луси
- в) Линда

Који од наведених
није *Homo*?

- а) *Homo antecessor*
- б) *Homo habilis*
- в) *Homo encephalisor*

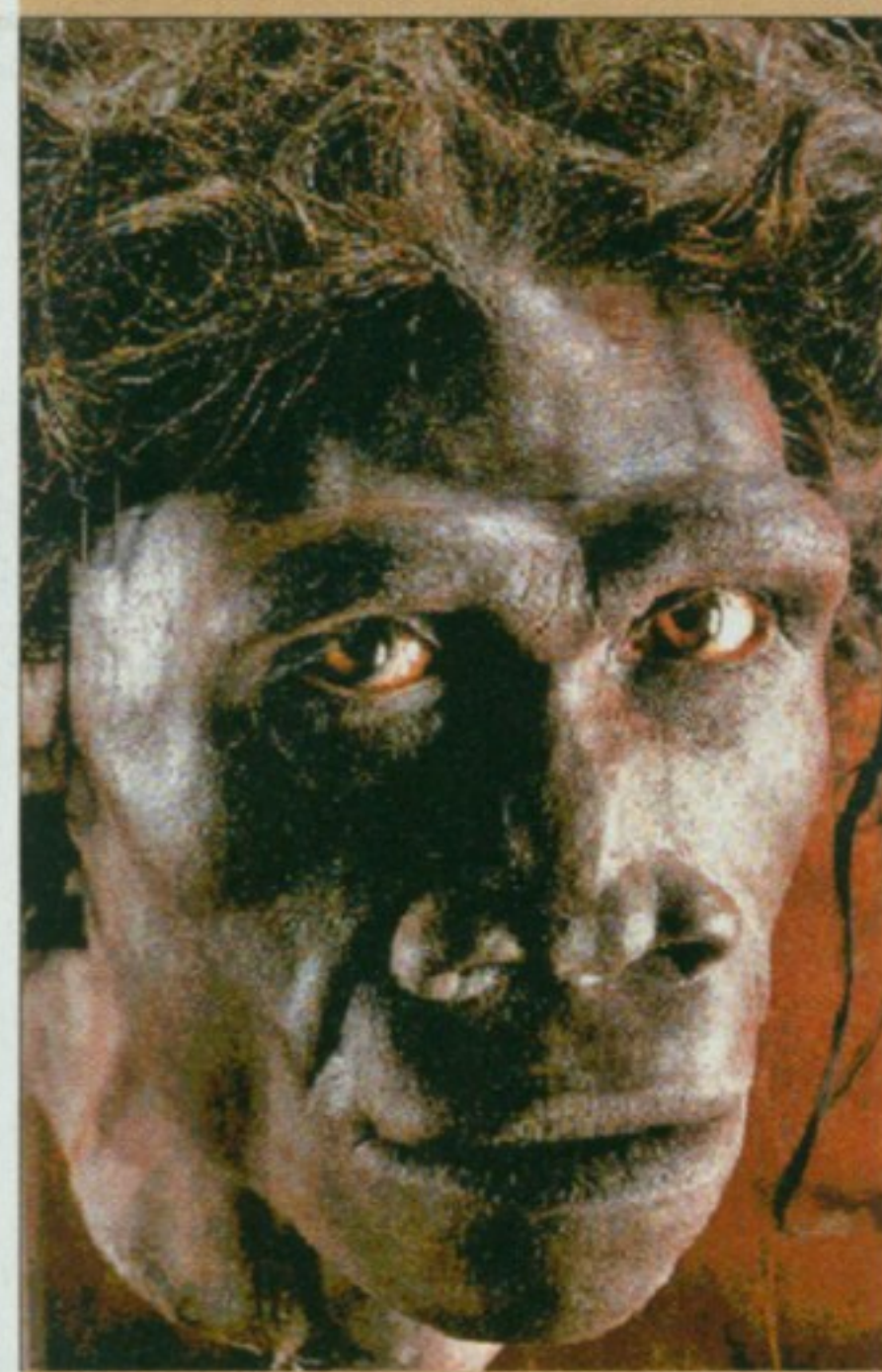
Пре колико година
су неандерталци
ишчезли с тла
Европе?

- а) 24.000
- б) 84.000
- в) 500.000

Којој врсти припада
„Човек с Јаве“?

- а) *Homo erectus*
- б) *Homo sapiens*
- в) *Homo habilis*

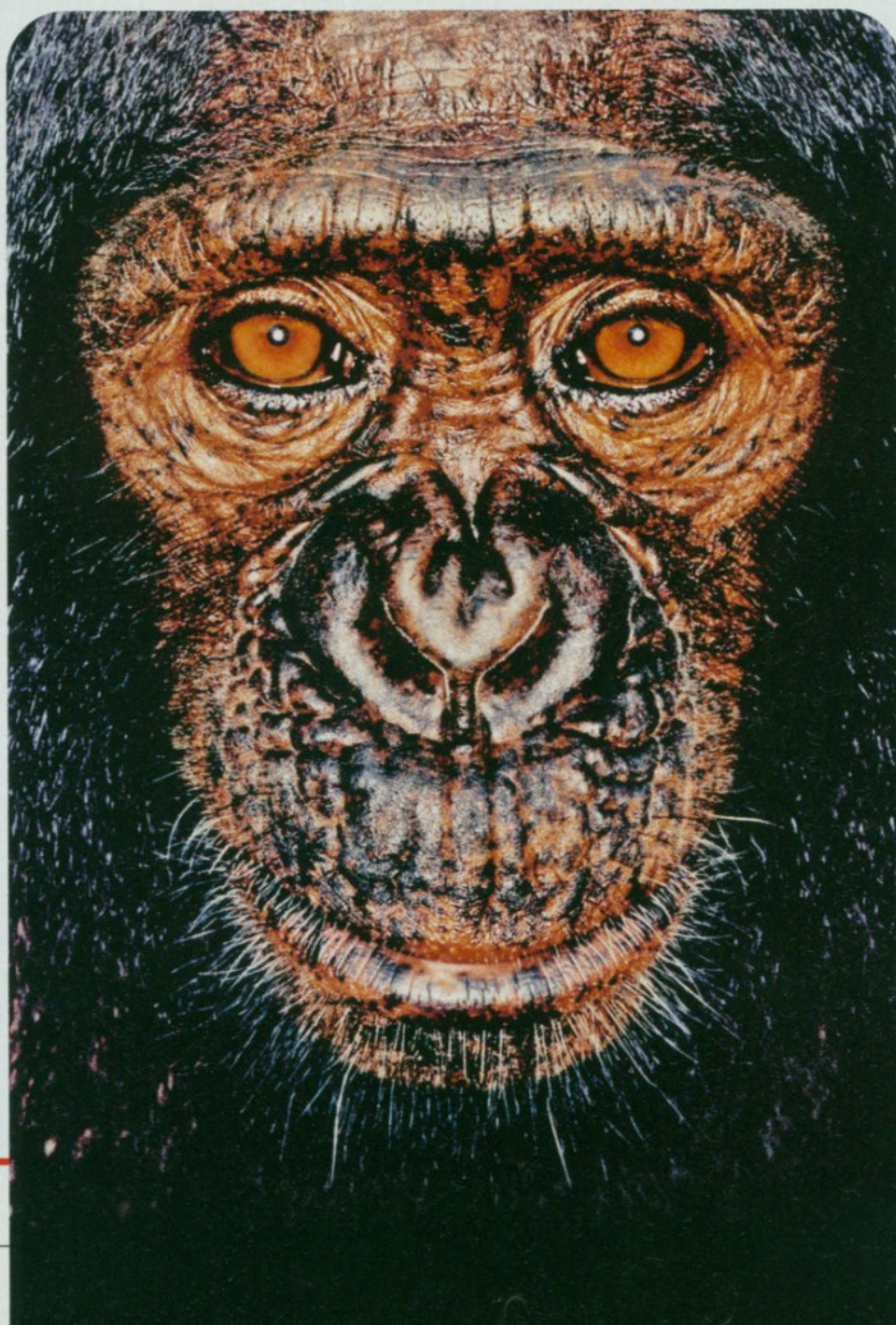
Где се налази
долина Неандер?

- а) у Француској
- б) Немачкој
- в) Енглеској

Пре колико милиона
година су се људи
и шимпанзе одвојили?

- а) 6
- б) 8
- в) 10

Шта је одликовало
Homo floresiensis,
откривеног 2003.
године на
индонежанском
острву Flores,
за кога се
претпоставља да је
живео пре само
18.000 година?

- а) Мало стопало
- б) Велика подлактица
- в) Мали мозак

Решења
на страни

65

једанаест

И ХРАНА И ЛЕК

Непрестано бомбардовани саветима како да живе што здравије, људи често заборављају да наизглед и сасвим обично воће и поврће садржи изузетно драгоцене састојке

ОРАСИ

Ако би сваког дана човек појео осам ораха, смањила би се могућност да му намирнице богате мастима оштете крвоток. До оваквог закључка дошли су прошле године лекари истраживачи с Медицинске клинике у Барселони. Пошто ораси садрже аминокиселине које помажу стварању азотне киселине, та особина ових коштуњавих плодова, кажу шпански лекари, драгоцен је у спречавању отврдњавања артерија. Ораси су, уз то, одличан извор такозваних корисних масти познатих као омега 3 ■

АВОКАДО

Иако на нашим просторима авокадо може да се нађе тек последњих неколико година, треба имати на уму да је ово воће изузетно драгоцене због јединствених састојака: богато је витаминима и минералима, укључујући и витамин Е, има и калијума за који је познато да помаже одржавању правилне равнотеже течности у организму, па самим тим и одржавању нормалног крвног притиска. Он је и извор засићених масних киселина којима се спречава раст холестерола. Међутим, пошто авокадо садржи више масноћа од већине другог воћа, није препоручљиво јести га у великим количинама ■

ЛАНЕНО СЕМЕ

Особе које прихватају савет да је за правилан рад организма неопходно уносити састојак познат као омега 3, треба да имају на уму да овим „добрим“ мастима обилује ланено семе. За омега 3 каже се да има заиста невероватна својства и да се користи у лечењу многих обољења – од астме до побољшања рада мозга. Осим овог састојка, влакнаста својства ланеног семена добро утичу на количину холестерола и одржавање пожељног нивоа хормона у телу ■

КОРЕН РЕПЕ

Корен репе добар је пример како неко поврће, у борби са знатно „отменијим“ намирницама, може да изгуби битку. Тако је бар било доскора, све док стручњаци за исхрану нису схватили да су репу неправедно протерали с трпеза. Пре свега, корен репе изузетно је богат витаминима А и С. Ово поврће непривлачног изгледа садржи и гвожђе и магнезијум, а све је више научника чија истраживања доказују да корен репе делује и против рака ■

НАР

У појединим европским земљама потражња за овим воћем последњих година порасла је за 76 одсто, посебно од када су поједини истраживачи дошли до невероватних резултата да је нар незаобилазан у борби с раком простате. И не само то. Антиоксиданти, којих у нару има три пута више него, рецимо, у зеленом чају, добра су заштита од срчаних обољења. Ово воће богато је и гвожђем и витаминима А, С и Е ■

ПШЕНИЧНЕ КЛИЦЕ

Мада има појединаца који ће с неверицом прихватити замисао да пшеничне клице с изданцима уопште и могу да се уврсте у исхрану, ипак је све више оних који схватају да се ради о здравој и веома хранљивој намирници. Иако благотворност ове „траве“ још није до краја испитана, зна се да су у пшеничним клицама садржани витамини А, В, С, Е и К, затим калцијум, калијум, магнезијум и хлорофил, састојци који спречавају рак ■

ЦРВЕНИ БИСЕРАК

Ови црвени плодови биљке која подсећа на шибље дуго се користе у народној медицини азијских земаља. Одскора црвени бисерак може да се нађе у појединим радњама у којима се продаје здрава храна. Научници тврде да је у овим плодовима садржано више бета-каротина него у шаргарепа. А зна се да се бета-каротин у организму претвара у витамин А који благотворно утиче на кожу и одбрамбени систем организма ■

БЕЛИ ЛУК

Ма колико људима сметао мирис који шири бели лук, свима је добро познато да је ова врста поврћа изузетно здрава. Наиме, бели лук служи као нека врста одбрамбеног штита којим се бранимо од најразличитијих болести, од маларије па до обичне прехладе. Бели лук има, како се верује, антибактеријска, антигљивична и антиканцерогена својства. Једино што је скорошњим истраживањима доведено у питање јесте да ли ово миомирисно поврће заиста снижава ниво холестерола у крви ■

ПАСУЉ

Пасуљ је поврће које се готово у целом свету узгаја већ хиљадама година. Има га у стотинама различитих облика и боја. Ако се осуши, може да се чува веома дуго. На овим просторима, сасвим оправдано, никада није престао да буде омиљен. Богат је угљеним хидратима и самим тим одлично је телесно „гориво“. Један је од највећих извора влакнастих састојака, садржи витамин В и гвожђе ■

СПАНАЋ

Невероватно је али истинито – спанаћ садржи мноштво састојака које наш организам не може ни да искористи. Међутим, пуно је оних који су благотворни за тело човека: пре свега бета-каротин неопходан за стварање црвених крвних зрнаца, потом магнезијум који помаже да се храна претвори у „гориво“, витамин К који учествује у зарастању рана и учвршћивању костију. Једино је незгодно што би, да би се у потпуности искористили сви ови састојци, најбоље било кад би се спанаћ јео – сиров ■

В. С.

Лукаве животиње

Шимпанза обожава да се слади мравима на „ражњићу“. Да би се почастио, он узме гранчицу, скине лишће, а затим је гурне у мравињак. Кад извуче гранчицу, усиса мраве који су се на њу закачили.

Инсекти скривени испод коре дрвета не могу да умакну **Дарвиновој зеби**. Ова птица је открила начин како да их ухвати: с кактусовом бодљом у кљуну пробада своје жртве испод коре дрвета.

Када **морска видра** пожели да јој се на столу нађу плодови мора, увек се служи истим прибором за јело: каменчићем! Окрене се на леђа, стави школку на стомак и удара каменчићем да би је разбила.

Неке животињске врсте користе се лукавством да би се **прехраниле**.

Jeж намерно падне на јабуке! Прободе их својим бодљама и не замара се преносећи их до јазбине.

Чим **орао брадан** угледа кости лешине, устремљује се ка тлу да би зграбио кост и узлеће. Грабљивац баца кост док је не разбије о камен, а потом покупи срж.

50 година са вама

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ
БЕОГРАД

БЕОГРАД

Обилићев венац 5, тел/факс: 2638 405
Косовска 45, тел/факс: 3224 708
Kralja Milana 19, тел. 3235-409
Вукасовићева 50, тел/факс: 3594 835

НИШ Трг краља Александра 3
Тел. 018 511 428

НОВИ САД Сремска 7
Продаја: 021 616 310
Књижара: 021 624 433

КОСОВСКА МИТРОВИЦА
Владе Ћетковића 1
Тел. 028 421 609

www.zavod.co.yu

КАКО ДОСКОЧИТИ ЛАЖОВИМА?

Ако хоћеш да ти лажов исприча истиниту причу, онда би требало да затражиш од њега да преприча догађај наопачке, односно од краја ка почетку. То је поуздан начин да сам себе улови у клопку и, напослетку, каже све како је заиста било. Тако тврди (уколико не лаже!) познати психолог Алберт Вриј, професор Универзитета у Портсмауту и један од највећих светских стручњака за психологију сведочења. Његова теорија требало би да покаже да и најкорелији лажов тешко излази на крај с противречношћима до којих доводи прича испричана од краја. Хронолошки след догађаја омогућава да се одређени догађаји једноставно искрену. Дакле, уколико се след догађаја поремети, скршиће се и темељи дворца лажи.

Објашњење је једноставно. Свако од нас познаје бар неколико особа склоних лагаријама или бар оне који избега-

вају да кажу истину. Биле велике или мале, лажи увек захтевају одређени „ментални напор“, а кад изненадимо лажова захтевом да нам ствари исприча од краја, изазваћемо код њега неку врсту стреса. Исход је мноштво нелогичности у причи и, на крају, нешто слично истини. Тачније, једну врсту разрешења.

То је, дакле, теорија. Да би је доказао, професор Вриј извршио је својеврсни оглед. Замолио је чак 290 полицајаца да погледају видео снимке „испита“ двеста педесеторо студената. Од извесног броја њих тражено је да лажно говоре о неком догађају или да погрешно одговоре на питање из градива. У првом делу истраживања, полицајци су гледали снимке студентских одговора, али без тона, покушавајући да у њиховој мимици и покретима препознају који су лажови. Затим су слушали само снимак звука, с истоветном намером. Потом су

Уколико се след (лажних) догађаја поремети, скршиће се и темељи дворца лажи...

све и слушали и гледали. У 42 одсто случајева установили су који су студенти лагали. Напослетку, било им је допуштено да их пропитају на други начин: замолили су их да

испричају све, од краја ка почетку. Лажови су се збунили. У више од шездесет одсто случајева, овим начином утврђивања истине – они су раскринкани ■

ЉУБАВ У СНУ

Еротски снови својствени су свим људима. Психологија бележи бројне књиге и истраживања посвећене овој појави. Једно од најновијих објављено је недавно, средином јуна, у Минеаполису, на скупу Професионалних удружења

Кад сањају љубав, жене је у сну чешће доживљавају са славним личностима, док мушкарци сневају и даме које већ добро познају

за сан. Том приликом било је запажено излагање Антонија Задре, професора психологије с Универзитета у Монреалу (Канада). Према његовом истраживању, осам одсто свих наших снова чине еротски снови. Тако бар показују статистички подаци после огледа с готово четири хиљаде снова 109 жена и 64 мушкарца, старости од двадесет до осамдесет девет година. Занимљив је податак да и жене и мушкарци у истој мери сањају еротске сневе. У

томе су потпуно равноправни. Овај податак веома је занимљив ако се имају у виду истраживања из седамдесетих година прошлог века: тада су мушкарци двоструко чешће сањали ерот-

ске сневе од жена. Или су жене двоструко мање признавале да имају еротске сневе.

Истраживање професора Задре донело је још неколико занимљивих података. Један говори о томе да жене много чешће од мушкараца сањају еротске сневе у којима су у вези с неком славном личношћу, док мушкарци не сањају ни глумице ни певачице ни политичарке, већ даме које познају.

На крају, Антонио Задра дао је опште објашњење за еротске сневе. По њему, и еротски снови одраз су наших истинских жеља. Разлика између тема, односно догађаја у сновима, зависи од различитих потреба и приступа сексуалности. Садржај снова и наших мисли док смо будни чине исту причу, говорећи и у сну и на јави о потребама, жељама и виђењу света ■

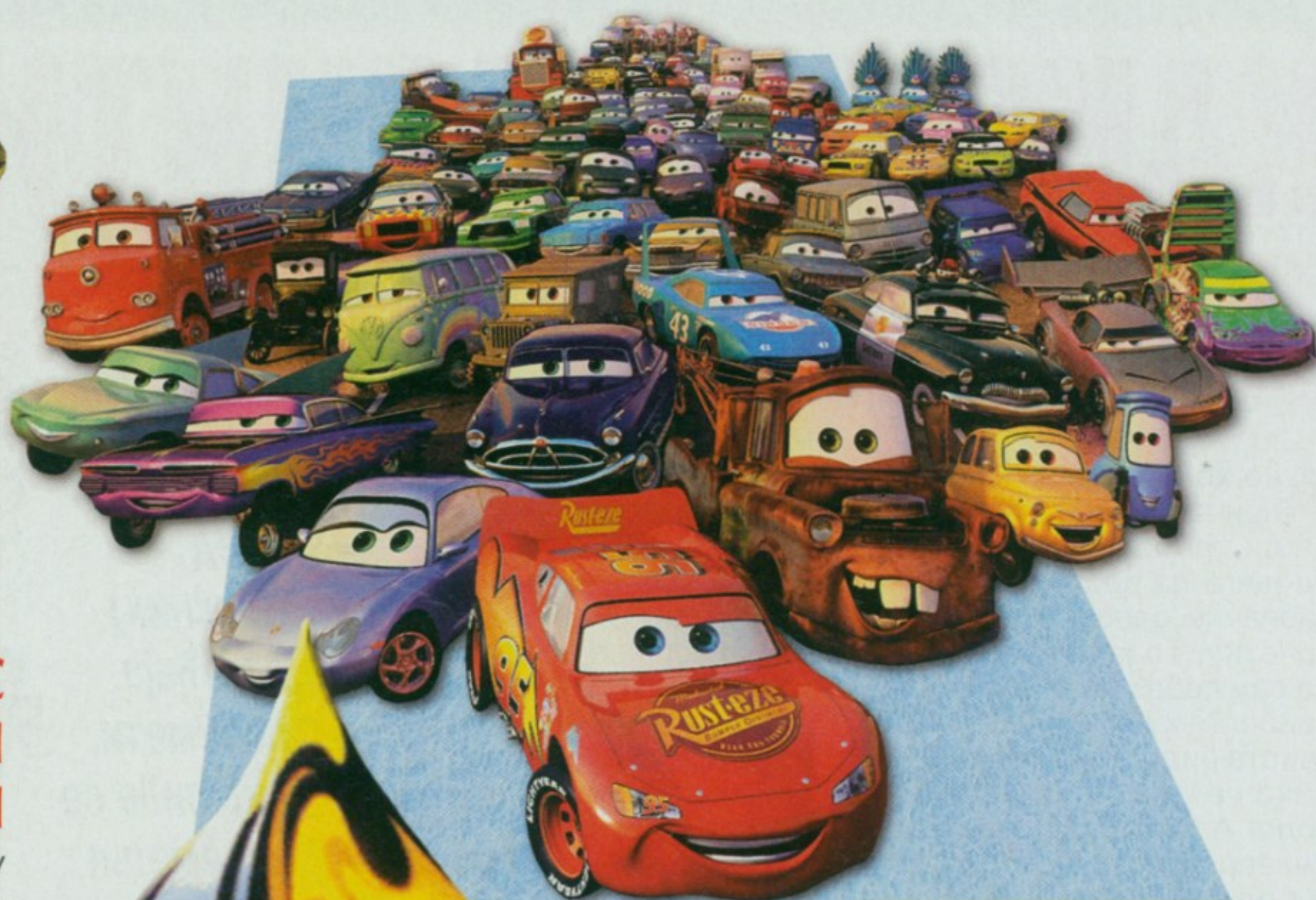
М. О.

Илустровала Светлана Кнежевић

СМС ЗА БЕСПЛАТНИ БЕНЗИН

Расејани шеф једне бензинске станице у Ћенови, затварајући пумпу у поноћ, заборавио је да затвори довод бензина. Убрзо су возачи то открили: направио се велики ред и сви су бесплатно пунили резервоаре аутомобила, једни друге обавештавајући СМС порукама. Тек неколико часова касније, пред зору, станари оближњих зграда чули су грају, неуобичајено гласан шум аутомобилских мотора и видели да је бензинска станица отворена. Позвали су полицију, а када су полицајци стигли, могли су само да утврде да су се Ћеновљани бесплатно служили бензином колико су год могли – бар четири сата ■

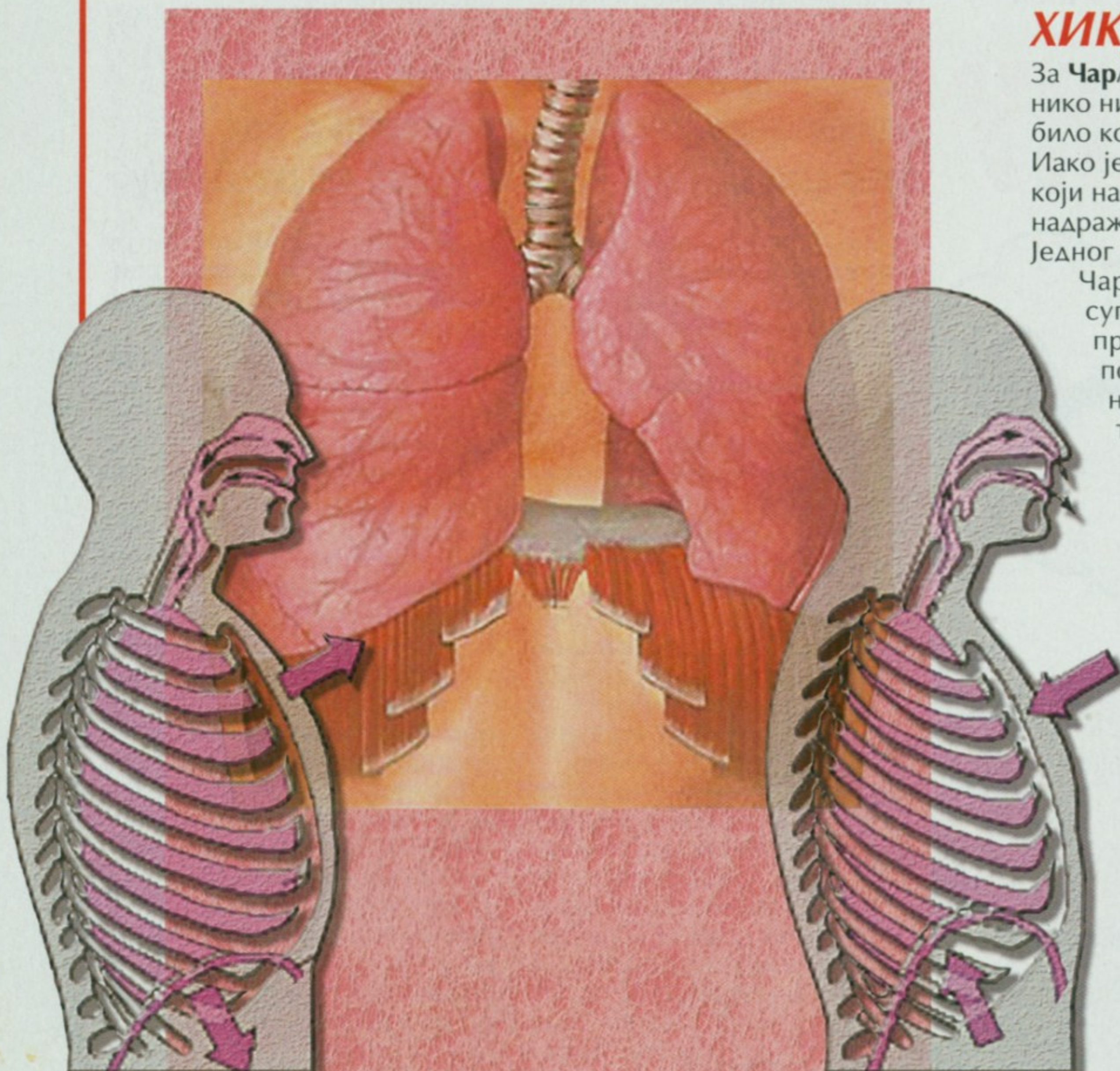
ХИК, ХИК!

За **Чарлса Озборна**, фармера из Америке, вероватно нико никада не би чуо нити би се његово име нашло у било којој медицинској књизи да није било штучања. Иако је свако доживео тај кратки експлозивни удисај, који настаје брзим грчењем дијафрагме услед надражаја, као Чарлс није нико.

Једног дана 1922. године двадесет осмогодишњи Чарлс вратио се кући из поља штучајући, па је од супруге затражио чашу воде да је испије и прекине непријатност. Али, како то није помогло, млади човек је покушао са опробаним начинима – заустављањем даха, сркутањем топле и ледене воде. Како ни то није помогло, укућани су покушали да га уплаше. Ипак, све је било узалуд. Његово гласно „Хик! Хик!“ чуло се дубоко у ноћ, па и следећих дана и ноћи.

Пошто домаћи лекови нису помогли, Чарлс Озборн потражио је помоћ лекара, али ни они нису могли да зауставе штучавицу. Иако је подвргнут свим могућим испитивањима, узрок није откривен и Озборн се вратио кући штучајући до пред крај живота.

Штучање или латински *singultus* може да буде и знак неких тежих обољења, рецимо трбушне марамице, мозга или можданих опни, парализе црева или тровања. Али, Чарлс Озборн није подлегао ни једној од тих болести, нити му је штучање скратило живот. Рођен 1894. године, преминуо је у дубокој старости 1991. године. Лекарима је остало необјашњиво како је и због чега непрекидно штучао 68 година а онда, изненада, 1990. престао ■

ДИЈЕТА

Већ шест година не једе никакву чврсту храну, већ само пије воду и воћне сокове... А осећа се савршено! Немачки хемичар по имену **Михаел Вернер** недавно је у Великој Британији објавио књигу у којој објашњава како је успео да очува савршено здравље упркос веома строгој дијети. Књига је одмах по објављивању постала бестселер. Михаел се на дијету одлучио због слабог здравља: „Учинио сам то само из љубави према сопственом телу“, објаснио је. „Данашња храна прави је отров. Понекад себи приуштим само чашу доброг црног вина, када је нека прослава, иначе ништа чврсто не стављам у уста“ ■

ЗАБРАЊЕНО ДОДИРИВАЊЕ

Уочи самог краја школске године, **директор једне државне средње школе у Вашингтону (САД)** донео је одлуку да ученицима забрани сваки физички контакт. То значи не само да не смеју да се загрле, пољубе или држе за руку већ и да међусобно не смеју ни да се такну. Једна ученица недавно је била пред избацивањем из школе само зато што је својој школској другарици ставила руку на раме. Зашто се директор одлучио на тај корак? Зато што у школи има много више ученика него што је прописано и школа није у стању да о свима води рачуна. Нажалост, већина су чланови банди и свакодневно су избијале туче ■

СВЕШТЕНИЧКА КАРТИЦА

Једна банка у Сеулу, главном граду Јужне Кореје, направила је – посебно за свештенике – **кредитну картицу намењену клеру**.

Уз помоћ те картице могуће је с личног рачуна упућивати новац без провизије у хуманитарне сврхе и слично. Предвиђене су и друге банкарске олакшице за свештенство. И назив картице је одговарајући: „Ја сам ваш пастир“ ■

Велику светску поморску трку „Velux 5 Ocean” једриличари су с нестрпљењем ишчекивали. Године 2006. била је предвиђена за последњу седмицу новембра. На путањи дугачкој 48.280 километара, од европских обала Шпаније до Аустралије, сами на својим бродовима, такмичари су морали да покажу изузетну вештину и храброст у савладавању опасних вода. Али, на то су сви били спремни, поготово Британци Мајк Голдинг и Алекс Томсон. Обојица су били искусни морски вукови и желели су да победе. Познаваоци овог надметања клонили су се предвиђања који ће од њих двојице први упловити на циљ, али знали су да ће надметање бити жестоко. Били су најбољи међу једриличарима и најљући супарници. Кад су се нашли на старту, готово

да се нису ни погледали. Али, сви су гледали у њих. По једрилицама се већ на први поглед могло видети да су сушта супротност. Мајк Голдинг, ситан четрдесетшестогодишњак из Саутемптона, бивши ватрогасац и отац малог дечака, управљао је белом једрилицом „Ековер”. Словио је за искусног, брзог, али промишљеног једриличара. Високи и снажни тридесетдвогодишњи Алекс Томсон из Гозпота, у Хемпширу, био је за кормилом црне једрилице назване помодно „Хуго Бос”. Прву победу на такмичењу освојио је с двадесет пет година, одважношћу својственом младости. Тада се хвалио да као син војног пилота – спасиоца не може да преза пред опасношћу, али неколико несрећа које је после тога имао мало га је утишало. Ипак, и даље је важио за жестоког једриличара. Шта ће бити пресудно, промишљеност или жестина, требало је да пресуди Атлантски океан који се отворио пред њима.

Несрећа код Рта добре наде

У Бискајском заливу такмичаре је дочекала страшна олуја и узбуркано море. Томсон и Голдинг упутили су се водама океана ка Антарктику смењујући се у вођству. Вода је била мрачна и уморасана, пуна ледених брегова који су неуочљиви плутали испод површине. Ударац у један од њих могао би да буде кобан. Због тога су и Томсон и Голдинг помно пратили податке на екранима рачунара којима су били опремљени бродови. Кад је у три сата и петнаест минута на екрану „Хуга Боса” блеснуо положај

„Ековера”, Алекс Томсон је цикнуо од среће. Иако су се бродови кретали на удаљености од 19 километара, били су готово изравнати.

– Имам те! – насмејао се Томсон. Пред њим је било чисто море. На том делу пловидбе могао је да стекне предност и прилику да мало одспава и одморан настави борбу с океаном. Тако је после кратког времена ушао у кабину и, подесивши команде, препустио се окрепљујућем сну.

Али, он није потрајао. Пробудили су га снажан тресак и пад с лежаја. Покушавајући да се исправи, Алекс Томсон је схватио да је затрпан стварима које су биле одложене на полицама кабине и да је бродска одаја искривљена. Ударио сам у подводни ледени гребен, прошло му је кроз главу. Бауљајући, извукао се у сиву зору. С обореним јарболом и једром, „Хуго Бос” беспомоћно се једном страном нагињао у воду најусамљенијег и најолујнијег океана на свету на 1600 километара од Рта добре наде. Готов сам, с горчином је закључио млади човек гледајући у бескрајну пустош око себе.

Пловећи уједначеним темпом, Мајк Голдинг пратио је на екрану кретање свог супарника. Видео је како се Томсон отиснуо испред њега напредујући незаустављиво. Кратко време био је у недоумици да ли да и сам убрза, али ускоро је одустао од такве помисли. Његова тактика била је другачија. Тек у последњим деоницама давао је све од себе. Иако је донео такву одлуку, са зебњом је често погледавао у екран и положај црне једрилице за којом је доброно заостајао.

У ЧЕЉУСТИМА

Брод „Ековер” Мајка Голдинга

Мајк Голдинг

Мучен таквим исходом, Голдинг је ипак мало повећао брзину, али се усредсредио на варљиву пучину. Кад је после извесног времена погледом потражио супарнички брод, на тренутак се збунио. Изгледало је као да „Хуго Бос“ пузи ка Антарктику. А онда је схватио да стоји. То је значило само једно. Томсон је имао незгоду и био је у опасности.

Мајк Голдинг се намрштио. „Хуго Бос“ налазио се у немирним водама, исувише далеко од копна да би иједан хеликоптер могао да му приђе, баш као и било који спасилачки брод. Најближи који би благовремено могао да стигао до њега био је „Ековер“. Баш кад је руком кренуо ка командама да провери и израчуна растојање, огласио се радио. На вези је био директор трке Дејвид Адамс.

– Брод Алекса Томсона је оштећен и тоне – метално је одјекнуо његов глас. – Можеш ли да га спасеш?

– Наравно. Идем по њега – узвратио је Мајк Голдинг одлучно.

Он и Алекс били су супарници у спорту, али не и непријатељи. Све што се између њих двојице догодило током протеклих година сада му је било неважно. Живот једриличара био је у питању. Зависио је од њега.

Уздахнуо је прегледајући податке и осматрајући воду око себе. Олуја је бивала све снажнија. Ветар је дувао брзином од 42 чвора, таласи високи 12 метара пенили су се океаном, а раздаљина између два брода била је око 140 километара. Голдинг је знао да му предстоји тешка борба с олујом и воденом стихијом, али до Томсона је морао да стигне што пре.

Зато је додатно учврстио једра и кренуо. Бела једрилица ухватила се у коштац с таласима понирјући и уздижући се на њима.

Испали ракету да те видим!

Мајк Голдинг је тешком муком, на коленима, бацао тамо-амо по палуби „Ековера“ који се кривио и шкрипао, обилазио брод и учвршћивао везове. Два која су држала јарбол пукла су као да су од конца, а онда је мотор који је напајао уређаје за навигацију, рачунарску опрему, радио и уређај за прављење пијаће воде зајечао и стао.

Ледени трнци очајања прострујали су Голдинговим телом. Без струје „Ековер“ је био мртав.

– Морам да га оспособим – простињао је. Али, пумпа за гориво коју је покушао да поправи била је неупотребљива. Није му било друге већ да направи помоћни систем за гориво. Сателитским радио-одашиљачем затражио је савет тима из техничке помоћи. Веза је била лоша због хука ветра и удара таласа, али Мајк Голдинг успео је да добије основна упутства и прионуо је на посао.

Батеријску лампу везао је око чела и почео да ради. Сваки удар таласа одбацивао га је увис и избијао делове из његових руку, али Голдинг није посустајао. Кад је најзад успео пластичну боцу напуњену горивом, преко чијег отвора је затегао мајицу као филтер, да повеже с мотором и покрене га, почео је да пада мрак.

– Само да нисам скренуо с курса – мрмљао је бауљајући ка кабини и слици на екрану која је показивала положај Томсонове једрилице.

Одахнуо је кад је видео да таласи нису скренули „Ековер“.

У двадесет сати и тридесет минута рачунар му је јасно дао до знања да је „Хуго Бос“ у близини. Али, Голдинг је није видео. Пловећи уз ветар покушавао је под црним небом да уочи јахту. Узалуд. Пришао је радију.

– Алекс, испали сигналну ракету да бих могао да те видим! – повикао је у микрофон. Уместо одговора, неколико секунди касније небо је обасјала светлост и он је угледао једрилицу. Полегла у воду, изгледала је као сломљена играчка.

Ипак, није постојала опасност да ће брзо потонути. Обојица једриличара знала су да спасавања ноћу најчешће заврше трагично, па су одлучили да сачекају јутро.

– Ти покушај да одспаваш док ја припремим све што нам је потребно – поручио је Голдинг Томсону. Глас му је звучао мирно, иако је у њему све кувало од нервозе. Безброј пута објашњавао је и упућивао једриличаре како се пружа помоћ, како треба спасавати људе из воде, али сада је живот Алекса Томсона зависио само од његове вештине. Плашио се да негде закаже ометен невременом.

Али, небо као да се смиловало над двојцом мушкараца. У освит зоре ветар је посустао. Обасјани сунцем, два брода нашла су се усред затишја. Мајк Голдинг погледао је на сат. Било је пет сати и петнаест минута.

– Добро јутро, Алексе! Време је за устајање и акцију – весело је изговорио у микрофон.

План који су потом направили звучао је

ОЛУЈЕ

Вођена супарништвом, двојица једриличара испловила су с истом жељом – да победе у трци и оног другог заувек избаце из такмичења. Али, олујни ветар и побеснело море изменили су њихове намере. Уместо један против другог борили су се један за другог

Алекс Томсон

Једрилица Алекса Томсона ударила је у подводни ледени гребен а потом је захватила снажна олуја.

 једноставно. Томсон је требало да се пребаци на сплав за спасавање, а Голдинг би лагано прошао поред њега и ухватио дугачки конопца сплыва. Али, све је кренуло наопако. Спуштених једара и укљученог мотора, Голдинг је управљао као оштећеној једрилици кад је осетио трзај испод ногу. Иако је мотор наставио да ради, пропелер је престао да се окреће. Спојница између њих је пукла. Видевши Томсона који се спремао да пређе на сплав, Голдинг је почео да маше рукама дајући му знаке да одустане.

– Шта се догодило? – питао је Томсон. После кратког објашњења Голдинг му је узвратио да му је потребно двадесетак минута да отклони квар. То време Алекс Томсон искористио је да припреми торбе с храном и одећом и да се опрости са својом једрилицом. Кад буде прешао на сплав оставиће је да плута ношена струјама пре него што потоне у дубоким водама океана.

Невоља за невољом

Кроз сузе које су му наврле на очи видео је како му Голдинг даје знак да се укрца на сплав. Опрезно се спустио на 2,5 квадратна метра наткривеног пластичног јастука наранџасте боје. Летећи по води „Ековер” је прошао поред њега. Томсон је усмерио пиштољ из кога је требало да испали уже у Голдинговом правцу. Притиснуо је обарањ, али ништа се није догодило. Пиштољ је затајио.

Али, то је био тек почетак невоља. Мењач и гас на мотору „Ековера” заглавили су се. Голдинг је утрчао у кабину и брзо откачио каблове и укључио други, помоћни гас. Било је то привремено решење, јер брзином брода било је немогуће управљати. Ма колико да је Мајк журио, сплав с Алексом Томсоном све више се удаљавао од „Ековера”.

Мајк и Алекс
после спасавања

Ипак, Голдинг је управио једрилицу ка сплаву. У руци је држао конопца с врећицом песка на крају коју је требало да баци Томсону на сплав. Надао се да ће његов колега схватити какве су му намере. Замахнуо је и промашио. Удаљио се од сплыва и покушао још једном. Томсон је, склупчан на сплав, видео конопца који лети кроз ваздух и ухватио га.

– Хвала небесима, успели смо! – повикао је Мајк Голдинг. Али тог тренутка налет ветра захватио је јахту и она је убрзала попут спортског аутомобила нагло затегнувши конопца иза себе.

До сада смо често објављивали рубрику „Живот пише драме” на основу материјала преузетог из америчког часописа „Ридерс дајџест” (Reader’s Digest). Од октобра, под покровитељством издавачке куће „Младинска књига”, овај чувени часопис покреће своје издање на српском језику. Захваљујемо им и желимо много среће ■

Сплав је поскочио и потом потонуо под Томсоновом тежином. Конопца који је држао дубоко му се усекао у руку кидајући кожу и месо док је једриличар покушавао да опстане на сплаву. Због јаког бола Томсон је одбацио конопца. Поново је потпуно незаштићен плутао у побеснелом мору док се сплав пунио леденом водом. Повређени прсти су се грчили, а тело је почињало да трне од превелике хладноће.

– Ако Мајк ускоро нешто не предузме, хипотермија ће да ме однесе пре океана – Томсон је гледао у белу једрилицу која му се све више губила из видокруга. И Голдингу је мали сплав нестао испред очију.

– Зар ћу да га изгубим? – подишла га је језа. Иако је мотор био

Алекс је пољубио тло
кад се нашао у Кејптауну.

заглављен у брзини, Голдинг је одлучио још једном да приђе сплаву, овог пута без једара. Пажљиво усмеравајући брод, довео га је у равн са сплавом.

Процењујући удаљеност, скочио је у кабину и искључио мотор. „Ековер” је сада плутао по води. Мајк Голдинг ухватио је кормило и окренуо брод. Убрзо је његово бело корито додирнуло сплав. Томсон је подигао руку и ухватио се за конопце који су висили с „Ековера”. Убрзо је био на палуби. Исцрпљен и изранављен пао је у загрљај свом спасиоцу.

Кад су се обојица мало прибрала, мењач поправљен, а Томсонови прсти превијени, Мајк Голдинг изненада је рекао:

– Наставићемо трку. Тачније, ја ћу је наставити. У оваквим случајевима правила дозвољавају сапутника на броду под условом да не помаже у једрењу. До Аустралије има две недеље. „Ековер” још може да прође кроз циљ као победник. Широког осмех појавио се на лицу Алекса Томсона. Мајк је веома пажљиво избегао да изговори своје име да га не повреди, па је као победника именовао брод.

– Помоћи ћу ти кувањем ручка – рекао је срдечно и упутио се у унутрашњост брода. Дочекала га је тама. Кад је посегнуо руком ка прекидачу, брод се снажно заљуљао, а светлост зажмиркала и нестала. Томсон је знао да се олуја вратила.

Изашао је на палубу и ледени ветар и снег попут лавине засули су га по лицу. Угледао је Голдинга који је тетуром по палуби да би стигао до једара и опустојио их. Али, пре него што је стигао до њих, главни јарбол се уз застрашујући прасак сломио на три дела и пао на палубу. Мајк Голдинг стајао је као укопан.

Ово је крај трке, али није важно. Добро је што се ово није догодило пре него што сам Алекса купио из воде, прошло му је кроз главу. Погледао је у човека на палуби. Његов дојучерашњи супарник сада је био његов саборац у бици с олујом.

– Где ти је опрема за пењање? – упитао га је Алекс Томсон. – Ја ћу да се попнем и увежем јарбол. Мајк му је без речи донео опрему. После петнаестак сати напорног рада јарбол је био оспособљен за једра и Голдинг је „Ековер” усмерио ка Кејптауну. Осам дана касније, неравномерним газом упловио је у луку. Једриличари су стајали на палуби загрљени. Знали су да ће се у следећој трци борити за победу. Сваки за себе, али никада више један против другог ■

ЗАПАМТИТЕ ОВО ИМЕ – СРИНИВАСА РАМАНУЈАН!

ВЕЛИКАН УТОПЉЕН У ВРЕМЕНУ

Сви ми знамо или смо чули за неког генија. Људи кажу „Брус Спрингстин је геније!“, или „Мајкл Џордан је геније!“, а на једном зиду видео сам графит „Пера лудак је геније!“. За Тита су говорили да је геније, Наполеон је био генијални војсковођа, Бил Гејтс генијални бизнисмен, а Стивен Спилберг генијални продуцент. Овој листи, јасно је, можете додати још много имена, већ по сопственом избору или наклоностима – има много уметника, научника, спортиста, изумитеља, лекара, забављача... за које би многи рекли „Тај је геније“. О таквим генијима овде није реч. Овде је реч о оним ретким изузетним појавама, кад се, у неком добу, међу људима појави особа невероватне ви-

зије, способности или даровитости, ради и траје неко време као сви ми и ишчезне у времену, али за собом остави вечни траг. Људи које Пруст зове „великанима утопљеним у времену“ (giants immersed in time), или на које је Галилеј мислио кад је рекао: „Видео сам даље од других зато што сам гледао стојећи на леђима вели-

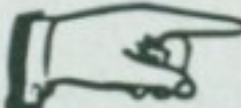
кана.“ О једном таквом овде је реч (избор је заиста ствар мог личног занимања и искуства – други ће, с правом, имати свог фаворита).

Увек сам мислио да је појава генијалних људи нека врста космичке силе: природа међу нас спусти неку такву изузетну особу тек да нас, обич-

Овде није реч о генију већ о изузетној појави коју природа створи да неко време траје, а онда нестане, али за њом остане вечан траг

не, опомене да су наше памети кратке и моћи мале, и да „има још много ствари под капом небеском, драги мој Хорацио, које се не могу сместити у твоју филозофију“. Као студент сам у неколико наврата чуо за неког индијског математичара, чије сам име био заборавио, чудо од човека, који је запањивао свет својим открићима. Пошто је таквих и сличних прича увек било, најчешће нетачних, мало сам обраћао пажњу на то. У геније тог типа и иначе нисам много веровао и држао сам се онога што је Мајкл Џордан једном одговорио кад су му, пошто је убацисао лопту у кош с пола терена, рекли да „има среће“: „Да, што више тренирам, имам све више и више среће.“ Десило се, међутим, да сам

 неколико година касније, радећи на неком проблему, у једном тренутку поново наишао на ту невероватну особу јер је његов рад био у блиској вези с тим што сам ја радио. А и цела прича има детективски ток, као нерешена тајна која се тек на крају склопи. (Надам се да успут нећете заспати.)

Треће писмо

Сриниваса Раманујан рођен је 1887. у месту Ероде, у Индији, и умро у граду Кумбакаонам, такође у Индији, 1920, кад му је било 33 године. Умро је од туберкулозе коју је добио борећи у Кембриџу, у Енглеској, где је неколико година радио математику с неким од тада водећих светских ауторитета. За собом је оставио више хиљада нових резултата из математике (помињу се цифре од 3000 до 6500 резултата). Формално образова-

ње из математике није имао. Сам је учио из уџбеника које је случајно нашао, с 13 година савладао је мање-више студентски ниво математике коју је чуо од студената у граду. Радио је сам, и за многе резултате, тада у математици познате, није знао. Најважније, он никад није знао за поступак формалног математичког доказа и своја решења записивао је „онако”. У једном тренутку је, не рекавши родитељима, отишао од куће у један град северно од Мадраса, где се уписао на колеџ. Због радова које је објавио, прочуо се у Мадрасу као добар математичар. Људи око њега знали су да уме брзо и вешто да барата бројевима, али нису се много упуштали у његову математику јер је често била даље од њихових знања и захтева.

Године 1913, на наговор неких колега, Раманујан на адресе три светски позната математичара шаље писма у којима је приложио и део својих резултата, углавном решења неких интеграла и неколико доказаних теорема, тражећи њихово мишљење.

Два писма су се вратила без одговора. Треће писмо добио је Г. Х.

Харди, професор на Кембриџу, један од водећих математичара тог доба. У књизи коју је касније написао, Харди је овако то доживео: неколико резултата било је тривијално и добро познати, неки су били необични и тешки, али је мислио да су тачни и да се могу доказати, и било је неких који су били невероватни – решења проблема које научници тог доба уопште нису разматрали, или знали да постоје, и за које Харди није умео да каже да ли су тачни или не. Просто, никада виђена решења и докази као да су дошли из друге галаксије. И то је написао у свом одговору Раманујану. Да не дужим причу (многи детаљи из Раманујанове биографије могу се наћи на Интернету), Раманујан је позван у Кембриџ, где је стигао после много техничких заврзлама (био је рат у то време), и почео је да ради с Хардијем и осталим математичарима. Тај рад произвео је много важних резултата који су данас у уобичајеној употреби, али у питању је прилично сложена математика за просечног читаоца (теорија бројева, елиптичких функција, q-генерализација...), па ћу опис да изоставим. Поменућу два који су ми потребни за оно што даље следи.

Током боравка у Кембриџу, пошто је био Браман, Раманујан је ишао бос или у сандалама, био је вегетаријанац и, захваљујући кишној и хладној клими, разболео се од туберкулозе. Једног дана дошао је Харди да га посети у болници. Улазећи на врата, Харди му је рекао да је дошао таксијем број 1729, „веома досадан и безначајан број”, и да се нада да то није лош знак. На то му је Раманујан „из така” узвратио са: *не, 1729 је најмањи број који се може записати као збир два куба, на два начина. Наиме*

$$1729 = 1^3 + 12^3 = 9^3 + 10^3$$

Тај број познат је данас као Харди-Раманујанов број. Харди га је тада питао да ли онда зна који је најмањи број који се исто тако може написати, али на три начина. Раманујан је мало размислио и рекао да не зна, али да је сигурно у питању неки велики број (тај број је, иначе, $87539319 = 167^3 + 436^3 = 228^3 + 423^3 = 255^3 + 414^3$).

Напомена: у то време људи су разматрали овакве проблеме јер су многи покушавали да реше вековима нерешен велики Фермаов проблем – тај паклени Француз, како су га звали – наиме, тврдњу да једначина $X^n + Y^n = Z^n$ нема целобројних решења за $n > 2$, дакле 3, 4 и више. Очевидно, случај $n = 2$ је Питагорина теорема и решење постоји (рецимо, $3^2 + 4^2 = 5^2$). Са $n = 3$, дакле, разматра се збир кубова... Решење овог проблема, то јест доказ Фермаове тврдње, нашао је 1996. још један геније, Ендрју Вајлс, али о томе другом приликом.

Други решен проблем који ћу поменути може да се објасни и првацима – за дивно чудо, неке од најтежих математичких проблема елементарно је лако поставити, али њихово решење је тешко. Наиме, на колико различитих начина неки број може да се напише као збир других бројева (у питању су цели бројеви, разуме се)? Рецимо, број четири може да се разложи (партиционира) на пет начина (редослед бројева у збиру није битан).

1. 4
2. 3 + 1
3. 2 + 2
4. 2 + 1 + 1
5. 1 + 1 + 1 + 1

Тај број начина да се неки број n партиционира (partition), разложи, означимо са $p(n)$. Па је, тако, $p(4)=5$, као што се види горе. (Очевидно $p(1)=1$, $p(2)=2$, $p(3)=3$.) $p(n)$ зове се број партиција броја n . У почетку, тај број начина да се неки број разложи, као што видимо, није велики, али брзо постаје огроман: рецимо $p(100) = 190,569,292$, тј. број 100 може да се разложи на око 200 милиона начина! Међутим, у то време није се знало да

ли постоји нека затворена, аналитичка формула по којој може да се израчуна $p(n)$, за било коју вредност n . Захваљујући неким ранијим радовима Ојлера и Јакобија из теорије елиптичких функција, Харди и Раманујан успевају да (скоро) дођу до те формуле. Касније им се придружио и математичар Радемахер и употпунио невероватну формулу која се данас зове Харди-Раманујан-Радемахерова формула.

Гордфри Харди, професор на Кембриџу

Године 1919. Раманујан се, због болести и неодговарајуће климе, вратио у Индију где је поживео још око годину дана. Током те године и даље је радио математику и многе своје резултате слао у Кембриџ Г. Вотсону (још једном чувеном математичару који се, поред осталог, бавио елиптичким функцијама). И овде се радња згушњава.

16. свеска

Од горње тројице математичара, Раманујан је умро 1920, Харди 1947. (пре тога је написао сјајну књигу о Раманујану), а Радемахер се касније запослио у Америци као професор. Један од његових најбољих студената био је Џорџ Ендрус, данас професор у Пенсилванији и светски ауторитет у теорији бројева. Почетком седамдесетих година, Ендрус је отишао у Кембриџ на специјализацију. Једнога дана у библиотеци је нашао кутију пуну неких белешки и математичких формула. Секретарица му је објаснила да су то „неки папири из заоставштине покојног професора Вотсона које нико деценијама није отварао”. Истог Вотсона коме је Раманујан слао писма током последње године живота. Ендрус је убрзо схватио да пред собом има невероватно откриће и, у годинама које су уследиле, почео је да дешифрује Раманујанов тешко читљив рукопис. Уз помоћ сарадника, резултате објављује као „Раманујанове изгубљене свеске” (Ramanujan's lost notebooks). Серија тих свезака и данас, у 21. веку, излази с новим резултатима. Скоро цео век после смрти, Сриниваса Раману-

Тринити колеџ у Кембриџу – Раманујан у средини, професор Харди први здесна

јан, великан утопљен у времену, наставља да објављује своје радове и нове резултате.

Крајем осамдесетих година наишао сам на проблем паковања геометријских објеката. Наиме, ако имате n новчића, на колико различитих начина они могу да се поређају у равни, спакују тако да се сваки додирује бар с једним? Овакви проблеми важни су у физици полимера, на пример, а овај је био постављен 1952. године и у време кад сам на њега наишао није се још знало његово решење. После све буке и халабуке око постављања, проблем се заправо своди на решење једне наизглед једноставне једначине: $F_{n+1}(x) - F_n(x) = x^{(n+2)}F_{n+2}(x)$. Треба наћи функцију $F_n(x)$ која задовољава ову једначину. За упућене, у питању је неаутономна линеарна диференцијална једначина другог реда.) На први поглед чини се једноставна. На први.

Једном ми је неки наркоман причао да је био у стању да проведе 30 сати у кревету нетремице посматрајући прсте на својим ногама. Ја нисам 30. Провео сам 16 сати у кревету буљећи у празну хартију с овом формулом на њој, покушавајући да схватим у ком правцу да тражим решење. Није ми много помогло. Недеље сам провео у размишљању, али нисам успео да се померим с почетка. Једном простом трансформацијом, ова једначина може да се сведе на бесконачни разломак који би, ако решим тај разломак, дао једначину првог реда која је лако решива. Међутим, бесконачни разломак који сам добио није ми личио ни на шта што сам раније срео. Као из друге галаксије. Тражио сам по књигама, ра-

довима – нико се таквим разломцима није бавио. После месец дана, на једном месту, у познатој Волсовој књизи, у фусноти, поменут је неки сличан израз који се зове „Раманујанов бесконачни разломак”. Потражим Раманујана у библиотеци, али опет ништа. У том тренутку, библиотекарка почне да ређа на полицу тек придошле нове књиге и испред носа ми стави једну – „Изгубљене свеске Раманујана – свеска XVI”, аутор Г. Ендрус. Одмах сам је узео и почео да прелиставам.

Сећате се оне сцене у филму „Амадеус” кад Салијери прича како се осећао кад се докопао Моцартових нота? Рекао је да се осећа као мајмун који кроз решетке свог кавеза тек помало успева да назре свет њему недоступан. Е, тако сам се и ја осећао кад сам отворио свеску XVI. Такву математику никада нисам видео. Следећих неколико месеци мало сам спавао и све време читао Раманујана. Бого мој! На свој проблем готово сам заборавио, али сам учио q -математику кад год сам био у будном стању. Једне ноћи, пред зору, уз помоћ једног идентитета који је Раманујан открио и уз неколико straightforward трансформација, успем да нађем решење проблема паковања које ми је требало и, успут, целе једне класе једначина. Најзад!

Било је рано, кроз прозор је улазило свитање. Помислио сам да ми је тиме Сриниваса Раманујан, мој „великан утопљен у времену”, на тренутак махнуо. Сигуран сам да свако има свог генија, некога ко га је својим делом или постојањем пробудио или надахнуо у неком смислу. Овај је био мој, и рад надахнут је њиме ■

Н. М. Швракић

— двадесет три

ЗАШТО? КАКО!

ДА ЛИ ЈЕ СПОЉАШЊОСТ САПУНА УВЕК ЧИСТА?

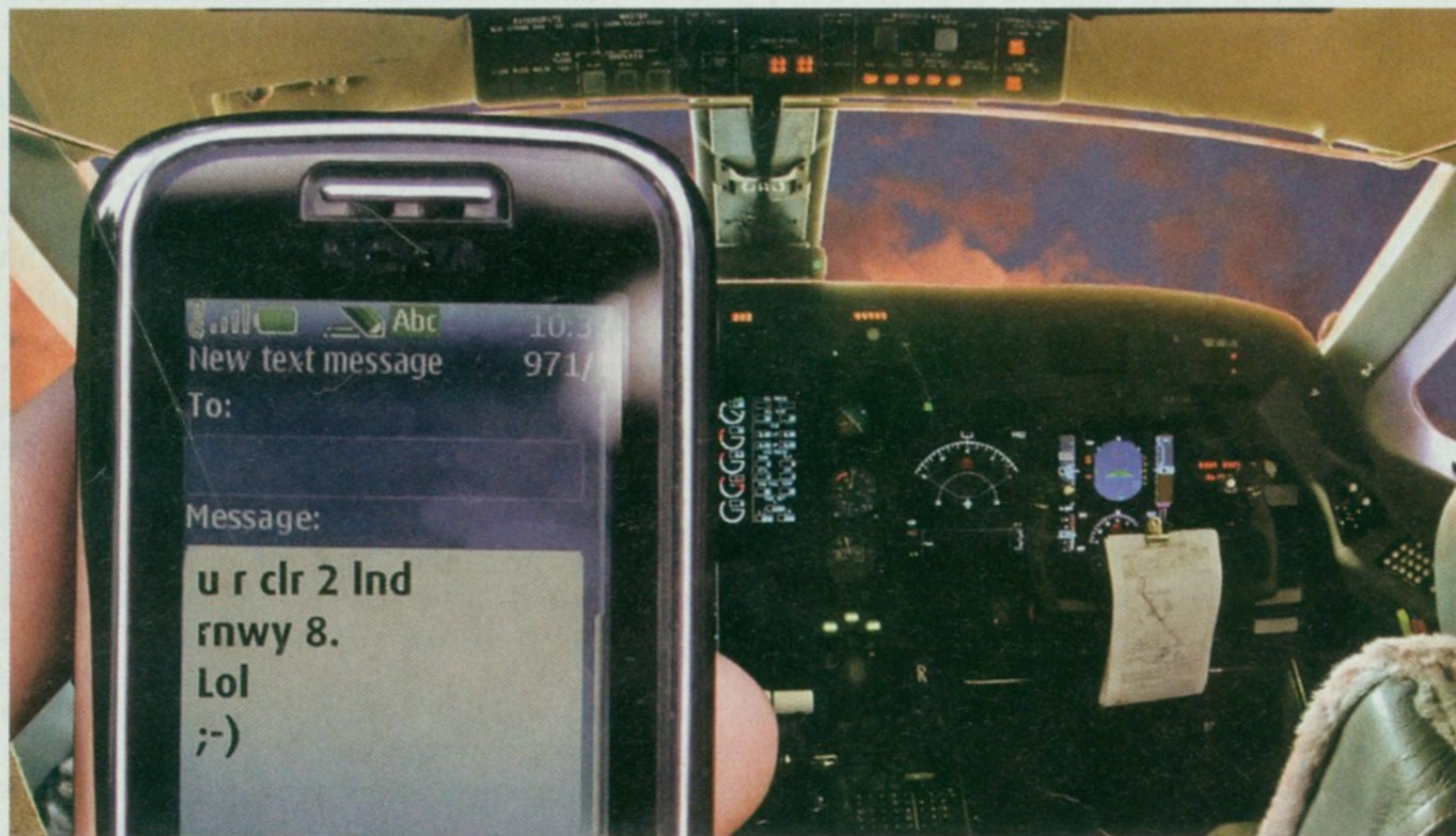
Коришћени сапун неизбежно је запрљан оним што је њиме последње прано. Сапун се састоји од молекула са хидрофилном (која привлачи воду) „главом“ и хидрофобним (одбија воду) „репом“ који се раствара у масноћи. Прљавштина с масном основом ће се везати за реп молекула сапуна и потом бити уклоњена када се глава раствори у води.

Ако наставите да трљате руке сапуном и кад су потпуно чисте, горњи слој сапуна биће испран, остављајући незапрљане молекуле за собом.

Међутим, сапун најчешће остаје пресвучен слојем воде, сапунице и прљавштине на површини. Кад се то осуши, прљавштина остаје залепљена за сапун. Али, пошто је већ везана за молекуле сапуна, прљавштина не може да се врати на ваше руке већ ће се испрати и отићи у сливник ■

ДА ЛИ КОНТРОЛОРИ ЛЕТЕЊА КОМУНИЦИРАЈУ С ПИЛОТИМА ТЕКСТУАЛНИМ ПОРУКАМА?

Неки центри за контролу летења у свету имају додатак уобичајеној радио-комуникацији између контролора и посаде авиона у ваздуху. У питању су кратке текстуалне поруке исписане контролорима на екрану у виду готових реченица које они притиском на дугме шаљу пилотима. Овај систем зове се даталинк и прилагођен је употреби основних команди за промену висине правца или лета. Радио је и даље највише коришћен начин размене података. Сви авиони који деле исто парче неба – такозвани сектор – причају с контролором летења преко истог радио-канала. Уређај као што је даталинк може мало да ослободи увек преоптерећене авијацијске радио-фреквенције ■

ДА ЛИ ЈЕ ТАЧНО ДА ЦРНА ЧИОПА ПРОВЕДЕ ЦЕО ЖИВОТ У ВАЗДУХУ?

Невероватно, али истинито – младе чиопе могу прве две или три године живота да проведу искључиво у ваздуху. Хране се летећим инсектима, узимају воду у лету изнад језера или река, чак и спавају лебдећи на ветру. Ако црна чиопа (изгледом врло слична ласти, али припада истој породици као колибри) слети на земљу, неће моћи да узлети зато што су јој ноге прекратке, а крила уска и дугачка. Ако нађете неповређену црну чиопу која се приземила, можете да јој помогнете да узлети тако што ћете је однети до неког високог прозора и ставити на длан. Она не полеће увис, већ скаче и у слободном паду добија брзину потребну за лет ■

КАКО СЕ СПРЕЧАВА ОДБАЦИВАЊЕ ОРГАНА?

Ове године у Великој Британији вероватно ће бити изведене операције пресађивања лица, након прве успешне операције која је урађена на Францускињи Изабел Диноар (на слици) 2005. године. Данас 70–90 одсто пацијената код којих је извршено пресађивање органа преживљава време након операције захваљујући сузбијању одбрамбеног система.

Кад се пресади орган дародавца, наш одбрамбени систем гледа на њега као на страног тело – онако како би дочекао бактерије или вирусе – и покушава да га уништи. Године 1978. почео је да се примењује лек „циклоспорин“ како би пацијентима помогао да превазиђу одбијање органа

ЗАШТО СЕ ПЛАМЕН ГАСИ КАД ДУВАМО У ЊЕГА?

Пламену треба гориво, кисеоник и извор топлоте да одржи гориво изнад температуре паљења. Ако се пламену ускрати било шта од овога, угасиће се. Кад дунемо у пламен, снабдевамо га кисеоником али га и удаљавамо од горива. Ако је у питању мали пламен, угасиће се ■

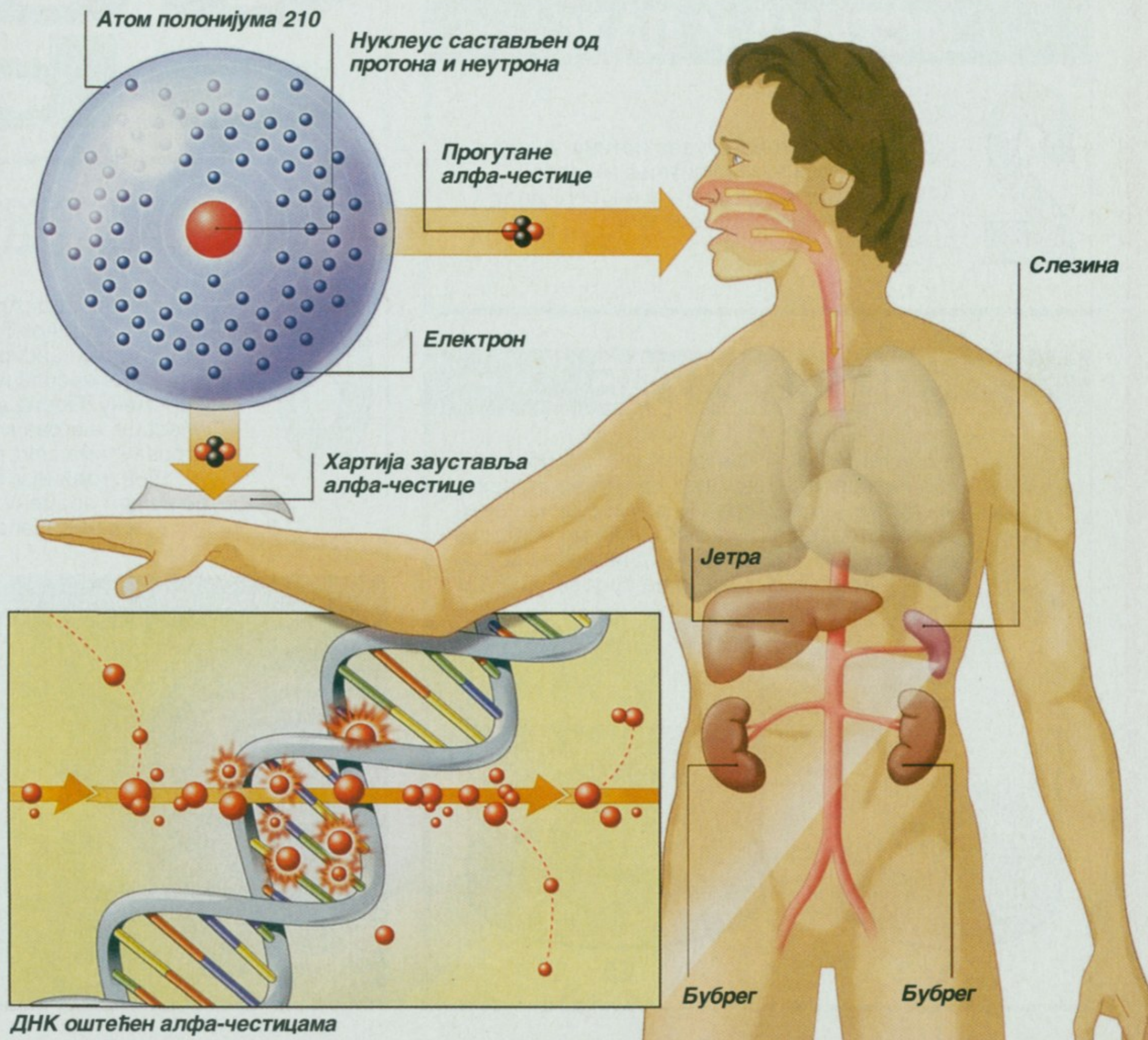

ЗАШТО ЈЕ ПОЛОНИЈУМ 210 ТАКО ОТРОВАН?

Бивши руски шпијун Александар Литвињенко умро је од тровања полонијумом 210, радиоактивном супстанцом која емитује позитивно наелектрисане алфа-честице. Оне не могу да прођу кроз кожу, чак ни кроз хартију. Ни у јаким дозама полонијум 210 није радиолошка опасност, под условом да остане изван тела, где алфа-честице могу да се распрше и просто оперу. Али, ако се полонијум 210 удахне, прогута, или уђе у тело кроз рану, накупља се у унутрашњим органима као што су бубрези, јетра и слезина, где алфа-честице оштећују ДНК ћелија меког ткива. Последица је отказивање органа. Алфа-емитери су омиљени отров атентатора јер лако може да се прокријумчари кроз царинску контролу на аеродромима. Полонијум 210 је 250 милијарди пута отровнији од водоник-цијанида. Доза велика као глава чиоде била је довољна да убије Литвињенка. Али, чак и тако мала количина може да се створи само у нуклеарном реактору где се бизмут бомбардује неутронима реактора да створи смртоносни полонијум 210 ■

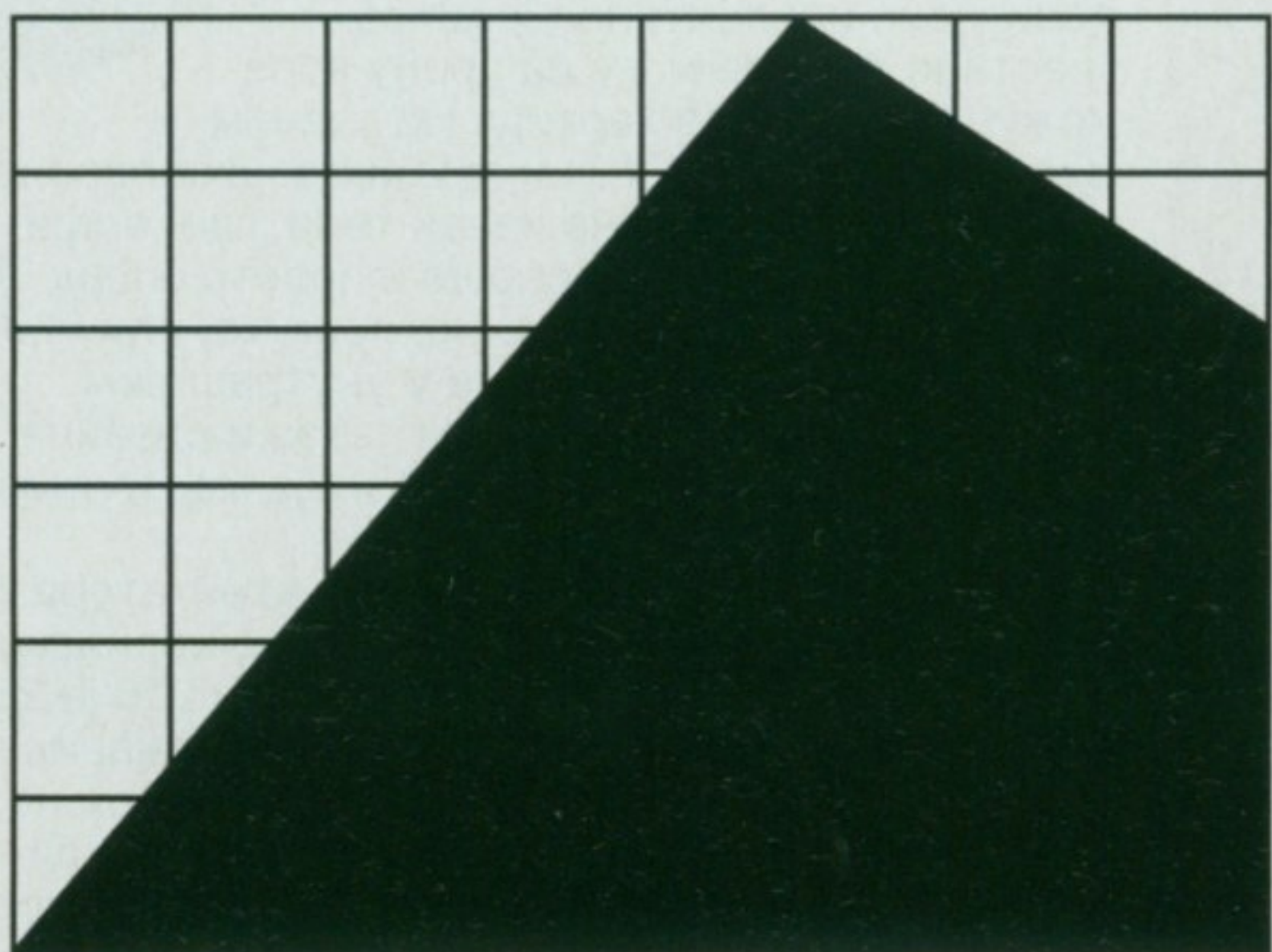
тако што је сузбијао њихов одбрамбени систем. Касније је почело да се примењује још неколико сличних лекова. Пацијенти добијају коктел лекова које морају да пију до краја живота. Ако престану с лечењем, одбрамбени систем се истог тренутка обруши на пресађени орган. Међутим, сузбијање одбрамбеног система је ризикантно – ако се претера, пацијент је изложен опасности заразе, а ако се не обави ваљано, пресађени орган је у опасности ■

ОСЕНЧЕНА ПОВРШИНА

1

Брзо одредите проценат осенчене површине на слици ■

ИСТИНА И ЛАЖ

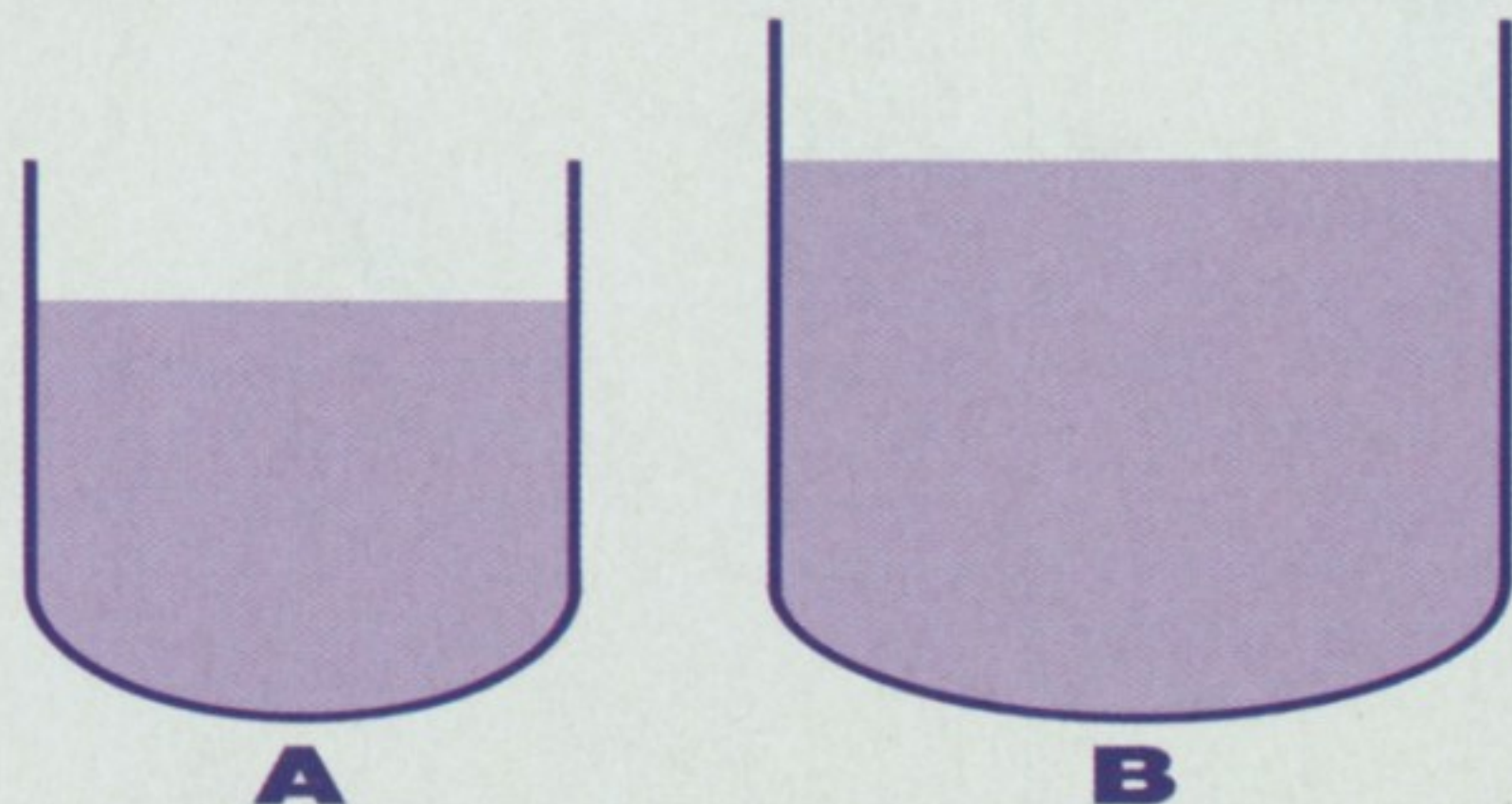
2

Један човек говори увек истину, а други увек лаже. Које питање им треба поставити да би обојица на њега дали исти одговор? ■

ДВЕ ПОСУДЕ

3

У посуди А има 49 литара воде, а у посуди В 56 литара. Ако посуду А напунимо до врха из другог суда В, онда је други суд напуњен до пола. Ако други суд В напунимо водом из првог суда, онда је први суд напуњен водом до $1/3$. Колика је запремина судова А и В? ■

НЕДЕЉНИ ЦЕПАРАЦ

4

Милан је првог дана потрошио $3/5$ свог џепарца, затим је другог дана потрошио $5/9$ остатка, а трећег још $3/8$ новог остатка. После тога остало му је 80 динара. Колико је Милан имао новца на почетку? ■

НЕОБИЧНЕ ЈЕДНАКОСТИ

5

Број 369 може се приказати као збир и разлика производа бројева који су састављени од тих истих цифара, и то тако да те цифре долазе истим редом:

$$369 = 3 \times 69 + 36 \times 9 - 3 \times 6 \times 9$$

Ову особину има и број 639, јер је:

$$639 = 6 \times 39 + 63 \times 9 - 6 \times 3 \times 9$$

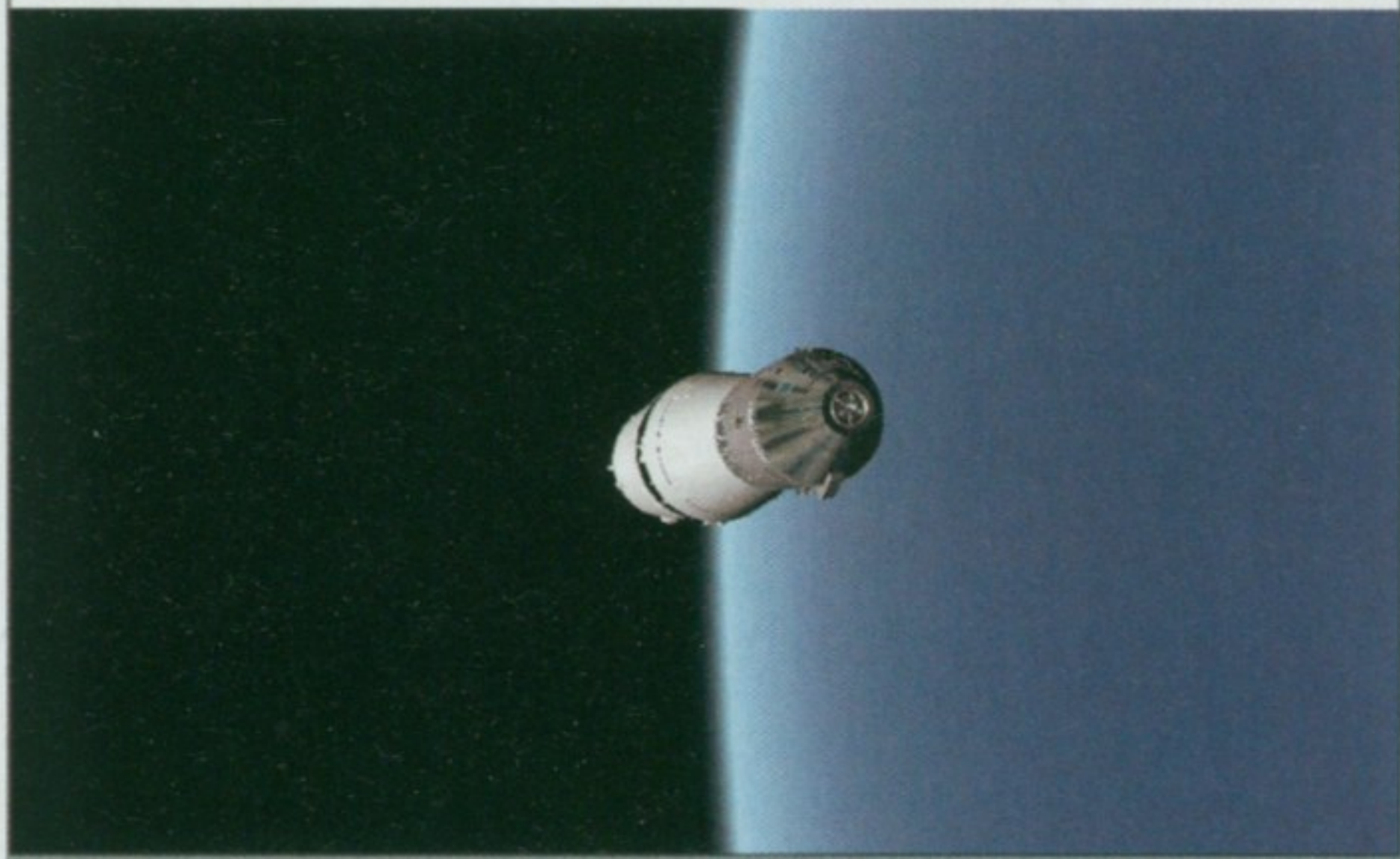
Нађите још неки број са истим својством ■

369
639
abc

АПОЛО 11

6

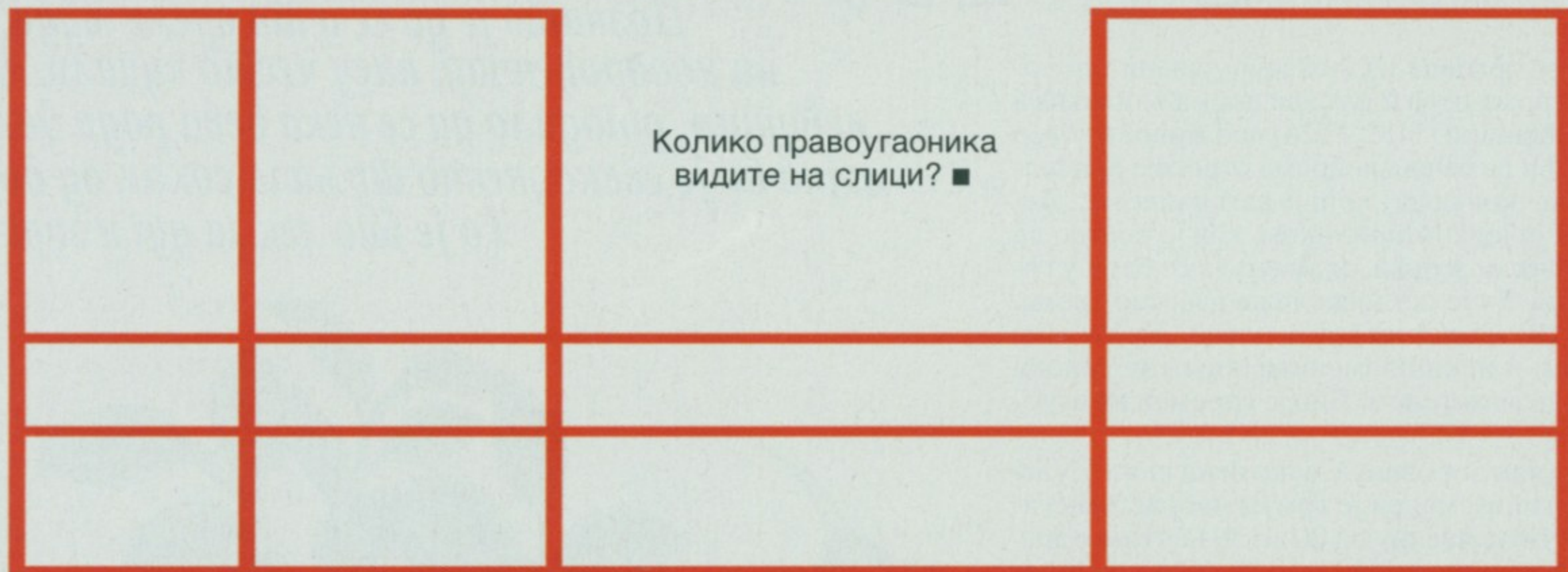
Васионски брод „Аполо 11“, са славним астронаутима Армстронгом, Олдрином и Колинсом, лансиран је 16. јула 1969. године у 14 часова и 32 минута, по нашем времену. После успешне мисије на Месецу, његова командна кабина са астронаутима спустила се на Земљу 24. јула 1969. године у 17 часова и 51 минут, по нашем времену. Колико времена је трајао тај епохални лет? ■

ИЧКЕ загонетке

БРОЈ ПРАВОУГАОНИКА

7

Колико правоугаоника видите на слици? ■

ЧАМЦИ И ПУТНИЦИ

8

Преко реке превози се 60 путника у девет чамаца, од којих су неки са шест, а неки са девет седишта. По колико је чамаца било од сваке врсте, ако су сви били пуни? ■

МАЈКА И СИНОВИ

10

Мајка има синове Марка и Стеву. Свакоме од њих купила је свеску, оловку и књигу. Укупно је платила 750 динара. Свака ствар купљена за Марка била је тачно 1,5 пута скупља од одговарајуће ствари купљене за Стеву. Маркову свеску платила је три пута више неголи Стевину оловку и књигу заједно. Свеска за Марка била је 10 пута скупља од његове књиге. Колика је била цена сваке од купљених ствари за Марка, односно за Стеву? ■

ПОСЛЕ МНОГО ГОДИНА

9

Двадесетак година после студија среле су се две пријатељице, Ана и Милена. Ана је рекла да има троје деце, сина и кћерке близнакиње. На Миленино питање колико деца имају година, Ана је одговорила: „Производ њихових година је 48“. Милена се замислила и слегла раменима. „Најстарије дете тренира кошарку“, додала је Ана. „Добро, сада знам колико година има свако дете“, рече Милена. Колико година имају Анина деца? ■

ОСАМ КУГЛИЦА

11

Од осам куглица једна се разликује од осталих, али се не зна да ли је она мало тежа или мало лакша од других. Треба одредити неисправну куглицу помоћу три мерења на теразијама без употребе тегова ■

РЕШЕЊА
НА СТРАНИ **65**

Уређује
Радивоје
Грбовић

ГРМ ЗДРАВЉА

Да у соку од боровнице има нечеї шїо је извор снаїе и здравља, знали су и у средњем веку. Познаїо је да се у шїо време људи, ња шїако ни новорођенчад, нису честїо куйали. Ако би се, међушїм, доїодило да се нека беба роди болешљива, мајка би је свакодневно шїрљала соком од боровница. То је био лек за дуї и здрав животї

Син богатог трговца из Асизија, чувени проповедник сиромаштва и љубави према ближњима свети Фрањо Асишки (1182–1226) цео живот провео је покушавајући да се влада према строгом правилнику (фрањевачког реда) који је сам написао... Легенда каже да је једном приликом, кад је осетио да га обузима телесна жудња, одлучио да се баци у грмље боровница. Ту је остао да лежи извесно време, а кад је устао, био је сасвим други човек. Љубав према Свевишњем и неки племенити животни сокови струјали су његовим телом. Био је спреман на испоснички живот.

Боровница (или боровника, како неки кажу), *Vaccinium myrtillus*, мален је грм са чворастим стабљикама. Достиге висину од 20 до 30 центиметара. Млади листови боровнице јајастог су облика. Имају кратку петелку и на рубу су ситно назубљени. Занимљиво је да се појединачни цветови налазе у пазуху листа. Цветови боровнице округластог су облика и светлоружичасте боје. Плод је добро знан: то је сочна тамнољубичаста, готово црна бобица величине грашка која на врху има кружно удубљење. Боровница расте у планини, у црногоричним и белогоричним шумама. Овој биљци прија хладнија, односно умерена клима. Занимљиво је да је има и на Хавајима, Мадагаскару и Јави.

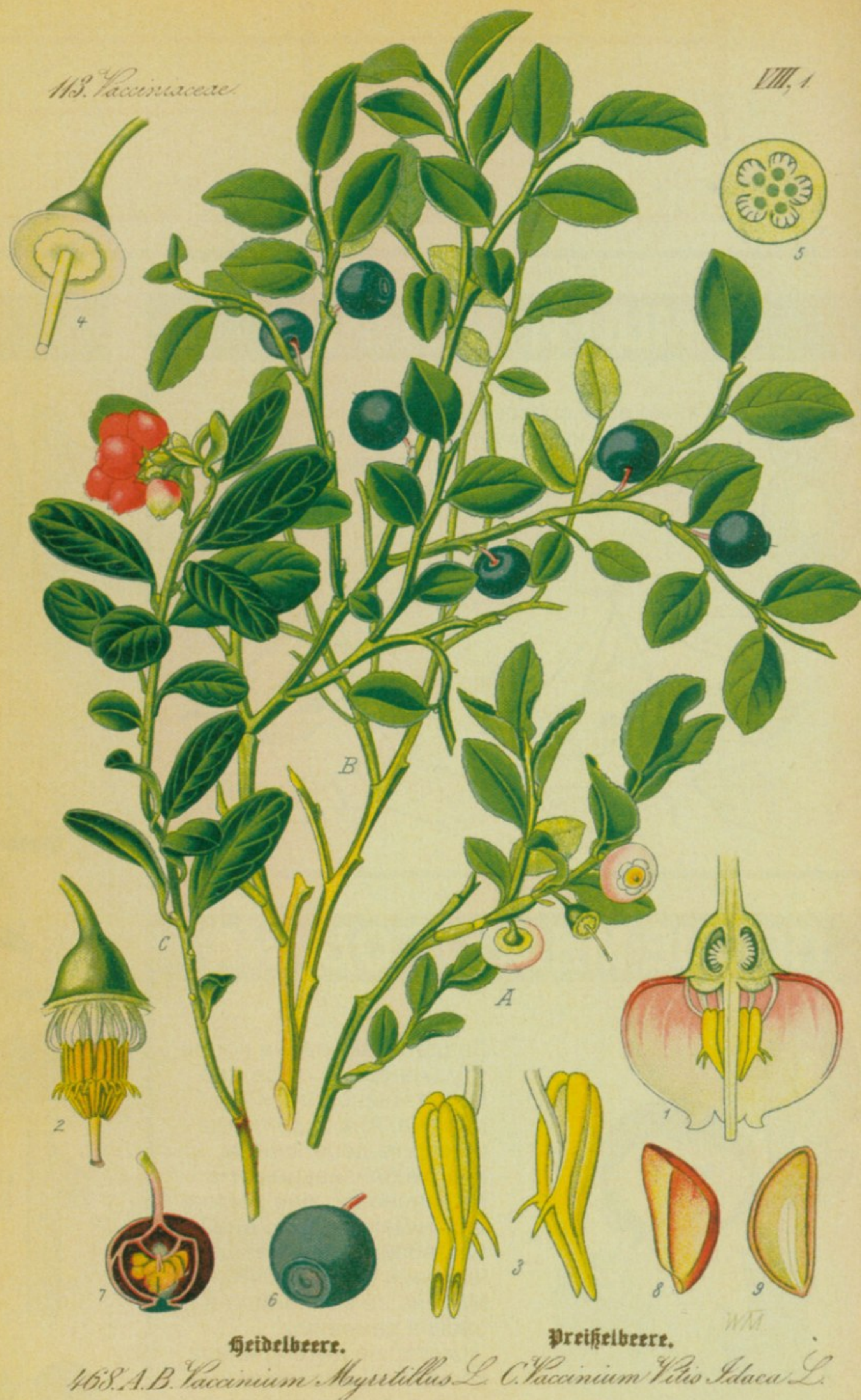
Боровница је познат природни лек за многе болести. Њени листови сакупљају се и суше пре сазревања плодова и треба имати у виду да су лековити искључиво ако се наберу пре него што бобице буду зреле. Јер, после тога немају баш никакав учинак. Чај од њених листова помаже у лечењу стомачних грчева и кашља, као и шећерне болести, па га називају и биљним инсулином.

Чај од листова боровнице ублажава и упалу мокраћне бешике. С друге стране, бобице, односно само воће, прија онима који имају хемороиде, добро је за поправљање крвне слике, али и слабог апетита. Народна медицина прописује петодневну дијету коју чине искључиво свеже боровнице. Ако болесник пет дана не окуси ништа друго осим боровница (један килограм или нешто више дневно), његово тело ће – верује се – бити „очишћено” и освежено. Ипак, да би се неко упустио у такав подухват, потребно је најпре да се посаветује с лекаром. Плод боровнице садржи танине, витамине А и С и нешто витамина В. Боровнице повољно утичу на вид и онај ко их буде јео, учиниће нешто корисно за очување мрежњаче ока.

У шуми се ипак треба уздржавати од брања боровница за јело. Јер, постоје биљке сличног изгледа чији су плодови, за разлику од боровнице, отровни. Таква је, на пример, *Vaccinium uliginosum*.

Од боровница се прави укусна мармелада, као и сок.

Слатко је такође савршеног укуса и

то је један од најпознатијих „шумских” специјалитета. Током врелих летњих дана освежење је свакако сладолед од боровница који није тешко направити. Уосталом, ево и рецепта ■

М. О.

СЛАДОЛЕД ОД БОРОВНИЦА
Потребно је 200 грама свежих или замрзнутих боровница, 100 грама шећера, сок и кора од пола лимуна, 300 грама киселе павлаке. Опране боровнице треба умутити са соком од лимуна и шећером. Кад се шећер кратко време мути. Смеси треба сипати у посуду за сладолед и ставити у замрзивач да се стегне ■

ПОДЈУНИНИ
ЗАБАВНИК

Плаши и очњаци ЛОВЦИ НА ХИМЕРЕ

Превела
Оља Петронић
(IV део)

ПЛЕМИКИ?

...ЗНАЈТЕ, О БЕДНИЧЕ,
ДА СЕ ТИТУЛА ТА
РОЂЕЊЕМ НЕ СТИЧЕ,
НИТ МОЖЕ ДА ЈЕ ДА
НЕКАКАВ КРАЉ ЛУДИ
МАРКИЗУ-ЧАНКОЛИЗУ!

ЦИНГ!

ЦИНГ!

ТОЈ
ТИТУЛИ СЛАВНОЈ
ВИ НИСТЕ НИ
БЛИЗУ!

ПРИЖЕЉУЈУК' ЧАСТИ ГРЕШКУ ПОЧИНИСТЕ
И ЗНАЈТЕ ДА НИЧЕГ ВИ ДОСТОЈНИ НИСТЕ!
НЕДОСТОЈНО ЂАЧЕ, ПОСЛЕДЊИ БИКЕТЕ
КАД ВАМ КАЖЕМ НЕШТО ШТО ЗНА СВАКО ДЕТЕ.
СЛУШАЈТЕ ПАЖЉИВО, ГУСАРУ НАСИЛНИ:

ЧАСТ ЈЕ
ИМЕНИЦА...

ЦИНГ!

...УВЕК У
ЈЕДНИНИ!

ОЛЕ!

НАРЕДИТЕ
СВОЈИМ ЛУДИМА ДА
БЕЗ ОДЛАГАЊА
ПОЛОЖЕ ОРУЖЈЕ!

ЛЕП ПОТЕЗ,
РОДИЈАК!

САМО САМ
РАДИО СВОЈ
ПОСАО...

...КАПЕТАНЕ!

ИЗ ХУ! ХУ! ХУ!
КО ЋЕ
ПОЛОЖИТИ
ОРУЖЈЕ?

ПРОКЛЕТИ
ЛУПЕЖУ! А ДА
ИПАК ПОШТЕДИШ
ДОН АРМАНДА?

СПРЕМИ СЕ
ДА СКУПО
ПЛАТИШ НАШУ
КОЖУ!

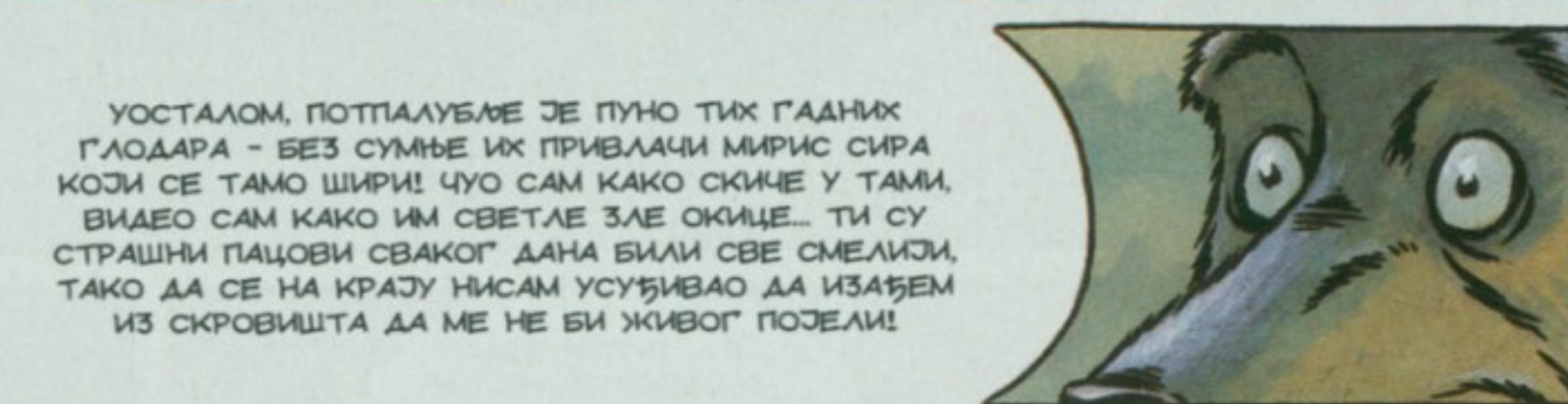
КАКО ВАМ
ДРАГО!

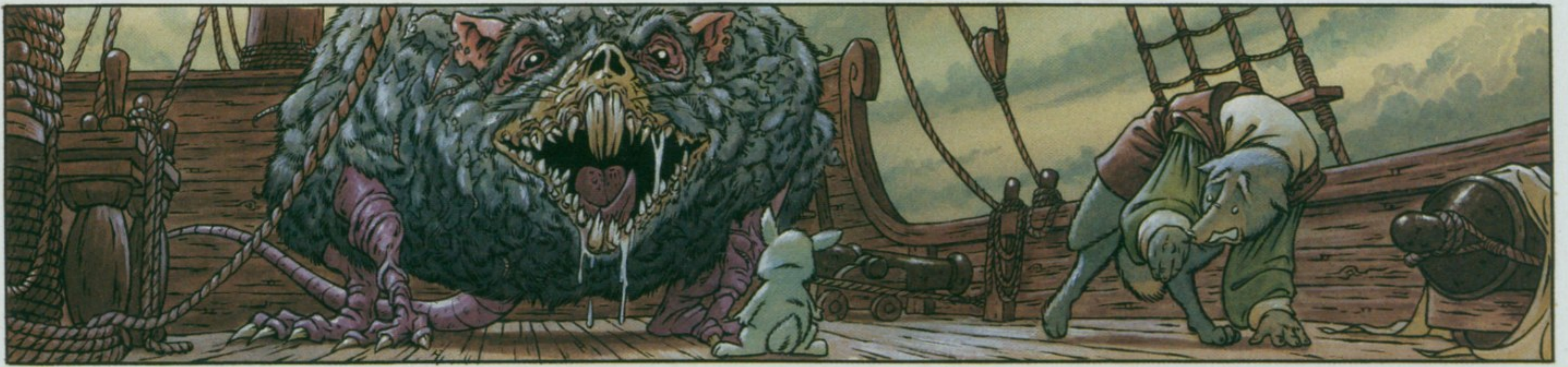
ЛАКЕЈИ! ОДВЕЗИТЕ
МЕ ДО КРМЕ! НАШЕГ
ДРУГА ЛИСЦА ТАМО
ЧЕКА ДАСКА!

ОСТАЛИ,
ДОКРАЈЧИТЕ
ОВОГ БЕСНОГ
ВУКА!

ШТА
ВАМ СЕ
ДЕСИЛО?

КАСНИЈЕ,
COMPADRE!

...УДАЉИМО СЕ
ШТО ПРЕ ОД
ОВЕ ПРОКЛЕТЕ
ГАЛИЈЕ!

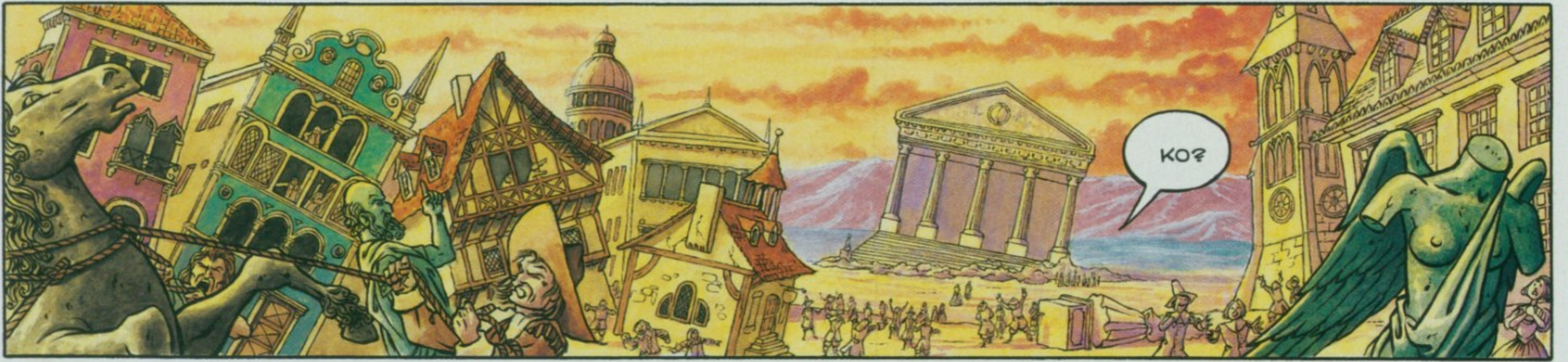
О, БОЖЕ МОЈ!
НЕСРЕКНИЦИ!

БУН И ЊЕГОВИ
ЉУДИ ЈЕСУ БИЛИ
ПРАВИ НИТКОВИ...

АЛИ,
ЗАБОГА!

...НИСУ
ЗАСЛУЖИЛИ
ОВАКАВ
КРАЈ!

ШТА ЛИ ЈЕ
МОГЛО НАГНАТИ
ГОСПОДАРА
ОРУЖЈА ДА СЕ
НАСТАНИ У ОВОМ
ЕРЕБУ*?

НЕМА НИ ТРАГА
ЊЕГОВОМ ПРЕБИ-
ВАЛИШТУ!

БАТОЛОЋО...
КАКО ЈЕ ОНО
РЕКАО?

КРИСТАЛНА
ТВРЂАВА СЕ
УЗДИЖЕ У
ПОДНОЖЈУ УСНУЛИХ
ВОДОПАДА. НА
ЧВРСТИМ ОБЛАЦИМА
КОЈИ КРУНИШУ
ЗАОБЛЕНИ ВРХ,
ОВДЕ, УСРЕД
ЧУДНОГ МОРА, НА
ОГРОМНОМ ОСТРВУ
ОКСИМОРОН!

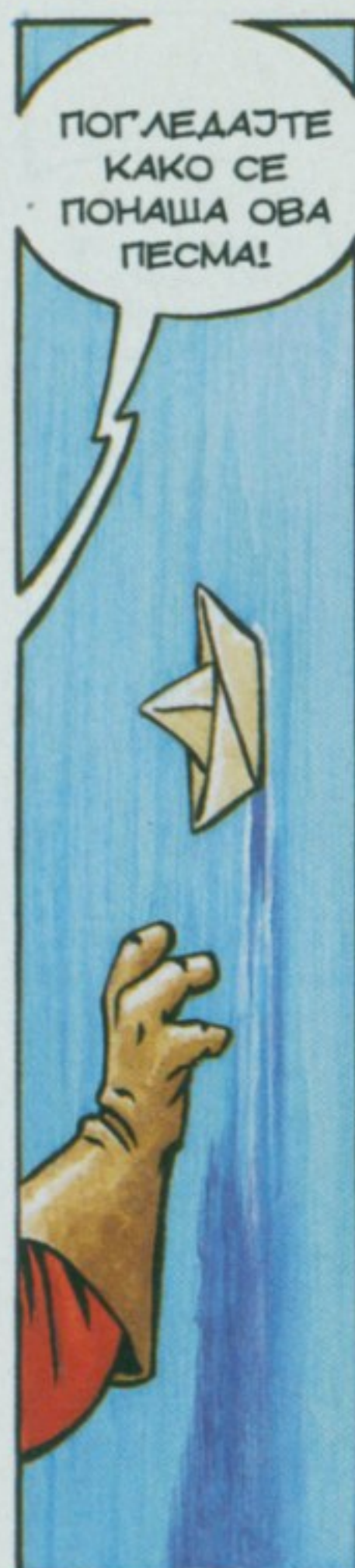
„КАКО МОЖЕ
ИСТОВРЕМЕНО ДА
БУДЕ У ПОДНОЖЈУ
ВОДОПАДА И НА
ВРХУ БРДА?

ТАКО ЈЕ!

* МРАЧНО ПОДЗЕМЉЕ У ГРЧКОЈ МИТОЛОГИЈИ

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
20. 7. 2007.

ПОГЛЕДАЈТЕ
КАКО СЕ
ПОНАША ОВА
ПЕСМА!

СЛАБА СТРУЈА ВУЧЕ
ЈЕ НАГОРЕ, ШТО ЈЕ,
У СТВАРИ, НИЗВОДНО, А
ДОЛЕ ЈЕ УЗВОДНО, ТАКО
ДА ЈЕ ПОДНОЖЈЕ
ВОДОПАДА НА
ВРХУ!

НАЈЗАД, ИМА НЕКАКВЕ
ЛОГИКЕ У ТОМЕ ШТО СУ
ЗАКОНИ КОЈИ ВЛАДАЈУ НА
ТАМНОЈ СТРАНИ МЕСЕЦА
СУПРОТНОСТ ЗАКОНА
ПОЗНАТОГ СВЕТА!

ВРАТИМО СЕ У ЧАМАЦ!
ЊИМЕ ЂЕМО СТИЌИ ДО
КРИСТАЛНЕ ТВРЂАВЕ!

КАКВА ШТЕТА
ШТО ПРОФЕСОР
БОМБАСТУС НИЈЕ
СА НАМА! РАДОВАО
БИ СЕ ДА НАМ
ОБЈАСНИ ОВУ
ЧУДНУ ПОЈАВУ!

НЕ
ГОВОРТЕ О
НЕСРЕЌИ!

УУХ!

ПЕТИ СЕ
ВЕСЛА-
ЈУКИ...

ЈЕ ЛИ ТО
ХРИШЋАНСКО
ПОНАШАЊЕ?

КАД РЕКОСМО
ВЕСЛА... ХОЌЕТЕ ЛИ
НАМ КОНАЧНО РЕКИ,
ЕУЗЕБИЈЕ, ЧИМЕ СТЕ
ЗАСЛУЖИЛИ ОСУДУ
НА ГАЛИЈУ?

О ДА,
ЕУЗЕБИЈЕ!
ИСПРИЧАЈТЕ
НАМ!

ИОНАКО МИ
НИКО НИКАД НЕ
ВЕРУЈЕ! ОНДА...

ПРИЧАЈТЕ,
ЗАБОГА!
ПРИЧАЈТЕ!

ОБЕЉАВАМО ДА ВАС ОВОГ
ПУТА НЕЂЕМО НИЈЕДНОМ
ПРЕКИНУТИ!

ВАЖИ!

ТЕК ШТО САМ
ПОСТАО
КАРДИНАЛОВ
ГАРДИСТА...

АХХМ!

ПСТ!

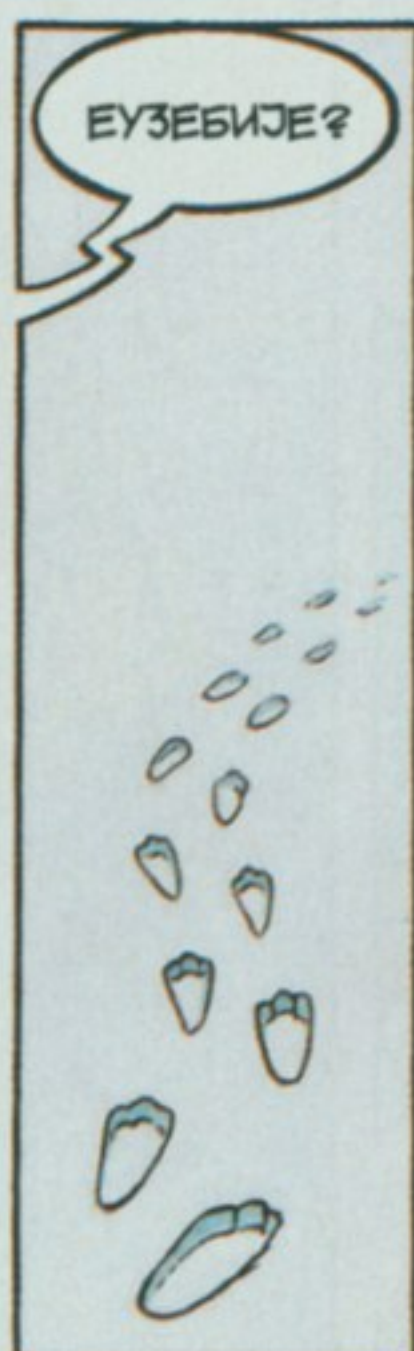
...УПЛЕО САМ СЕ
ПРОТИВ СВОЈЕ
ВОЛЕ У ТРАГИЧНЕ
ДОГАЂАЈЕ, У КОЈЕ
СУ БИЛЕ УМЕШАНЕ
И НЕКЕ ВАЖНЕ
ОСОБЕ... КАО И МОЈ
БРАТ БЛИЗАНАЦ,
ФУЛГЕНЦИЈЕ!

НЕПРАВЕДНО
УХАПШЕН, НА
БРЗИНУ ОПТУЖЕН,
ОСУЂЕН САМ ЗА
ОГЛАВАН ЗЛОЧИН,
ЗЛОЧИН КОЈИ
НИСАМ ПОЧИНИО!

ЈЕР,
УВЕРАВАМ
ВАС, ТАКО МИ
ЗЕЉЕ ЧАСТИ...

НИСАМ
ЈА УБИО...

ХЕЈ!

ХЕЈ!

БУ-ХУ-ХУ! ШТА ЊЕ
БИТИ СА МНОМ?
ИЗГУБЛЕН У
ОБЛАЦИМА УСРЕД
ОВЕ НЕДОБИЈЕ!

ХАЈДЕ! МОРАМ ДА СЕ
ПРИБЕРЕМ! И ДА БУДЕМ НА
ОПРЕЗУ! БОГ ЗНА КАКВА СЕ
СТВОРЕЊА МОГУ СРЕСТИ
НА ОВАКВИМ МЕСТИМА!

ЗЕЦ?!

...НА КРОВУ ОГРОМНОГ
ОКСИМОРОНА!

ОВАЈ...
ДОБАР
ВАМ ДАН,
ГОСПОДИНЕ!

ЗАБЛУДЕЛИ КУНИК ШТО ПРИЧА И ЊУШКА,
ХОДА ПО БЕЛОМ ТЛУ ОВЕ ЗЕМЉЕ СЈАЈНЕ
- ПО КОЈОЈ ВЕК ХОДЕ ЖИВОТИЊЕ БАЈНЕ -
МОРАМ ХИТНО САЗНАТ' КАКО СЕ ОН ЗОВЕ!

ЗОВЕМ СЕ ЕУЗЕВИЈЕ
И ДОЛАЗИМ СА
ЗЕМЉЕ...

ЧЕМУ ДУГУЈЕМО ЧАСТ ПОСЕТЕ ОВЕ?

ЧЛАН САМ
ЕКСПЕДИЦИЈЕ ЧИЈИ ЈЕ
ЗАДАТАК ДА ПРАТИ
ТРАГОВЕ...

А НЕ! НЕ РАЧУНАЈТЕ ДА
ЋУ ВАМ ОТКРИТИ ЦИЉЕВЕ
НАШЕГ ТАЈНОГ ЗАДАТКА!

АЛИ, ДА НЕ ПОЗНАЈЕТЕ
МОЖДА ИЗВЕСНОГ
„ГОСПОДАРА ОРУЖЈА“?
ТО ЈЕ НЕКО КО СЕ БАВИ
МНОГИМ СТВАРИМА:
ФИЛОЗОФИЈОМ,
НА ПРИМЕР...

КАКО БИХ ГА ЗНАО? ДРЖАХ СЕ ПЛАТОНА,
И ЗНАМ ПОНЕШТО ОД *GNŌTHI SEAUTONA**!
АЛИ *ERGO SUM*, И ЗАТО РАЗМИСЛИКУ:
РЕЦИТЕ МИ ВИШЕ О ТОМ ЧУДНОМ БИКУ!

КАЖУ
ДА ЈЕ И
УЧЕЊАК...

УЧЕЊАК САД И ОВДЕ! *IN TERGO LUNAE***?
НА ОВОМ БИ МЕСТУ БРАХЕ*** СИШЋО С УМА!
А УЧЕНИ КЕПЛЕР, ДА СВЕ ОВО ВИДИ,
ЗАКОНА БИ СВОЈИХ МОРО ДА СЕ СТИДИ!

ПЕШНИК...

ЈЕ Л' ОН ОД ОНИХ ШТО САЊАРЕ НА ЈАВИ,
ШТО КОРИСНЕ МИСЛИ НЕМАЈУ У ГЛАВИ,
И НАВЕК СЕ ДИЖУ У ТЕ ВИШЕ СФЕРЕ,
ДА С ПЕРОМ У РУЦИ ГАЊАЈУ ХИМЕРЕ?

БОРАЦ...

ОНАЈ ВИТЕЗ КОЈИ, ЈУНАЧКОГ А ЛИКА,
САМ САМЦАТ ПОКОСИ ЧЕТУ РАЗБОЈНИКА,
СВАКОГ ПРОТИВНИКА ПОРАЗИ, ОБОРИ,
НА КРАЈУ БАЛАДЕ СТИХОМ ГА РАСПОРИ?

ГАСКОЊАЦ?

АКО ЈЕ ГАСКОЊАЦ,
- ТА КО НЕМА МАНЕ? -
ВАЖНИЈЕ СУ ИПАК
СВЕ ТЕ ДОБРЕ СТРАНЕ!

ОНАЈ КОГ
ТРАЖИТЕ

ПОЗДРАВЉА
ВАС

И ЗОВЕ СЕ...

ХЕЈ ВИ! МА...
ТРЕНУТАК!

У ШТА ТО ЗУРИТЕ,
МЛАДИКУ?

ШТА ВАМ ЗНАЧИ ТАЈ ВАШ
ПОГЛЕД ЗАЧУЋЕНИ?

ШТА ТО НЕОБИЧНО
ВИДИТЕ НА МЕНИ?

МОЈ БРК ВАМ ЈЕ ЧУДАН,
МОГУ ДА НАСЛУТИМ?

**РЕЦИТЕ МИ ОДМАХ!
ДОК СЕ НЕ НАЉУТИМ!**

ОВАЈ...

Е ПА, РАДИ
СЕ О ТОМЕ
ДА...

АХОМ!

У СТВАРИ, НИСАМ
НИЈЕДНОГ ТРЕНА
ПРОУЧАВАО ВАШЕ...
ЛИЦЕ!

АКО ВАМ СЕ УЧИНИЛО
ДА УПОРНО ЗУРИМ У ВАШУ...
ФИЗИОНОМИЈУ, ТО ЈЕ БИЛО
СТОГА ШТО ВАМ ЛОШЕ
РАЗАЗНАЈЕМ ЦРТЕ ЛИЦА!

ЗАТО ШТО СЕ, У
СТВАРИ, У ОВАКВОЈ
МАГЛИ НЕ ВИДИ
ДАЉЕ ОД...

НОСА!

КРАЈ ЕПИЗОДЕ

43

Moraš da probaš!

MINAQUA
fructo

Pametni mehurići

Jod je neophodan svima, naročito deci, trudnicama i starijim osobama. Nedostatak joda umanjuje koeficijent inteligencije i do 15%. Jedna čaša Fructa obezbeđuje organizmu potrebnu dnevnu količinu JODA.

АНАГРАМ

А, СКИНЕМО?

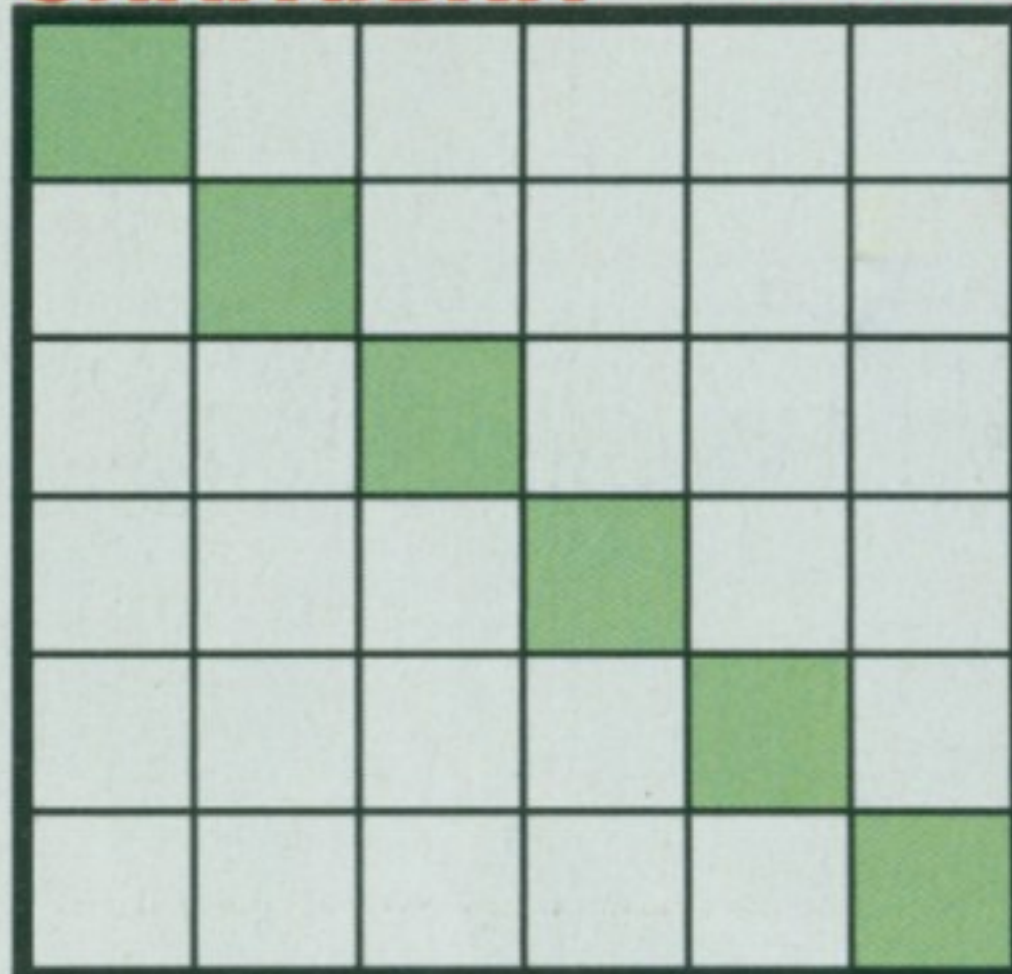
СПОЈИТЕ ПАР!

Повежите градове и државе ■

1. Потсдам	а. Белгија
2. Утрехт	б. Француска
3. Шарлроа	в. Шведска
4. Тампере	г. Швајцарска
5. Стразбур	д. Немачка
6. Ставангер	ђ. Данска
7. Јанчепинг	е. Италија
8. Оденсе	ж. Холандија
9. Лугано	з. Норвешка
10. Таранто	и. Финска

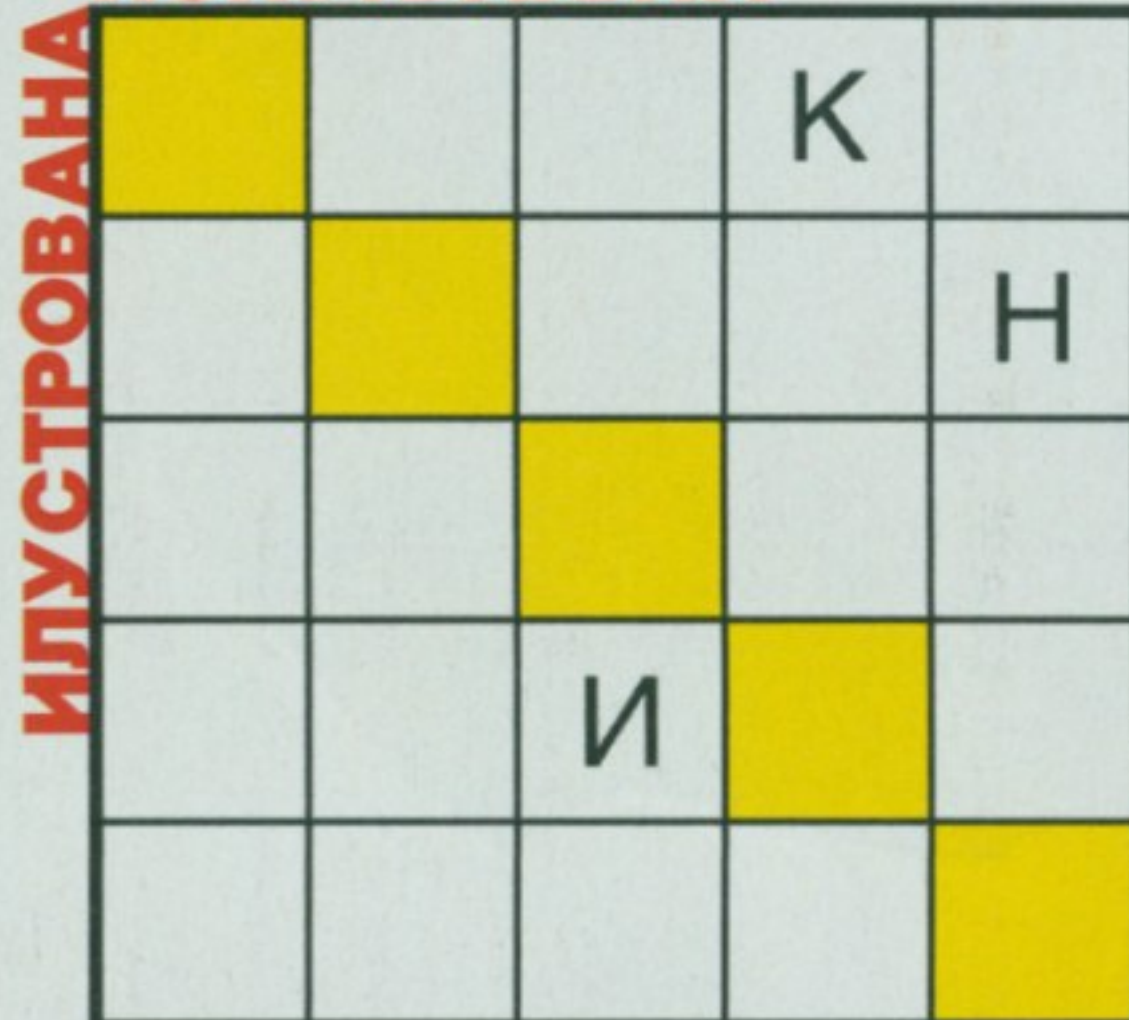
СЛАГАЉКА

Називе шест европских градова распоредите водоравно, како бисте у означеним дијагоналним пољима добили назив града са слике ■
БРИСЕЛ, ДАБЛИН, ЋЕНОВА, ЛОНДОН, МАДРИД, МАРСЕЉ

ИСПУЊАЉКА

Називе пет биљака са фотографија упишите водоравно како бисте у дијагонали добили појам са шесте слике ■

Дечје одељење „Чика Јова Змај“
Хиландарска 7
11000 Београд
тел: 32 38 631
е-маил: zmajbgbg.org.yu

Дечије одељење Библиотеке града Београда свим читаоцима „Политичкиног Забавника“ који уписа од 33 одсто се радује се с нама, учите, забавите се, радујте се, откривајте светове који су вам мало знани а који вас могу одвести негде...
Дођите, друже!

33%

СКАНДИНАВКА

ГЛАВНИ ГРАДОВИ	ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ ВЕЛИКЕ ТОКСИЧНОСТИ	СЛИКА РАЂЕНА ВОДЕНИМ БОЈАМА	ГРЧКО СЛОВО	ВРСТА ЛАМЕ (МН.)	КОЊСКИ КОРАК	РЕЧНО ОСТРВО	ВЕЛИКО ИТАЛИЈАНСКО ОСТРВО
ГРАД СА СЛИКЕ БРОЈ 1							
ВЕЛИКА ВИТИЧАСТА ЗАГРАДА							
5. И 3. СЛОВО АЗБУКЕ			ЧУВАР ПАСА ПЕВАЧИЦА ПАВИЋ				
РАЗМАЖЕНО ДЕТЕ					НЕКАДАШЊА АРГЕНТИН. ПОЛИТИЧАРКА	ДИНАР КОПРЕНА, ВЕО	
ИНДИЈАН. ПЛЕМЕ У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ							
ГРАД НА СЛИЦИ БРОЈ 2							
ГЛУМИЦА ЈАКОБСОН				ЈЕЗЕРО У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ ОСТРВО У ЈАДРАНУ			
МЕТАР		ГРЧ. БОГ ЈУЖНОГ ВЕТРА Ж. ИМЕ				ЈУГ ЗЕМЉИШТЕ	
ГЛАВНИ ГРАДОВИ	ПРИЛОГ ГЛАВНОМ ЈЕЛУ СКУПОЦЕНО						
СТАРИЈИ (СКР.)			БУЉЊАР ИВАНДИЋ ПОКРИТИ, НАТКРИТИ				ПРИПАЈАТИ ТЕРИТОРИЈУ
ГРАД НА СЛИЦИ БРОЈ 3							
ПРИТОКА САВЕ				ЉУТИ КОРЕН РАЗМЕШТАЈ			
МЕТАК ЗА ЛОВАЧКУ ПУШКУ (МН.)							
ОБИМ		МОНГОЛ. ВЛАДАР. ТИТУЛА ПРОСТ БРОЈ				КАЛИЈУМ ВРСТА СМОЛЕ ИЗ КАМЕНОГ УГЉА	
ГЛАВНИ ГРАДОВИ	ЧОКОТ СКУП ИСТОВРСНИХ ЋЕЛИЈА				Ш. Т. ЈАПАНСКА ЛЕПЕЗА		
ГРАД НА СЛИЦИ БРОЈ 4							
ХИЉАДУ БАРА							
ВЕЗНИК		ТРКАЧИЦА ПРИВАЛОВА И. К.					
ХОЛАНДСКИ СЛИКАР ЕМАНУЕЛ					САМОГЛ. И СУГЛАСНИК АМПЕР		
ПОВЛАЧИТИ ОКИДАЧ НА ОРУЖЈУ							

БРОЈЧАНИЦА (Књижевна дела)

Емил Зола: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
 Виктор Иго: 9, 7, 10, 6, 5, 11, 5.
 Албер Ками: 12, 13, 3, 7, 6, 7, 11.
 Оноре де Балзак: 14, 5, 14, 7 – 15, 16, 3, 5, 16.
 Молијер: 17, 14, 2, 6, 2 – 1, 2, 6, 2 ■

Решења на страни
65

ПРЕВОЗ ЗА НЕКО ДРУГО ВРЕМЕ

1 МОНОЦИКЛ

Године 1869. марсељски занатлија Русо начинио је први у низу неуспешних моноцикла. Седећи унутар циновског точка, возач је управљао премештајући тежину у жељеном смеру. Као да то није било довољно тешко, точак је све време заклањао видик возачу. И кочење је било опасно, јер би нагло заустављање гурнуло напред возача заједно с точком. Уз све то, возач моноцикла неодолјиво подсећа на хрчка у кавезу који исто тако трчи укруг унутар добоша ■

2 ДАИХАТСУ ТРЕК

„Даихатсуов” једносед из 1990. године био је намењен возњи ван путева. Возило је могло да се расклопи и искористи као донекле удобно преноћиште. Можда није нудило већу удобност од пољског кревета, али и то је било боље од рогобатног спавања и жуљања у обичним колима. Никад се није сазнало зашто „Даихатсу” није одмакао даље од прототипа ■

3 АВРОКАР

Аврокар, резултат међународне сарадње, по нацрту британског инжењера, платила је канадска влада, а америчко Министарство одбране намеравало је да га употреби у доба Хладног рата. Летелица налик на летећи тањир имала је 5,5 метара у пречнику. Могла је да прими две особе. Узлетала је и слетала усправно, а требало је да достиже брзину до 480 километара на час и буде не приметна на радару. Нажалост, никад није успела да одржи стабилан лет на висини већој од 2,5 метара, нити да путује брже од 60 километара на час. Након осам година уложених у израду летелице и потрошених 10 милиона долара, од пројекта се одустало 1960. године ■

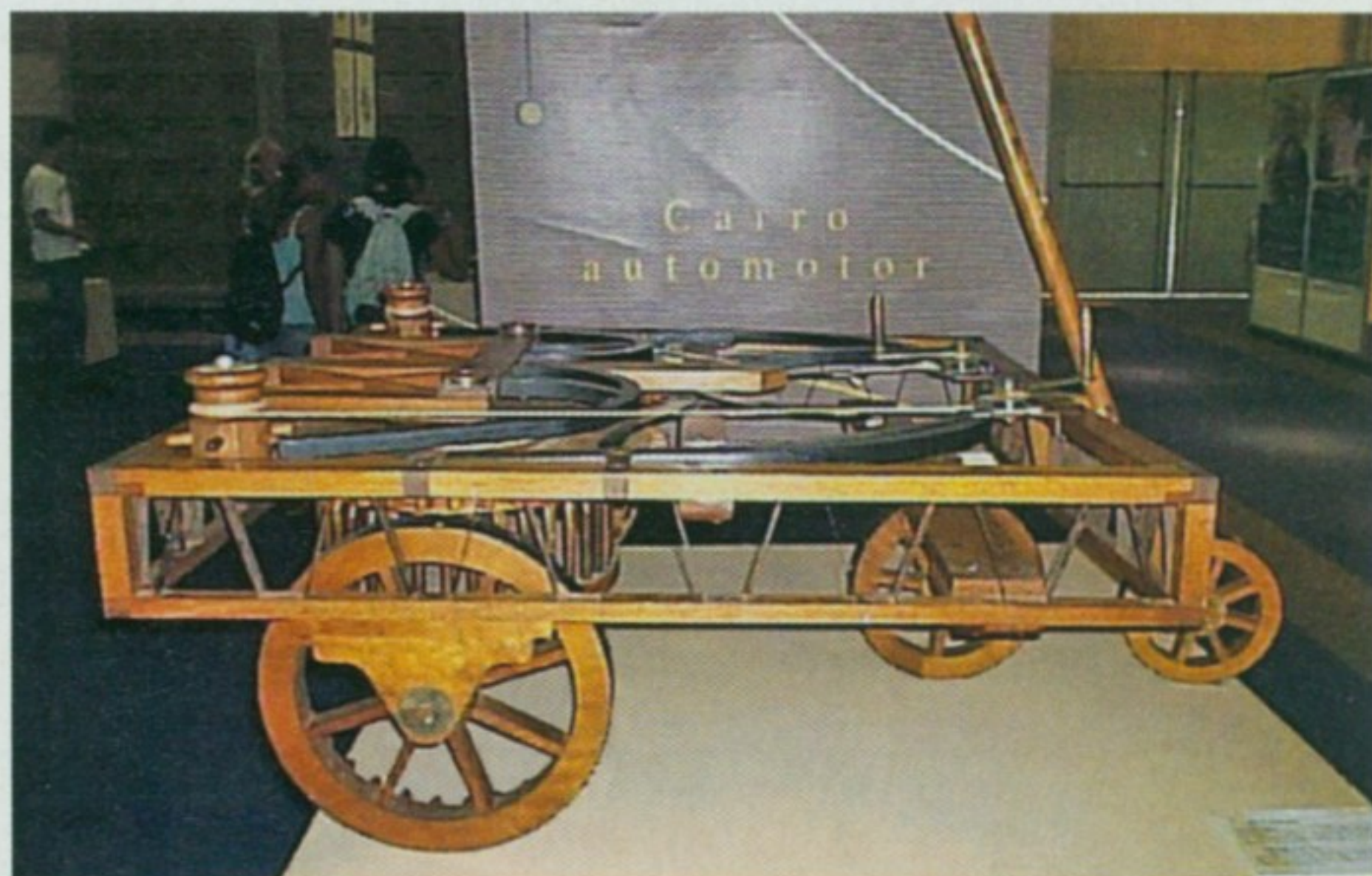
4 ДАЈМАКСИОН

Изумитеља и филозофа Бакминстера Фулера предлагали су чак и за Нобелову награду. Међу његовим бројним архитектонским и инжењерским радовима је и један аутомобил. Користећи V-8 мотор, који му је позајмио лично Хенри Форд, Фулер је 1933. године направио „дајмаксион”. Возило је било дугачко шест метара, трошило је 8 литара горива на 100 километара, могло је да превезе 12 људи и развије брзину од највише 200 километара на час. Уз све то, могло је да направи полукружни заокрет на простору од свега шест метара захваљујући томе што је позади био само један точак који је служио за скретање. Нажалост, на Светској изложби 1933. го-

5 ДА ВИНЧИЈЕВ АУТО НА НАВИЈАЊЕ

Леонардо да Винчи остао је упамћен, између осталог, и по домишљатим нацртима изума који су били испред његовог времена – бицикла, подморнице, хеликоптера... Осмислио је и возило на три точка које би се кретало помоћу опруге која се навијала. Није било предвиђено место за возача, а пошто би се возило, према нацрту, кретало самостално, унапред одређеном стазом, неки овај Леонардов изум сматрају чак и првим роботом. Веровало се да је изум могуће остварити, али да Леонардове скице нису довољно јасне. Покушај прављења оваквог возила крајем минулог века завршио се неуспехом – прешао је свега 12 метара ■

6 КАЗ

Смишљен 2001. године с циљем да помери ограничења електричних аутомобила, „КАЗ” је делом научна фантастика, делом спортски ауто, делом лимузина и – крајње непривлачног изгледа. Има осам точкова од којих се сваки креће захваљујући сопственој батерији. То аутомобилу омогућава да достигне брзину од 300 километара на час, а да не загађује околину. Нажалост,

дине у „дајмаксион” је ударио други аутомобил и уништио га. Премда је кривица била возачева, критике у јавности подстакле су повлачење из пројекта ■

уместо скупог аутомобила, „КАЗ” је у јавности примљен као неслана шала својих твораца ■

АМФИБИДАЈВЕР

Право возило за несуђене шпијуне који би да помраче славу Џејмса Бонда. „Амфибидајвер” је ауто који је истовремено и чамац и подморница. Само још да се смисли начин да се смокинг некако спакује испод ронилачког одела и остане непрекорно испеглан.

Белгијски изумитељ Рене Балдевинс рекао је за своје возило да га је било лако направити: „Треба вам један сан, авионски резервоар за гориво, два бицикла, пет мотора електричних инвалидских колича, корито чамца, седам гајбица, неколико килограма смоле, две-три баштенске столице и више километара електричних каблова.” Нажалост, након изградње прототипа, изумитељ је прекинуо даљи рад због болести ■

7 РАКЕТНИ ПОЈАС

Већ деценијама људи маштају о дану кад ће на посао одлазити помоћу млазног ранца и избећи саобраћајне гужве. Тако је у „Бел аеросистемсу”, на захтев америчке војске, 1959. године произведен ракетни појас СРЛД који је радио на водоник-пероксид. Уређај је успешно прошао све провере током шездесетих година, али се од њега ипак одустало. Дужина лета била је ограничена – свега 21,5 секунда лета с пуним резервоаром. Премда се појасеви понегде и даље користе (остао је упамћен акробата с млазним ранцем на Олимпијади у Лос Анђелесу 1984. године), на неки озбиљнији лет мораћемо још да причекамо ■

8 ЛЕТЕЋИ БРОД

Хауард Хјуз и Хенри Џ. Кајзер смислили су 1942. године летећи брод (познат још и као Н-4, или НК-1, или „херкул”). То је требало да реши невоље Американаца у Другом светском рату и омогући пребацивање трупа и залиха изнад површине мора како би се избегле немачке подморнице које су тада харале Атлантским океаном. Ова летелица била је једна од највећих икада саграђених (шест пута већа од највећег авиона тог времена) и имала је највећи распон крила – 98 метара. Нимало изненађујуће, требало је много времена да се оствари ова замисао. Тако је летећи брод завршен тек 1947. године (две године после рата). Премда је, у суштини, био скуп промашај, његов пробни лет 2. новембра 1947. године један је од важнијих датума у историји авијације ■

10 СУПЕРБАС

Архитекта Јан Каплички, пореклом Чех, покушао је 1988. године с лондонских улица да уклони познате црвене даблдекер (двоспратне) аутобусе. Његов „супербас” био је леп аутобус од алуминијума који је могао на станицама да се спусти готово до земље како би путници лакше могли да уђу и изађу. Власти Лондона ипак су остале верне традицији ■

**ЗЛОЧИНИ
КОЈИ СУ
УЗБУДИЛИ
СВЕТ**

тилу када је из Бертрамовог стана чула тресак, као да је неко столицом ударио у зид. Чула је још три-четири праска и помислила да неко приређује кућни ватромет. А онда се заорио дечји врисак, предња врата су се залупила и завладала је тишина. У року од три минута нашла је свој мобилни телефон и окренула број 999 за хитне случајеве. Полиција, коју је не-

годишње 10.000 оружаних напада, трипут више него деведесетих година прошлог века.

Инспектору детективу Нејлу Бесу, огуглалом на разне градске ужасе, стегло се срце кад је видео убијену девојчицу. Он је задужен да води истрагу о овом двоструком убиству и на место злочина стигао је рано ујутро. Тридесетпетогодишњи Бесу, отац тро-

а ни отисака прстију на тек отвореној кутији цигарета из које је само једна извађена, преполовљена и једна половина угурана натраг у кутију. Једини сведок била је Тони-Ен уђуткана метком у леђа.

Специјална јединица „Операција трозубац” основана је 1998. године и тада се састојала од десет детектива задужених за оружане злочине, посебно оне у вези с дрогом, у лондонској црначкој заједници. Црнци чине 11 одсто становника Лондона, а жртве су чак 75 одсто лондонских убиства ватреним оружјем чији су починиоци у 80 одсто случајева сами црнци, углавном млади, ко-

УБИЦА ЈЕ ОСТАО НЕМ

Тони-Ен Бајфилд весело се умешала у гужву трговинског центра у Бент Кросу у северозападном Лондону вукући свога тату Бертрама за собом. Откад су се њени родитељи растали, седмогодишња девојчица живела је у Бирмингему и није често виђала оца који ју је обожавао и од рођења је звао Тити. Четрдесетједногодишњи Бертрам Бајфилд водио је кћеркицу да јој купи школску униформу неколико дана пре почетка године у новој школи.

Пошто су обавили куповину и почастили се колачима у кафићу трговинског центра, вратили су се у Бертрамов једнособни, приземни стан у Улици Хароу у Кенсал Грину у западном Лондону. У том делу овог огромног, лепог града углавном станују сиромашнији припадници бројних мањина. То је и прилично опасан крај где нису ретке крађе, пљачке, туче, па и убиства.

У петнаест минута после поноћи Бертрамова комшиница са спрата вратила се кући. Налазила се у купа-

што раније позвао други станар, већ се налазила у приземљу.

Најмлађа жртва оружаног напада

Девојчица Тони-Ен лежала је у спаваћници на левом боку у улазном ходнику очевог стана главе ослоњене на орман. Свуда око ње крв. Полицијска екипа из Лабораторије за судску медицину нашла је метак од девет милиметара из полуаутоматског пиштоља, који је из тела Тони-Ен изишао из доњег дела стомака. Погођена је у леђа при покушају да побегне.

Дубље у малој соби Бертрам, отац Тони-Ен, лежао је изваљен преко свог бицикла. Он је имао две ране од хитаца испаљених из велике близине. И он је био мртав. Тони-Ен је тако 14. септембра 2003. године постала најмлађа жртва растућих оружаних обрачуна у Великој Британији. У Енглеској и Велсу бележи се

је деце, радио је у специјалној јединици за убиства SCD8, познатијој као „Операција трозубац” или само „Трозубац”.

Ни ДНК ни отисака прстију

Из стана Бертрама Бајфилда ништа није украдено мада су новац и нешто златног накита стајали на видљивим местима у соби. Људи понекад страдају као жртве погрешног идентитета, грешком уместо неког другог, али то се догађа на улици. Овде то није био случај. Бесу је препознао „заштитни знак” намерног убиства.

Убица није оставио трагове свог ДНК. Он, или она, није снимљен заштитном камером док је улазио и излазио из зграде јер камера није „хватала” тај део Улице Хароу, што је убица очигледно добро знао. Трагова ДНК није било ни на празној бочици ракије остављеној испред Бајфилдових врата,

Тони-Ен
Бајфилд

Седмогодишња девојчица лежала је у крви у ходнику стана свога оца у северозападном Лондону. Неко је знао ко је извршио злочин, али није ни хтео ни смео да проговори. Решење случаја поверено је специјалној јединици „Операција трозубац”

ји сматрају да је друштвено прихватљиво носити и потезати оружје. Злочине, и те како, врше и белци, али су за њих задужене друге јединице.

Страх од Јамајчана

Јединица, названа „Трозубац“ због своја три главна циља: решавање злочина, предупредивање злочина и стицање поверења црначке заједнице, имала је 2003. године три стотине полицијских детектива на служби у шест општина где су се оружани напади најчешће догађали. С вером заједнице у полицију ишло је прилично тешко.

Црначки оружани сукоби доспели су у Велику Британију половином осамдесетих година 20. века, а већина извршилаца била је с острва Јамајке. Они су се појавили с трговином дрогом, највише кокаином, и са собом су донели свирепост уобичајену у главном граду Јамајке Кингстауну који има једну од највиших на свету стопа убиства по глави становника. Лондонски црнци плашили су се Јамајчана и у полицији су ћутали.

Две године истрага инспектора Бесу тапкала је у месту, а онда је 2003. обећана заштита свакоме ко полицији достави било какво обавештење о овом двоструком убиству. Инспектор и његови људи темељно су трагали по банци података „Операције трозубац“ у којој су чувана сва расположива знања о најнасилнијим црначким злочинцима, њиховим уличним именима, начину на који раде. Већина ових података скупљена је тајно и анонимно у црначкој заједници.

Шта је скривио Бајфилд?

Трагање је на светлост дана изнело нимало лепу слику о Бертраму Бајфилду, оцу мале Тони-Ен. Он је рођен у сиротињској четврти Кингстауна, сличној ратној зони где су пиштољи јевтини, људски животи још јевтинији. Господари острвске наркомафије послали су га 1997. године, заједно с многим другим младићима, у Лондон да продаје дрогу.

За само неколико месеци Бајфилд је ухваћен и ухапшен и мало пре посете своје кћери изишао је из затвора после четири године робије. У време кад је убијен већ се вратио трговини наркотицима који су нађени у његовом стану, као и прибор за њихово мерење. Инспектор Бесу закључио је да је Бајфилд вероватно страдао због новца који је дуговао за дрогу. Био је и опасан женскареш: имао је низ девојака од којих су многе биле туђе жене. Можда га је убио неки љубоморни супруг? Или нека од жена? Није могло да буде случајно што је једним метком погођен право у пенис!

Све Бајфилдове жене испитане су, узети су им отisci прстију и узорци ДНК, станови претражени. Ниједна од њих није била убица. Детективи су, у међувремену, ископали неког ко је могао да буде осумњичен за ово двоструко убиство. Роберт Грант био је муж последње Бајфилдове девојке. Године 2002. ослобођен је оптужбе за покушај убиства свог супарника. Детективи су га ухватили и довели заједно с његовом девојком. И он је, као и Бајфилд, поред законите жене имао неколико „девојака“.

Осумњичени има алиби

Њих двоје изјавили су да су у време убиства били заједно, али им се приче нису подударале. Стављени су у притвор где је примећено да Грант, кад пуши, из кутије вади цигарету, ломи је напола, једну половину враћа у кутију, другу пали! Инспектор Бесу убрзо је схватио да решење овог случаја неће бити нимало једноставно. Испитивање крви оба леша открило је да Бертрам Бајфилд, који је с мајком Тони-Ен имао још двоје деце, уопште није биолошки отац убијене девојчице. Његово право име није било Бертрам Бајфилд већ Антони Пинок.

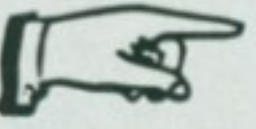
Постојало је још нешто – осумњичени Роберт Грант имао је прави алиби. Он је, кришом од своје девојке с којом је ухапшен, ноћ кад се злочин догодио провео код друге младе девојке која је чекала његово дете. Он није могао да буде убица Бајфилдових!

Кад је Кристина, мајка Тони-Ен, стигла с Јамајке у Лондон, била је и веома тужна и љутита. Она је своју кћер послала с Јамајке да не би одрасла међу силецијама и револверашима и касније је пристала да дете борави у једној породици у Бирмингему. Кристина је желела да зна како се социјални радник усудио да девојци дозволи посету оцу.

Скраћеница за кокаин

До септембра 2004. године ниједан траг није одвео детективе ни близу убице Тони-Ен и њеног оца. Од 60 осумњичених ниједан није имао везе с овим злочинем или за њих није могао да се нађе никакав доказ. А онда се из Мерзисајда јавио човек који се није представио. Он је рекао да је мушкарац по имену Кејн признао својој бившој девојци да је његов прст био на окидачу у убиству Бајфилдових.

Да би успео да следи овај траг, инспектор Бесу појавио се у емисији телевизије Би-Би-Си 1 „Crimewatch“ и позвао гледаоце да помогну. Неколико дана касније уследио је нов телефонски позив и полиција је сазнала име Кејнове тренутне девојке. С тим именом било је лако наћи претходну којој је убиство признао. Она, припадник озлоглашене злочиначке породице из Ливерпула, није се усудила да сведочи јавно, али је поверила детективу „Трозупца“ да је Кејн, иначе скраћеница за кокаин, у ствари Џоел Смит који јој је заиста поверио да је извршио тај злочин.

Тридесетдвогодишњи Џоел Смит, рођен у Бренту у Лондону, био је члан злогласне банде. Служио се ватреним оружјем, које је и крао, није показивао ни трунку кајања кад је рањавао и убијао, имао је гомилу

Детектив инспектор Нејл Бесу који је водио истрагу убиства

УБИЦА ЈЕ ОСТАО НЕМ

 девојака и децу од разних жена. Инспектор Бесу плашио се да Смит не ухапсе због других почињених злочина пре него што

још једно признање. Он је открио да је Џоел Смит, као и већина злочинаца, страствени гледалац емисије „Crimewatch” и заиграо је на ту карту. Увече 15. септембра 2005. године Бесу се још једном појавио у тој телевизијској емисији и говорио о убиству Бајфилдових намерно наводећи појединости да би Смит дао знак да „Трозубац” добро зна ко је извршио убиство.

Следећег јутра Џоел Смит позвао је своју девојку, чији је телефон тајно прислушкиван, и сав очајан јој рекао како „полиција зна све” и како „његово време истиче”. И одмах је из затвора приведен на саслушање.

Током пет сати испитивања Џоел Смит је лагао. Рекао је да је на дан убиства по подне само свратио код Бертрама Бајфилда да купи мало марихуане. Полиција је знала да Бајфилд никада није трговао марихуаном. Изјавио је да је том приликом видео и Тони-Ен, а она тада није била код куће већ с оцем у трговинском центру. Описао је боју њене коже и, док је то говорио, руком је трљао своју кожу као да је хтео крв детета да спере са себе.

Два затвореника из Смитове ћелије сведочила су да им се он хвалио да је убио оца и кћер. Његова девојка рекла је како он има обичај да сваку цигарету преполови и да увек пије бренди из „унучића”, какво је нађено пред вратима места злочина.

* * *

Џоел Смит 4. августа 2006. године проглашен је кривим за двоструко убиство и осуђен на најмање 40 година затвора. И никада није хтео да каже због чега је убио Бертрама и Тони-Ен Бајфилд ■

Б. Д.

Постер којим је јединица „Трозубац” позивала на прекид коришћења ватреног оружја.

„Трозубац” скупиле све доказе и буде у стању да га приведе због убиства. И баш то се десило мало пре двогодишњице смрти Тони-Ен и њеног оца. Џоел Смит ухапшен је због претњи убиством, признао је и осуђен је на три године затвора.

Џоел Смит је лагао

То је за „Операцију трозубац” и инспектора Бесу био велики ударац, али је Бесу смислио како да од овог човека извуче

четрдесет осам

EA MOBILE IGRICE

Najbolje svetske Java igrice od sada i u Srbiji - EA Mobile igre stigle su na Mondo portal! Izaberite najpopularnije igre sa vrhunskom pričom i savršenom grafikom i budite najbolji na svom telefonu!

Postanite heroj Drugog svetskog rata u Medal of Honor™, sabotirajući proizvodnju razornih V2 raketa. Kreirajte svog Sim-a, a zatim istražujte i menjajte njihov svet u mobilnoj verziji najprodavanije PC igre: The Sims™ 2. Otkrijte tri načina da zadovoljite svoju strast za rešavanjem slagalice sa Tetris™ Mania, najpopularnijom igrom svih vremena. Postanite gospodar ulica u Need for Speed Carbon i budite prvi trkač u gradu. Povedite svoj omiljeni fudbalski tim do pobede u EA SPORTS™ FIFA 07!! jos mnogo toga ...samo na portalu Mondo.

Sa mobilnim telefonom poseti Mondo na adresi <http://wap.mts064.telekom.yu>
Za bliže informacije poseti www.mtsmondo.com ili pozovi naš korisnički servis 064/789

mt:s imate prijatelje!

Telekom Srbija

© 2006 Electronic Arts Inc. Electronic Arts, EA, EA logo, EA SPORTS, EA SPORTS logo, Need for Speed, Medal of Honor, The Sims, Maxis i Maxis logo su žigovi, odnosno registrovani žigovi Electronic Arts Inc. u SAD i ostalim zemljama. Sva prava zadržana. Zvanični proizvođač sa FIFA licencom. FIFA LOGO © 1977 TM. Proizvedeno sa dozvolom u Electronic Arts Inc. Imena igrača, kao i sličnost sa istima, korišćeni su uz dozvolu Međunarodnog udruženja profesionalnih fudbalera (FIFPro), nacionalnih timova, klubova i/ili liga. Mitsubishi Lancer Evolution IX MR - Mitsubishi i Lancer Evolution imena, amblemi i dizajn su žigovi i/ili intelektualna svojina MITSUBISHI MOTORS CORPORATION i uz dozvolu korišćeni u Electronic Arts Inc. Dodge Challenger Concept, Dodge HEMI i njihovi modeli korišćeni su, uz dozvolu u Electronic Arts. Proizvedeno u EU. Svi proizvodi, nazivi kompanija, brendirana imena, žigovi i logoi svojina su odgovarajućih vlasnika. EA™, EA SPORTS™ i Maxis™ su brendovi Electronic Arts™. Tetris Mania™ & © 1985-2006 Tetris Holding LLC. Odobreno za The Tetris Company. Dizajn igara - Alexey Pajitnov. Dizajn loga - Roger Dean. Sva prava zadržana. Ovlašćeni partner - Electronic Arts Inc. Tehnologija igara © 2006 Electronic Arts Inc. Sva prava zadržana.

108928

**НЕ
ОДУСТАЈ
И НЕ
ПОСУСТАЈ!**

СПАС У ЗАДЊИ ЧАС

Никад се не зна у какве неприлике човек може да упадне. Иако је мало вероватно да ће некога напасти медвед или да ће морати да се спасава од цунамија или из потонулих кола, није згорег знати шта треба предузети у тренутку опасности

ОЧИ У ОЧИ С ГРИЗЛИЈЕМ (МОЖЕ И ОБИЧАН МЕДВЕД)

Срећа је што је реткост да се неко нађе очи у очи с гризлијем или било којим другим медведом. Ако човек, ипак, одлучи да кампује или да прошета шумом у којој зна да има ових звери, требало би да предузме неопходне мере предострожности. Нађе ли се, рецимо, близу потока чији хук може да замаскира бат корака, добро би било да удара дланом о длан или да гласно звижди, јер ће тако гризлију навестити своје присуство. Треба строго избегавати места за која може да се претпостави да су извор хране или пића за женку с младима. Постоји посебан спреј који се, кад се распрши, шири у кругу од шест метара. Ова љута течност с бибером штипа медведа за очи и он ће од ње побећи главом без обзира.

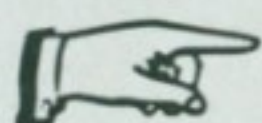
Деси ли се оно најгоре – блиски сусрет с медведом – треба имати на уму да је он исто толико престрављен као и човек. Међутим, баш зато што је у паници, може да крене у напад. Једино што у том часу може да се уради је следеће: човек сместа треба да се баци на земљу, ноге привуче уз грудни кош, рукама обухвати врат и да, тако склупчан, чува виталне органе. Гризли ће му можда прићи, њушкати га, није искључено ни да ће га изгребати канџама, али човек не сме да се помери већ, колико год му тешко било, мора да се претвара да је мртав. Кад се увери да му не прети никаква опасност, медвед ће изгубити интересовање и наставити својим путем. Опрез! Не вреди бежати, викати, борити се, јер се зна да је гризли знатно снажнији и бржи од било ког човека ■

ЗАРАЗА СВЕТСКИХ РАЗМЕРА

Највећа опасност прети уколико дође до пандемије, односно епидемије светских размера неке вирусне болести која се преноси непосредним додиром, капљицама које се шире ваздухом а невидљиве су оку човека. Једино што тада може да се предузме јесте готово потпуно повлачење из друштва и избегавање било каквог додира с другим људима, нека врста добровољног изгнанства. Пошто је мало могуће да се неко сасвим повуче и издвоји од света, неопходно је да обезбеди изузетно јака дезинфекциона средства којима ће (о)чистити свој дом. После сваког изласка, чим се врати кући, човек треба брижљиво да опере руке. Иако је честа сцена да се људи, у подручјима где је проглашена опасност од неке заразне болести, не одвајају од маски на лицу, једно је сасвим сигурно: није довољно уста и нос заштитити маском. Она може да буде штит од вируса само ако је човек претходно детаљно обучен како правилно да је користи ■

КАД ОТКАЖЕ ПАДОБРАН

Падобранци добро знају да кад се не отвори главни падобран, ваља га се брже-боље отарасити и наставити слободан пад све док човек није сигуран да је на довољној удаљености од падобрана који је заказао. Тек тада треба повући ручицу резервног падобрана. Наравно, од пресудне је важности да се то обави на висини изнад три хиљаде метара, да би падобранац имао довољно времена да се безбедно приземи. Најгори сценарио је ако откаже и резервни падобран. Тада, нажалост, готово да и нема помоћи. Мало је оних који су као камен пали на земљу и преживели. Јер, ако се човек сјури на тврдо тле брзином од око 180 километара на сат, вероватноћа да преживи готово је равна нули ■

КАКО С ОТМИЧАРИМА?

Док човек грозничаво размишља како да се спасе, најважније је да не улази у сукоб с отмичарима. Обично се ради о криминалцима, поремећеним људима или терористима који су подлегли неким фанатичним верским или политичким идејама. Отети би требало да покуша да ступи у разговор с отмичарем и да, пре свега, сазна шта га је навело на тај чин.

Кад стигне спасилачки одред, јасно је да они неће моћи да разликују ко је ко. Зато особа која је отета треба сместа да легне на под или побегне у што безбеднији угао просторије. Ни у ком случају не треба да посеже за одбаченим оружјем или да покуша да бежи. Кад се заврши могући окршај, треба дићи руке у вис и спасиоцима јасно показати да сте жртва ■

ВЕЋИ ОД ВЕЛИКОГ ТАЛАСА

Да ли је могуће наслутити долазак цунамија? Прво што ће се догодити јесте повлачење воде, као да се враћа у утрбу мора или океана, према пучини. Међутим, убрзо следи ужас – на хоризонту ће се указати талас који се сваког секунда повећава. На крају ће се створити морски зид који ће кренути према обали и чија се висина неће смањивати док се не излије у дужини од неколико десетина, некада и стотина километара. Оно што треба знати јесте да тај смртоносни талас може да се појави тек за сат времена и да онај први не мора да буде и најразорнији. Дакле, кад прође први талас, никако се не треба опустити и шеткати плажом, можда за њим следи још погубнији. Јесте да се брзина таласа успорава кад удари у обалу, али, опрез: и тада он јури брзином којом се аутомобил креће кроз град. Сваки кубни метар воде тежак је једну тону.

Уколико је подземни земљотрес, који је и произвео цунами, погодио подручје у близини обале, тешко да упозорење може да стигне на време јер ће се велики талас појавити у року од десетак минута, највише пола сата. Ако се догоди да човек осети подрхтавање земље, истог часа треба да бежи ка унутрашњости копна, по могућности у брда. Некад је довољно да се човек од обале удаљи неколико стотина метара до једног километра. Ако је у близини обале само равница, добро је потражити што робустнију грађевину и попети се на највиши спрат. Чак и кад прође цунами, невољама није крај. Зна се да треба доста времена док не стигну спасилачке екипе, зато се препоручује да се човек што пре повуче из погођеног подручја. Неће моћи да се нађе незагађена вода, а прети и ширење свакаких заразних болести ■

АУТОМОБИЛ ПОДМОРНИЦА

Кад се човек на сувом вози у аутомобилу, као што се и очекује, у колима је исти притисак ваздуха и споља и изнутра. Међутим, ако аутомобил улети у воду, све је из основа другачије. Спољашњи притисак воде, уколико човек није Супермен, не дозвољава му да отвори врата. Треба сачекати док се аутомобил сасвим не испуни водом. Тек тада, кад се изједначе спољашњи и унутрашњи притисак воде, врата могу да се отворе. Многи су се на овај начин спасли ■

КАКО ПРЕЖИВЕТИ ЖИВИ ПЕСАК

Уколико се догоди да неко упадне у живи песак, никако не сме да покушава да се извуче из њега, јер у томе неће успети. Што се више покреће и млатара рукама, све ће дубље тонути. Нажалост, колико год злокобно звучало, истина је да је готово немогуће извући се из живог песка. Ситне честице песка стварају густ слој којим ноге држе заробљене, као у оковима. Што је најгоре, свако ко би покушао да спасе несрећника, највероватније би и сам завршио у клопци. Шта онда треба чинити? Што брже и учесталије мрдати стопалима. На тај начин вода полако продира и увлачи се између густих наслага песка и мало-помало честице почиње да одваја једну од друге. Врпољењем се постиже да у рупу у коју је човек упao доспе вода. Дакле, уз велико стрпљење и, по могућности, што сталоженије, човек напoкoн може да се измигољи из пешчане грoбнице ■

ПРЕЖИВЉАВАЊЕ У БРОЈКАМА

100.000 људи спасено је у САД откако је почео да се примењује такозвани Хајмлих захват који се од 1974. године примењује на особама које се загрцну и не могу да „продишу” ■

51.207 особа преживело је 558 авионских несрећа које су се од 1983. до 2000. године догодиле у САД. Нажалост, 2280 људи није било те среће ■

23.000 евра је цифра која је неопходна да би се обезбедило довољно кисеоника неопходног за планинаре који се пењу на Маунт Еверест ■

712 особа преживело је бродолом „Титаника”, а 1496 нестало у дубинама океана. Мушкарци су имали 20 одсто, жене 74 одсто, а деца 52 одсто шансе да преживе ■

90 одсто људи погођених громом – преживи ■

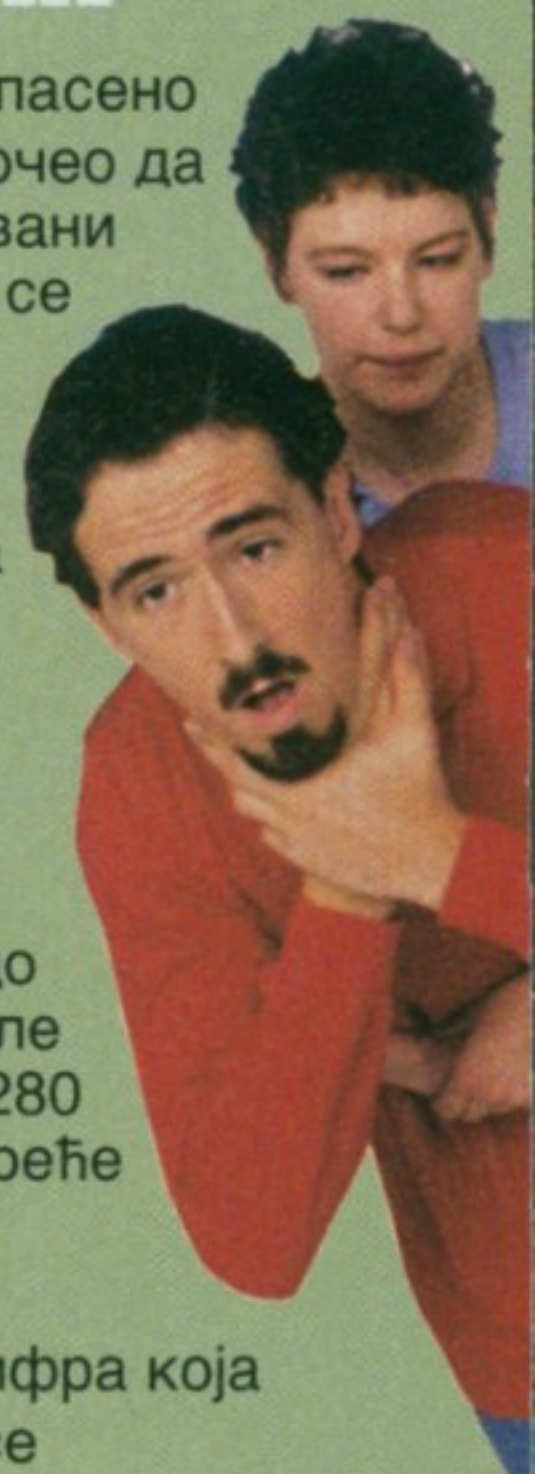
86 одсто самоубица преживи покушај да себи оконча живот, тврде из Америчког удружења суицидолога. Нажалост, из Велике Британије стижу узнемиравајуће вести: на сваких 90 минута у Краљевини неко себи оконча живот ■

62 особе нападе су ајкуле током 2006. године. Од тога су само четири напада била с кобним последицама ■

23,5 одсто шансе да доживе стоту имају девојчице које се данас роде, док је тај проценат код новорођених дечака мањи – 18,1 одсто ■

7 живота дневно спасено је на друмовима Велике Британије захваљујући закону донетом 1983. године а који прописује да се путници у аутомобилима обавезно везују сигурносним појасом ■

2,5 дана човечји организам може да издржи без воде, на температури од 49 степени Целзијуса ■

ЧУДОМ ЖИВ

● Октобра прошле године Мицутака Учикоши, пошто је сломио карлицу и није могао да се помери, преживео је у планинама западног Јапана 24 дана без хране и воде. У тренутку кад су га нашле спасилачке екипе, Учикошију је телесна температура пала на 22 степена Целзијуса. Лекари верују да је ово први случај да је неки човек спасен јер је упао у хибернацију, односно – зимски сан.

● Гинисова књига рекорда наводи случај човека јачег од грома. Наиме, Рој Саливен, по занимању шумар, од 1942. до 1977. године преживео је чак седам удара грома. Саливен је сваки пут имао видна оштећења по телу – на рукама, ногама, грудима, по стомаку, коса му је изгорела, изгубио је ножни палац, али је остао жив.

● „Забавник“ је забележио случај Арона Ралстона који је перорезом морао себи да одсече руку јер је једино тако могао да се спасе кад му је, на излету у планинама Јуте 2003. године, камен пригњечио тело. Пошто је извршио ту болну „операцију“, Арон је морао да се спусти лицицом дугом двадесет метара и, док је ишао према свом возилу, срећом га је спазио спасилачки тим из хеликоптера и летелицом га превезао у болницу где му је рана санирана ■

ЈАЧИ ОД МЕТКА

Само ако човеку нису погођени витални органи, може да се говори како да се спасе. Дакле, уколико је рањена особа остала свесна, прво што треба да уради јесте да позове помоћ и да се склони с места несреће. Потребно је потом да неким делом одеће што јаче притисне рану. Наравно, то је знатно лакше рећи него учинити јер је изузетно болно дирати место куда је прошао метак. Колико год да је човек присебан, тешко да ће се извући ако му стручна помоћ не стигне што пре ■

В. С.

ПРВА ПОМОЋ

Кад се деси нека од страховитих и разарајућих катастрофа – попут земљотреса, цунамија, терористичког напада и слично – сваки човек је препуштен самом себи. Док стигне помоћ надлежних служби, може протећи превише времена. Ево шта је неопходно имати при себи у случају неке тако велике несреће.

КУЋНИ ПРИБОР

- А) **Паковање прве помоћи:** можете да га купите или сами направите. Треба да садржи завоје, фластер, бочицу алкохола, вату, лекове против пролива и лек против упала, као што је ибупрофен.
- Б) **Одећа:** за сваког члана породице потребно је обезбедити све за потпуну преобуку, укључујући и џемпер.
- В) **Пластична фолија:** потребни су вам велики комади, дебљине 6 милиметара, попут оних који се стављају преко крова или разбијеног прозора.
- Г) **Спојнице:** могу бити од користи ако будете морали неком да укажете помоћ и увежете завој, удлагу или на неки други начин да спречите крварење.
- Д) **Вода:** треба имати залихе за најмање три дана, по четири литре за сваког члана породице. Кесице чаја учиниће пијење подношљивијим.
- Ђ) **Храна:** супа у кесици, туњевина и поврће у конзервама, ораси и кандиране посластице. Бутер од кикирикија високо је калоричан, а може дуго да стоји.
- Е) **Батеријска лампа:** може да послужи било која, али било би добро обезбедити водоотпорну лампу с кућиштем од алуминијума који се користи за авионе, и LED диодама.

Ж) **Заштитна опрема:** маска за лице и рукавице од кевлара, отпорне на воду и посекотине.

З) **Алат:** полука којом ћете разгнати делове рушевина и пробити се до неког унесрећеног; клешта и француски кључ; комплет одвијача; индустријски пиштољ са спајалицама; уже.

И) **Шибице:** по могућству набавите посебне шибице, отпорне на воду и дување ветра. Чувајте их у непропусној кесици. Обезбедите и фитиљ или ланене траке ■

ПРИБОР КОЈИ СЕ НОСИ

- Ј) **Радио-пријемник:** јевтин транзистор с пијаци, уз паковање батерија, биће сасвим довољан. А ако баш желите неки скупочији уређај који ће хватати и телевизијске сигнале, препоручљив је „Eton Grundig FR300“ – у њега су уграђени пуњач за мобилне телефоне и батеријска лампа.
- К) **Новац у готовини:** ако дође до нестанка струје, кредитне картице биће бескорисне.
- Л) **Лична документа:** пасош, лична карта, здравствена књижица, возачка дозвола, штедна књижица или банковна картица, полисе осигурања, фотографије свих чланова породице, а по могућству још и ауто-карта подручја и комплет резервних кључева.

Љ) **Свемирско ћебе од мајлара:** може да се спакује на минијатурне димензије, а одржава топлоту и истовремено одбија Сунчеве зраке који могу изазвати сунчаницу.

М) **Торба:** у њу ставите резервну одећу, шешир или капу, лични прибор за хигијену и тоалет папир.

Н) **Храна:** направите места за енергетска пића која користе спортисти и чоколадице. Вода је обавезна.

Њ) **Лекови:** по једно цело паковање свих лекова које редовно пијете, ибупрофен или ацетаминофен, као и лосион за сунчање да не изгорите.

О) **Самолепљива трака:** Јасно само по себи.

П) **Средства за сигнализацију:** обична сигнална ватра биће сасвим довољна. А ако желите да будете сасвим сигурни, покушајте с производом „Грејтленд ласера“ који се зове „спасилачка ласерска пламтећа ватра“ – уз само две батерије даје светло које гори 72 часа и види се у кругу од 30 километара.

Р) **Швајцарски ножић:** водите рачуна да ваш примерак поседује отварач за конзерве, оштро сечиво и одвијач ■

Н. В.

1,274.840 МЛАДУНАЦА ЗА ЧЕТИРИ ГОДИНЕ

ХАПАЉИВЦИ КОЈИ ГЛАДУЈУ

Слепи мишеви или љиљци, Chiroptera, једини прави летећи сисари, познати су као веома прождрљиве животиње. Ипак, оне врсте које живе у крајевима умерене климе, трећину живота проводе без хране – током зимског сна. Али, у њега западају добро ухрањени, с дебелим наслагама сала између мишића и коже, као и међу цревима. Код неких врста слепих мишева количина масних наслага по обиму и тежини понекад премашује остале делове тела. Ипак, не служе као храна, већ се сагоревањем масти производи и одржава топлота ваздуха ■

БАШ ЗАУДАРА

Научници су се дуго питали због чега је шумска или евроазијска ровчица, *Sorex araneus*, тако редак плен грабљивица. Мања од кућног миша, све с репом дугачка од 6 до 11 центиметара и тешка свега 5 до 12 грама, ровчица је више него лака мета. Па ипак, ретко којој животињи је сластан залогај. Мачка је улови, али је никада не поједе. Не воле је ни куне. Једино је неке птице, роде и риђовке, с уживањем лове. Њима, открили су научници, нимало не смета непријатан мирис који испушта ровчица. Исувише јак мирис који подсећа на мошус излучује се из две жлезде које се налазе на слабинама, ближе предњим ногама, тако да и сваки предмет преко кога ровчица пређе непријатно мирише ■

ТО МОГУ САМО ЗЕЧЕВИ

Дивљи кунџи, *Oryctolagus cuniculus*, стварају бројно потомство. Иако су потпуно одрасли тек с годину дана, врсте које живе у топлијим крајевима способне су за размножавање већ у петом месецу, а оне из хладнијих крајева у осмом. У просеку не живе дуже од четири године, али за то време женка се коти седам пута годишње и у сваком леглу има просечно осам младунаца, па за живота може да окоти и до 1,274.840 младунаца ■

ИЗБИРЉИВОСТ С РАЗНОГОМ

Све домаће овце припадају врсти *Ovis aries*, што значи да су папкари, биљоједи, преживари. Иако се верује да их је лако узгајати и да им је довољна испаша на некој заравни или пољани, утврђено је да овце не једу сву траву. Од средњоевропских биљака овца једе 327 врста, а више од 430 не једе. Није у питању безразложна избирљивост. Нека биљна влакна која садрже, рецимо љутић, мразовац, млечика, трска, пресличица, шаш, рогоз за овог преживара смртно су опасна ■

С. Делибашић

педесет три

КАКО ЈЕ СВЕ ПОЧЕЛО

Роботизовани даждевњак помаже научницима да истраже механизме који су пре више милиона година омогућили првим воденим кичмењацима да проходају по копну. Машину су направили научници са швајцарске Политехничке академије у Лозани. Она опонаша кичмену мождину даждевњака, која му омогућава да мења начин кретања из хода у пливање ■

„АЛПСКА ЗОЉА”

Планинари који се загубе приликом пењања на Маунт Еверест могу да преживе најдуже два дана. Немогуће је у томе што је Шерпасима, који би требало да их спасу, потребно око пет дана да их нађу и допру до њих. Тревор Роџерс са Новог Зеланда и његово предузеће “ТГР Хеликорп” раде на

беспилотној летелици под називом „алпска зоља”, која би требало да буде делотворнија у спасавању планинара. Роџерс се као дете дружио са сер Едмундом Хиларијем, освајачем Маунт Евереста, а шездесетих година минулог века приређивао је туристичке возње аутобусом по Непалу. Прва „алпска зоља” требало би да полети 2008. године ■

1 МОТОР

„Алпска зоља” има четвороцилиндрични двотактни дизел-мотор са унутрашњим хлађењем, турбо-пуњачима и турбо-компресорима, што значи да може да користи разређени кисеоник на висини до 9500 метара ■

2 КАМЕРЕ

Лопта од плексигласа на носу хеликоптера садржи 10 камера, осам обичних и две инфрацрвене. Камере омогућавају оператеру који управља летелицом са безбедне удаљености, од 55 километара, да опази препреке и унесређене планинаре по свим временским условима ■

3 СОНДА

Сонда на увлачење и извлачење, дугачка осам метара, опремљена је камером, звучницима и ужадима. Камера помаже оператеру да се приближи планинарима, а преко звучника ће им дати упутства за коришћење ужади ■

4 УНУТРАШЊОСТ

Пошто пилот хеликоптера није у летелици, то оставља још простора за путнике и резервоаре с кисеоником. Након што оператер повуче ужад и спасени планинари се нађу у хеликоптеру, топла кабина се пуни драгоценим кисеоником и летелица враћа у базу ■

БЕТОНСКИ КАКТУС

Ротердамска џунгла на асфалу је суморан предео. Да би освежила други по величини град у Холандији, архитектонска фирма UCH пројектовала је двадесетоспратницу названу „Градски кактус“, за коју је надахнуће нашла у ботаници. Зграда има бодљикави изглед јер је сваки спрат обликован као цвет и померен за 15 степени према претходном. Када се тако наслажу, добија се врло необичан изглед. На тај начин створене су занимљиве и простране терасе на које допире довољно дневне светлости и кише за простране баште и травњаке. Када „Градски кактус“ буде завршен, у њему ће бити 98 пословних и стамбених јединица ■

ПРЕГЛЕД ПРТЉАГА

Безбедносне мере на аеродромима ускоро ће обухватати и тродимензионално снимање унутрашњости пртљага. Док кофер пролази кроз уређај, ротирајући рендгенски зраци снимају га са свих страна. У рачунару се снимци стапају у тродимензионални приказ ствари које су у коферу. Софтвер анализира густину, облик и атомску тежину сваког предмета, покушавајући да докучи да ли је у питању нешто експлозивно. Сумњиви предмети одмах се на снимку означавају и даје се знак за узбуну. Оператер уређаја може да обрће и помера снимак како би предмете у коферу боље сагледао. То је врло zgodно у приликама када,

на пример, наливперо из одређеног угла може да изгледа као нож. Нова опрема кошта 400.000 долара, што је 10 пута скупље од садашњих уређаја за преглед и проверу пртљага ■

ДОКТОР ЗА РОБОТЕ

„Говорим људима да сам некада био инжењер“, каже Казухиро Оно док смешта пацијентову ногу у лежиште крај операционог стола. „Али, сада сам лекар.“ Шездесеттворогодишњи Оно је начелник „робоклинике“ Аказава у јапанској Осаки. То је мешавина болнице и мајсторске радионице за оправку андроида. Много јапанских предузећа продаје човеколике роботе, неке у деловима а неке већ склопљене. Нажалост, мало ко од њих пружа и техничку подршку. Зато су ту Оно и његови лекари за дроиде. „Робоклиника“ је начињена по угледу на праву болницу зато што многи власници роботе сматрају члановима породице. „Јапанци не желе да им се роботи *поправе*, већ *опораве*“, објашњава Оно. „Робоклиника“ је до сада „излечила“ око 30 пацијената, а особље се труди да ниједног не отпише пре времена. Зато су морали да науче како раде различити модели робота, што је већ само по себи био задивљујући подухват. „Лакше нам је него правим лекарима јер се не плашимо грешака. У најгорем случају, одемо и купимо други део уместо оштећеног“, каже Оно ■

ГУМЕНА КОРЊАЧА

Редак примерак корњаче меког оклопа за коју се веровало да је на ивици истребљења откривен је у Камбоџи, у некадашњем упоришту Црвених Кмера. Гумена кожа корњаче распета је преко ребара која су стопљена тако да образују заштитни слој за унутрашње органе. Највећи део живота проводи кријући се од грабљивица, скривена у песку и муљу тако да јој вире само очи

и нос. Има дуге канџе и, по потреби, може хитро да избаци главу, а кљун јој је толико снажан да може да прегризе кост. Достиже дужину од два метра и тежину од 50 килограма. Ухваћени примерак био је тежак 11 килограма. Након проучавања, камбоџански истраживачи и борци за заштиту природе пустили су корњачу на слободу ■

КАКО ПУТОВАТИ КРОЗ ВРЕМЕ?

ПРВО ЛОШЕ ВЕСТИ: Враћање у прошлост је немогуће. Већина научника сматра да је једини начин да се путује кроз време достизање брзине светлости кад се време успорава. Али, то би нас водило само у будућност. Да бисмо се вратили у прошлост, морали бисмо да путујемо брже од светлости. А ту постоји једна заврзлама. Што се предмет брже креће и приближава се брзини светлости, то се његова маса увећава. У тренутку кад достигне брзину светлости, маса постаје бесконачна. А бесконачна маса не може даље да се убрзава, па је кретање брже од брзине светлости немогуће. Бар је тако у теорији ■

А САДА ДОБРЕ ВЕСТИ: Одлазак у будућност можда је могућ, али свакако не уз помоћ времеплова или неке такве машине. Већина савремених теорија о путовању кроз време почива на теоретској природној појави која се зове ротирајуће црне рупе. Нико до сада није открио ниједну ротирајућу црну рупу, али верује се да оне постоје. Код „обичних“ црних рупа, које настају кад се звезда уруши у саму себе услед сопствене тежине, закони физике престају да важе у њеном средишту. За ротирајуће црне рупе верује се да ствари у средишту стоје другачије, и да би летелица могла туда да прође и искрсне у неком другом временском тренутку ■

ЖУРКА КОЈУ НЕ ТРЕБА ПРОПУСТИТИ

Група студената Института за технологију из Масачусетса приредила је окупљање путника кроз време 7. маја 2005. године. Било је ту и предавања, и музичких концерата и, све у свему, добро завитлавање. То што нисте били тамо не значи да никада нећете. Приређивачи су најавили свој скуп као једино окупљање временских путника које ће свету икада бити потребно, јер ће сви гости увек моћи да дођу – једног дана. Да би то обезбедили, потрудили су се да се о њиховом скупу пише на све стране надајући се да ће датум и географска одредница остати забележени у историји како би будући корисници времеплова нашли тај податак и допутовали на скуп кад год да се то деси. Нажалост, окупљање је дошло и прошло без угледних гостију из будућности, премда неки студенти тврде да су посетиоци из времена које је пред нама били присутни, само нису хтели да се прикажу ■

НЕКЕ НЕДОУМИЦЕ: Нико нема поуздане одговоре о путовању кроз време. На пример, ако неко може да отпутује у будућност, али не може да се врати, зар не би остао заглављен у будућности? И да ли би теоретски било могуће предвидети где би ротирајућа црна рупа „испљунула“ временске путнике? ■

ЧОВЕК С ОДГОВОРИМА: Џон Титор. Од 2. новембра 2000. године до 21. марта 2001. године, извесни Џон Титор представљао се на Интернет сајтовима као војник из 2036. године. Најавио је да ће последице „миленијумског бага“ (наводно отказивање рачунара широм света на преласку из 1999. у 2000. годину) бити тако страшне да ће ланац догађаја проузроковати нови амерички грађански рат 2005. године. То се очито није десило, али поборници ове теорије врло озбиљно тврде да је, управо захваљујући Титоровом благовременом упозорењу, измењен ток историје. Неки посебно наглашавају значај његовог тајног подухвата спроведеног 1975. године ■

КАКО СЕ ПОПЕТИ НА МАУНТ ЕВЕРЕСТ?

НАЈВАЖНИЈА ОПРЕМА:

У прошлости

Енглези Џорџ Малори и Ендрју Ирвин покушали су 1924. године да се попну на Маунт Еверест. Нестали су, и тела су им нађена тек 1999. године. Вероватно нису успели да досегну сам врх планине. Ево шта су носили са собом:

1 Наочаре: изузетно су важне да се предупреди снежна заслепљеност, болно и опасно обољење које настаје кад светлост одбијена од снега оштети мрежњачу ока. Једна верзија заштитних наочара су оне које су некада носили Ескимима, с дрвеним рамовима, где су очи незнатно изложене спољашњим утицајима. Друга верзија је застрашујућа кожна маска за лице у коју су уграђена стакла излагана металним оксидима да упију ултраљубичасте зраке ■

2 Одело: начињено од коже и вуне за боравак на великој хладноћи. Малори и Ирвин носили су и заштитне пуловере који спречавају продор хладног ветра, начињене од истог материјала који се користио за крила првих авиона ■

3 Завоји: савезнички војници у Првом светском рату умотавали су ноге од чланака до колена у завоје од нарочите тканине. Завоји су намотавани преко одеће да се не би одмотали испод панталона и саплели онога ко их носи ■

4 Чизме: за безбедно кретање по снегу стављени су мали клинови на ђонове чизама ■

5 Пијук за лед: начињен од дрвета и челика, тадашњи пијук за лед био је тежак око килограм и по. Савремени пијуци, са издржљивим пластичним дршкама, теже упола толико ■

6 Боце с кисеоником: просечна тежина боца с кисеоником била је око 13 килограма. Иначе се сматрало да су ови резервоари непоуздани, па је Малори у ствари повео Ирвина (који, иначе, није имао никаквог искуства у планинарењу) превасходно зато што се овај разумео у поправљање боца ■

7 Шатор: уобичајени шатори у облику слова А, с памучним платном. Били су тешки око девет килограма и врло нестабилни при јаким ветровима који дувају на Маунт Евересту ■

Данас

Између 1953. и 1988. године свега 200 људи попело се на Маунт Еверест. Данас тај број премашује 2500 особа. На Маунт Еверест вере се толико људи да се дешавају чак и „саобраћајна загушења“ на падинама.

1 Одело: савремено планинарско одело састоји се од шест слојева који упијају зној, водоотпорни су и штите цело тело ■

2 Планинарска опрема: поред лакшег пијука за лед, данас планинари имају на располагању и лествице, падобранску ужад и канале од изразито јаких влакана ■

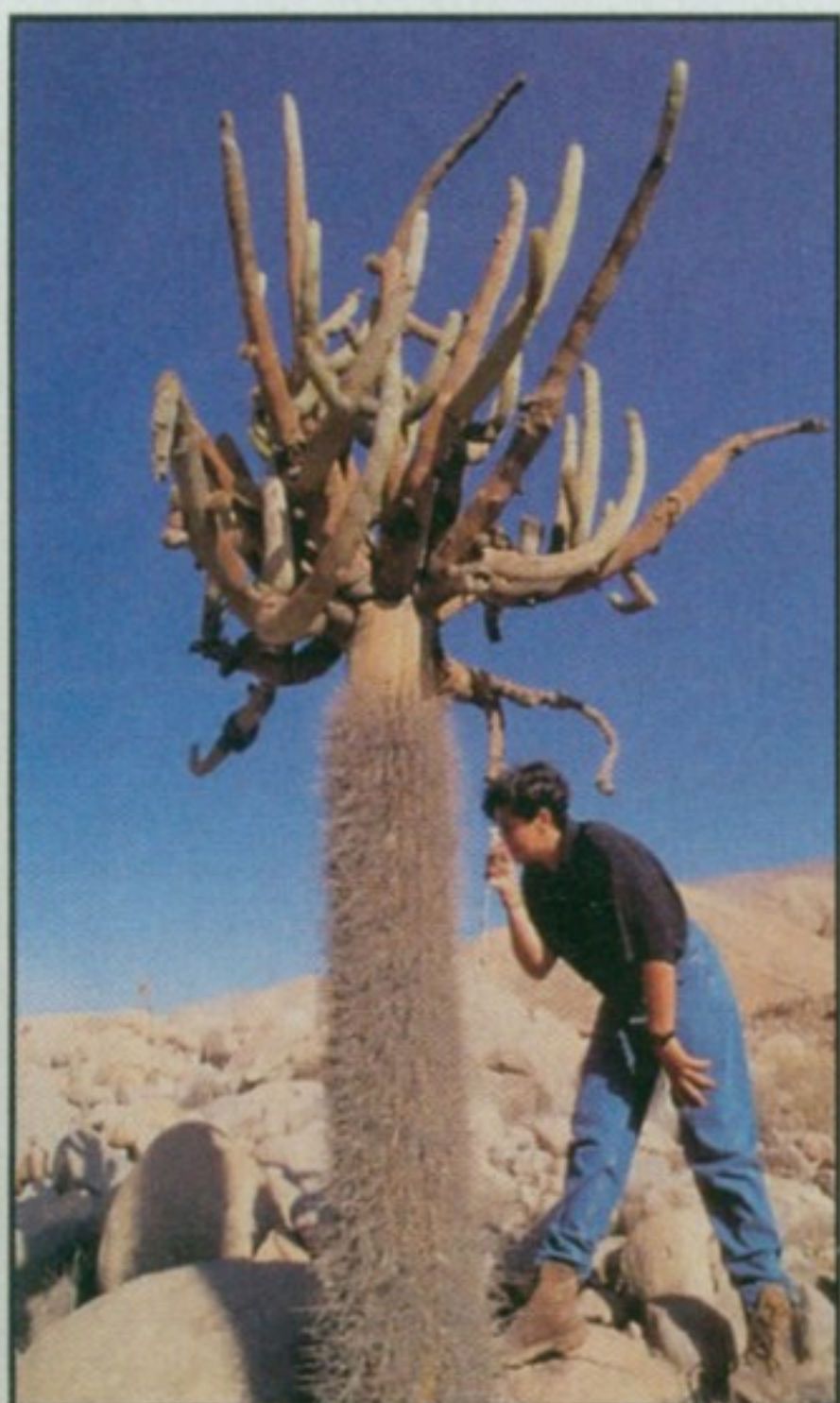
3 Боце с кисеоником: тешке су око 6,5 килограма и пожељне, али не и обавезне. Аустријски планинари Рајнхолд Меснер и Петер Хабелер 1978. године били су први у историји који су се на Маунт Еверест попели без боца с кисеоником. Међутим, мало ко се одважио да понови овакав подвиг ■

4 Шатор: данашњи шатори имају облик полулопте, подједнако су велики као они које су носили Малори и Ирвин, али су знатно лакши (око 3,5 килограма). Начињени су од најлона или полиестера и пресвучени нарочитим хемикалијама које спречавају продирање воде и ветра ■

ЖИВОТ ЗА БИЉКУ

Док је била девојчица, проводила је сате и сате у врту у Сантјагу бавећи се цвећем. Адријана Хофман рођена је у Чилеу пре 57 година у породици немачких имиграната. Франсиско и Лола Хофман, обоје лекари с малим платама, да би издржавали породицу отишли су почетком тридесетих година из Немачке. Ушло им је у навику да током викенда Адријану и њеног брата воде на излете по висоравнима Анда у околини главног града.

Browningia candelaris расте стубасто и може достићи седам метара: зими су му листови беличасте боје, а бели су и цветови који се отварају само ноћу.

Прва ствар коју је Адријана запазила било је име једног дрвета, тамаругала, типичног за пустињу у овом крају света, а исписано крупним словима на предњим стаклима камиона који су возили према северу. Тамаругал је симбол ових сувих области јер, борећи се за воду, пружа корење и четири метра под земљу.

Прича о овој ботаничарки која боље од свих других познаје кактусе, започела је током викенда које је проводила по Андима, с једним малим хербаријумом који је острашћено правила у својој соби, и много снова у глави. Значајан корак направила је одмах после венчања, кад је заједно с мужем инжењером отишла у Немачку на студије. Потом су наставили у САД, па у Колумбију, Бразил

ОБОЖАВАМ КАКТУСЕ

Ботаничарка Адријана Хофман грли бодљикаве биљке као да су људи, познаје баш све њихове врсте и бори се за њихово очување у Чилеу. Ово је прича о страсти која се појавила још док је као девојчица чепркала по башти

и Венецуелу, где су живели четири године. Коначно, Адријана се вратила у Чиле, где је постала научни истраживач на Католичком универзитету у Сантјагу.

Као и многе друге запослене на Универзитету, Пиночеова влада ју је 1975. године оптужила да је противник ре-

Кактус *Eriosyce sandillon* у загрљају ботаничарке Адријане Хофман.

Стење обрасло врстом *Soriaroa dealbata* налази се у области Карицал уз обалу, на 50 km од града Хуаскоа.

жима, па је била отпуштена из службе. Она, ипак, не престаје са истраживањима иако не добија плату. Универзитет напушта 1978. године и приступа Фондацији Клаудио Гај у Сантјагу која јој нуди да започне проучавање кактуса и настави са истраживањем чилеанског растиња. Тако више од десет година крстари земљом уздуж и попреко. Циљ је пописивање најважнијих врста дрвећа. Лутајући тако пустињама, планинама и шумама схватила је да се треба борити за очување биљног света своје земље.

Два примерка кактуса врсте *Soriaroa cinerea*, веома распрострањене у северном Чилеу.

ном месту кактусе и гуанаке (животиње сличне ламама из рода камила), а доле на обали где живе пингвини налази се огромна површ с веома ретким биљкама, наслеђе које су оставиле кише током зиме 1991. године: тамо су раније царовали само песак и стење, а онда су одједном процвале огромне шарене ливаде.

Северно од Чанарала преовлађују кактуси *Eulychnia*, који се ките дивним жутим и белим цветовима. Магија природе у области Каманчака, где влада страшна хладноћа и влага, омогућава фотосинтезу, па уместо да ова чилеанска обала буде без и трунке живота, ту расту кактуси сасвим припијени уз тло, *Soriaroa humilis*, лоптице урасле у стеновит терен.

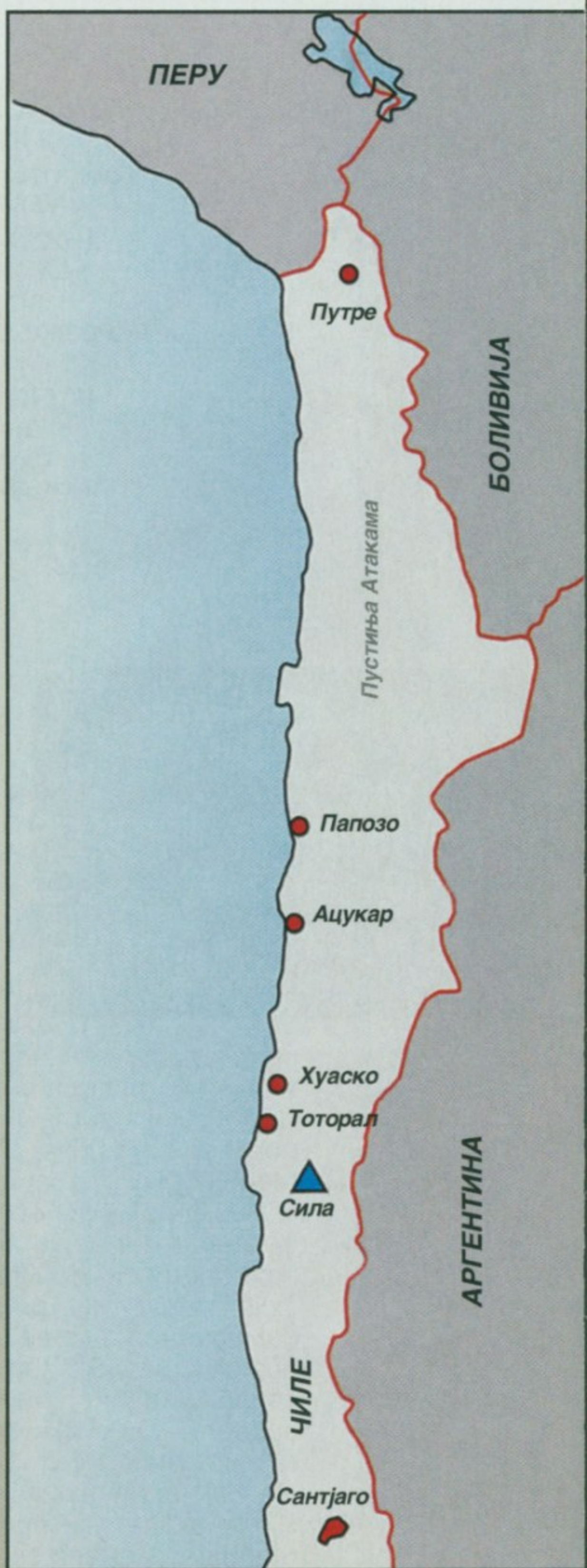
Посвуда се срећу и разбрушене и крупне *Opuntia tuniscata*, али у овом пределу ипак највиши су примерци *Eulychnia breviflora*, чија висока стабла и бочни изданци изгледају као дрвеће. Право

је уживање налетети на њихове цветове који живе само неколико сати или неколико дана, у зависности од врсте: ноћу су затворени, а латице шире у зору. Бодљикави цинови праве чудне фигуре: неки су стари неколико стотина, неки чак хиљаде година.

Адријана Хофман већи део живота проводи баш међу овим биљкама и прави планове. Какве? На пример, о задрузи на Сунчеву енергију у оази Тоторал усред пустиње. Један бивши адвокат из Сантјага и његова жена, који су се ту настанили пре осам година, нашли су у дубини земље водоносни ток, што значи да је живот овде могућ. Ботаничарка објашњава да је у пустињи изводљиво много тога под условом да се направи добар пројекат: на пример, иако је Атакама једна од најсувљих пустиња на планети, светски астрономи су баш ту нашли најчистије небо за посматрање. Јужна европска опсерваторија смештена је на врху Силе: окружена је кактусима врсте *Erioseya sandillon*, а њихов дугуласт облик понавља се у виду телескопа постављених на опсерваторији.

Ту се угнездио и Папозо: плажа, оаза и шачица сеоских кућа с 250 становника. Баш овде би Адријана Хофман желела да створи национални парк. Последњих осам година влада Чилеа овластила ју је да руководи природним благом земље и оствари ову своју замисао. Иако је успела да скупи 350.000 долара за откупљивање земљишта, већ два пута су њени покушаји пропали због спорости и незаинтересованости владиних чиновника.

Нажалост, јер је област око Папоза јединствена у свету. Дуж те обале живи 365 разних врста биљака од којих је 10 одсто ендемско. Адријанин циљ је да се затворе све фабрике и да заживи туризам у складу с природом, који ће упослити месно становништво. Најбољи

познавалац кактуса на свету и даље се нада и живи за ту своју замисао ■

З. М.

ТЕХНОМ

РОБОТИ СТИЖУ

Мессано Spyke

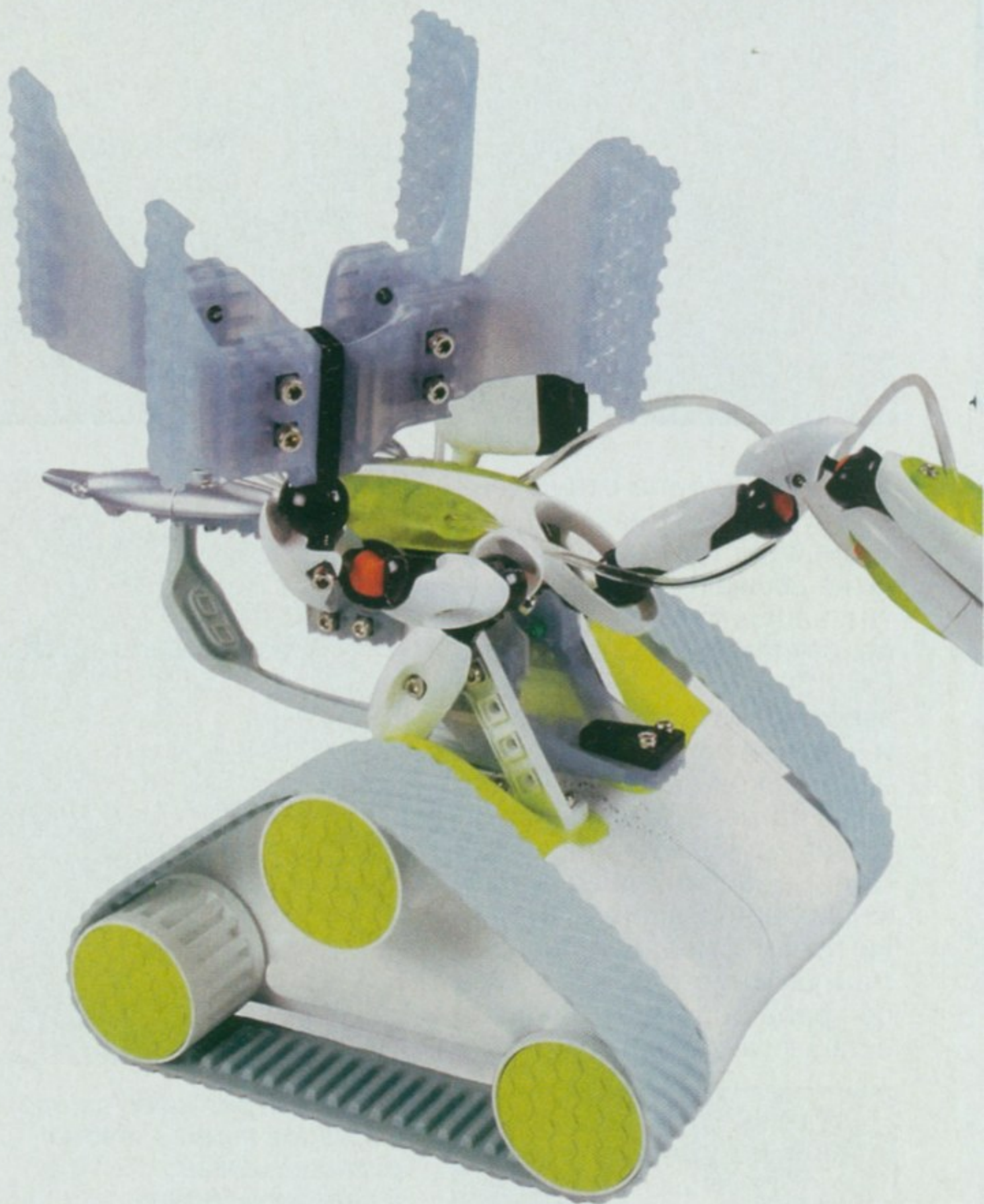
Приче стручњака високе технологије о томе како ће свет ускоро врвети од робота који ће обављати разне послове, изгледа почињу да се остварују. Прави пример за то је Мессано Spyke, нови робот.

Чудна, мала направа у коју су уграђена два мотора и сензори покрета, па може да тумара по кући, има намену да испуњава ситна задовољства свог власника. Иако

Мессано Spyke подсећа на играчку склопљену од лево коцки, прави је мултимедијални уређај. У њега су уграђени видео-камера, микрофон, звучник, MP3 плејер, Wi-Fi технологија која омогућава даљинско управљање роботом преко рачунара, али и коришћење VOIP телефона који користе Интернет. Дакле, Spyke уместо свог власника може да слика, снима видео и звучне записе, емитује музику и обезбеђује приступ на мрежу, а да за узврат не тражи ништа, чак ни да му допуни батерије. Чим се оне истроше, робот аутоматски прилази бази за пуњење.

Верује се да ће Мессано Spyke ускоро бити доступан за куповину по цени од око **300 евра**.

До тада разгледање и упознавање с малим роботом могуће је на адреси: www.spykeworld.com

УМЕСТО МЕМОРИЈСКЕ КАРТИЦЕ

BluOnyx Mobile Content Server

Колико разних података може да се смести у меморију мобилног телефона, колико на додатну картицу, којом брзином и на који начин може да се

приступи другим дигиталним уређајима, упуту позив и слично, од сада више никога не треба да брине. Све то решава BluOnyx Mobile Content Server, портабл hard-drive.

Мали, танки уређај личи на меморијску картицу, али је много моћнији, јер може да има од 1 до 40 гигабајта меморије. BluOnyx има и Bluetooth и Wi-Fi технологију и обе могу истовремено да се користе. Приступ другим уређајима као што су рачунар или камера, може да се врши бежично или преко USB прикључка и SD картице, а уживање у музици, гледању и прављењу фотографија и видео снимака, захваљујући овом уређају, сада износи чак 12 сати, колико траје и батерија.

Уређај чија дужина и ширина износе 90 x 60 милиметара, има променљиву дебљину која је одређена меморијском запремином па износи од 6 до 15 милиметара. Сходно снази одређена је и цена од **75** за уређај од 1 гигабајта до **180 евра** за онај од 40 гигабајта.

На адреси: www.bluonyx.com налази се много више података ■

ЛЕТИ И ЗВОНИ

The Flying Alarm Clock

Коме се још није догодило да навије будилник како би устао у одређено време, а ипак преспава буђење јер је притиснуо дугме за звоњаву и „ућуткао“ букацију. Али, уз нови будилник назван The Flying Alarm Clock, нико неће остати у царству снова.

Како име и казује, у питању је будилник који, кад се укључи звоњава, почиње да лети по соби. Гласан и непријатан звук неће престати све док се притиском на дугме не искључи, што значи да је неопходно да се устане из кревета и крене у улов

на сат. Тако се и највеће спавалице, хтеле или не, разбуде.

За сигурно буђење треба издвојити око **30 евра**, колико кошта летећи сат.

Ипак, пре куповине овог будилника себи или некоме на поклон, није на одмет проучити га. Адреса:

www.iwantoneofthose.com

пружа све неопходне податке за то ■

АНОВ САН!

У КРУПНОМ ПЛАНУ

Celestron VistaPix IS70

Најновији уређај куће „Celestron” VistaPix IS70 спој је портабл телескопа и дигиталне камере. Могло би се рећи да је уређај испуњење сна свих оних који воле да сликају природу. VistaPix IS70 омогућава прављење фотографија удаљених предмета у крупном плану.

Уређај је опремљен седамдесетомилметарским телескопом који сваки приказ увећава 14 пута, има LCD екран, 6 пута дигитални зум, резолуцију слике од 3,1 мегапиксела и могућност да се снимљене фотографије путем видео прикључка прикажу и на великом телевизијском екрану.

Иако овај мали уређај има цену од око **680 евра**, потражња за њим је велика, првенствено међу љубитељима птица.

Опширнији опис апарата VistaPix IS70 налази се на адреси: www.celestron.uk.com

ЧАРОВНЕ КУЋНЕ ПАТИКЕ

Electrolux Dustmates

На овим зеленим патикама јасно се уочава име познате фабрике кућних апарата „Electrolux”. Ипак, то не значи да је моћна кућа променила намену, већ изглед једног свог производа. Наиме, у питању је мали усисивач назван Dustmates.

У њон кућних патика стручњаци су уградили вакуумски мотор који кроз отворе распоређене целом газном површином усисава прашину и нечистоћу с пода док човек корача. Дакле, опремљени оваквом обућом, укућани не радећи ништа одржавају кућу чистом и уредном.

Али, ходати у овим патикама и није тако лако. Корак је успорен а под ногама нестаје све што се нађе на поду. Ипак, ни усисавати прашину није лако.

Dustmates кућне патике требало би ускоро да се нађу у продаји, израђене у свим величинама, а тада ће им бити одређена и цена.

Завређују да се погледају на адреси: www.electrolux.co.uk

ДОДИРНИ МЕ!

HP Touchsmart PC

Да су рачунари из дана у дан све савршенији, али и једноставнији за коришћење, доказ је и HP Touchsmart PC с равним екраном осетљивим на додир. Можда није брз као рачунар куће „Apple” или „iMac”, али има неке друге одлике.

Touchsmart PC савршен је породични рачунар. Овом бежичном уређају није неопходан одређени простор, лак је за преношење, а, што је најважније, могу да га користе чак и најмлађи чланови породице. До свих садржаја рачунара долази се једноставним додиром прста или бежичне писаљке на уочљиву ознаку на деветнаестоинчном екрану (око 49 центиметара).

Рачунар има меморију од 320 гигабајта, Wi-Fi и Bluetooth технологију, уграђену веб камеру резолуције 1,3 мегапиксела, микрофон, FM и ATSC HDTV тјунер, бежичну тастатуру и миша.

Цена овог рачунара износи око **1800 евра**.

Наравно, у овом приказу рачунара Touchsmart PC поменуте су само његове основне одлике, а осталим такође важним може да се сазна на адреси: www.hp.co.uk

С. Делибашић

Цером
Дејвид
Селинџер

КАКО ОБЈАВИТИ КЊИГУ

У једном броју објавили сте текст „Како се постаје писац“. Иако лично немам таквих амбиција (зовите ме радије врло радозналим човеком), волео бих да објавите и наставак. Односно, занима ме следеће: ако је неко већ написао књигу и жели да је објави, шта треба да уради? Да ли да пошаље целокупни рад (поштом или Интернетом) и коме? Како се, у том случају, штите ауторска права? Каква је, посебно у овој земљи, процедура склапања уговора, ко сноси одговорност за лошу продају, те да ли може да се живи од списатељског заната? Ко су људи чији је задатак да све то читају и одлуче шта је добро? Да ли само од њих зависи ко ће а ко неће бити писац, то јест да ли су они, на известан начин, „богови“ који одлучују о нечијој професији? ■

БОГДАН
Нови Сад

Кад неко одлучи да напише роман, збирку прича или песама, подразумева се да ипак (бар понекад!) замишља да ће то његово дело бити објављено, да ће се појавити у књижевном излогу... То је често одлучујући подстицај који тера писца да пише и исправља свој рад. Замишља га у рукама других људи – читалаца. Истовремено, онај ко пише, свакако и чита, тако да познаје и издавачке куће. Јер, свака издавачка кућа има своју особеност, односно одређене библиотеке. Док једни, на пример, објављују савремену домаћу прозу, други штампају страну поезију, трећи путописе, историографију, криминалистичке романи, уџбенике, светске бестселере, куваре... и тако даље. Дакле, кад је неко већ писац почетник, значи да је и читалац. Уколико је написао књигу за децу, зна који су домаћи издавачи књига за децу. Ако је написао књигу о музици, познато му је који издавач објављује таква дела. Другим речима, зна којим би све издавачима могао да се обрати.

Интернет је данас у знатној мери олакшао општење стваралаца и издавача: једноставније је послати електронско писмо на адресу која се налази у заглављу сваке књиге објављене у новије време, па чак и читав текст новог дела с основним подацима о писцу, него чекати да се неки уредник у издавачкој кући смилије и нађе времена да писца прими како би разговарали. Веће издавачке куће имају богате презентације на Интернету, где је лако наћи и имена уредника и називе библиотеке које они уређују.

Другим речима, уредници у издавачким кућама одлучују које ће дело бити штампано а које неће. Тачно је, они су нека врста „богова“, што не значи да се кроз историју књижевности нису често огрешили. То је и данас случај. Примера је безброј. Много тога, наравно, зависи и од тога колико који издавач има новца. Има ли га уопште за хонорар или штампање нових књига. Неки успевају добро да зараде, али то су углавном они који продају бестселере. Нажалост, у нашој земљи и издавачи морају да плаћају и порез и ауторска

права. Затим долазе трошкови штампања, опреме, лекторисања, продаје... Уколико књига лоше прође код читалаца, све то иде на терет издавача. Писац с тим нема никакве везе. Има, уколико књига доживи више издања.

Што се тиче уговора, он се састави лако и брзо уколико издавач одлучи да штампа књигу. Договори се хонорар за одређени број примерака и књига може да иде у штампу када је лектори и коректори прегледају, а графички уредник опреми. Тада ауторска права најчешће прелазе на издавача,

мада има и писаца који желе да задрже сва права издавања за себе.

Да би писац био сигуран да неко од издавача или случајних читалаца неће украсти његово изворно написано дело (или идеју), један примерак књиге треба да однесе у Ауторску агенцију и заштити своја права. То није ни посебно скупо нити сложено.

Поједини издавачи одмах одговоре да ли им се дело допада или не. Некад писац дуго чека на одговор јер су уредници затрпани књигама и немају времена да све одмах прочитају. Дешава се да писцима уредничко оклевање досади. Све што је у вези са издавањем књига, књижевном јавношћу и, напослетку, критиком смучило се једном од највећих писаца данашњице – Церому Дејвиду Селинџеру (рођеном 1919) који је 1951. објавио роман „Ловац у ражи“ и стекао светску славу. Кад му је јавни књижевни живот досадио, Селинџер је (1953) нестао из друштвеног живота и убрзо престао да објављује. Сада се само нагађа да он и даље пише. Прича се да пише, али да своје радове чува у сефу своје куће. Није му стало да буду објављени. Дакле, има и таквих писаца. Пишу за себе, а не за друге ■

ЈОДОВ ПОДСЕТНИК

Природне минералне воде су посебна група подземних вода која се разликује од воде за пиће из чесме по садржају минерала, олигоелемената и других састојака који повољно делују на организам.

Све је већа потражња за питком водом, те је призната као ретка природна материја, а одавно и као еколошко добро и људско право. У наредним деценијама, очекује се да ће достићи и цену нафте. Двадесет први век је век борбе за воду и век истраживања извора воде. Светска трка у истраживању већ је почела, а ми смо у њој заузели једно од водећих места. Производња флаширане воде у Европи износи једну трећину укупне светске производње, а потрошња флаширане воде у Европи је далеко највећа на свету.

Колико је воде потребно за једну особу? Употреба воде варира у различитим подручјима у свету. На потрошњу воде утичу клима, култура и економске прилике. Наиме, потрошња воде повећава се са растом куповне моћи становника, па се тако у земљама Западне Европе троши у просеку око 70 литара месечно. Минералне воде су важан чинилац разноликог природног богатства наше земље и оно је за сада недовољно искоришћено.

Осим што су минералне воде постале богатство појединих земаља, оне својим саставом битно утичу и на човеково здравље. Један од важних хемијских елемената о којем се мало зна, а његова важност је недвосмислена, јесте јод. Осим што је важан за правилан рад штитне жлезде, једини је олиго-елемент који утиче на развој интелигенције. Иако се наша земља не сматра дефицитарном, што се тиче јода, ипак је важно обратити пажњу на здраву и правилну исхрану, која у себи садржи тај елемент а природно растворен јод се такође може наћи и у минералној води, која је доступна и на нашем тржишту ■

МОЈ ЖИВОТ

Да ли бисте
могли у
следећем броју
„Забавника“ да
објавите превод
песме Бон
Жовија „It's My
Life“? Унапред
захвалан,
СТЕФАН
Сремчица

IT'S MY LIFE

*This ain't a song for the broken-
hearted
No silent prayer for the faith-
departed
I ain't gonna be just a face in
the crowd
You're gonna hear my voice
When I shout it out loud.*

*It's my life
It's now or never
I ain't gonna live forever
I just want to live while I'm
alive
(It's my life)
My heart is like an open high-
way
Like Frankie said
I did it my way
I just wanna live while I'm alive
It's my life!*

*This is for the ones who stood
their ground
For Tommy and Gina who never
backed down
Tomorrow's getting harder
make no mistake
Luck ain't even lucky
Got to make your own breaks.*

*It's my life
And it's now or never
I ain't gonna live forever
I just want to live while I'm
alive
(It's my life)
My heart is like an open highway*

*Like Frankie said
I did it my way
I just want to live while I'm
alive
'Cause it's my life!*

*Better stand tall when they're
calling you out
Don't bend, don't break, baby,
don't back down.*

*It's my life
And it's now or never
'Cause I ain't gonna live forever
I just want to live while I'm
alive
(It's my life)
My heart is like an open high-
way*

*Like Frankie said
I did it my way
I just want to live while I'm
alive.*

*It's my life
And it's now or never
'Cause I ain't gonna live
forever
I just want to live while I'm
alive
(It's my life)
My heart is like an open high-
way*

*Like Frankie said
I did it my way
I just want to live while I'm
alive
'Cause it's my life!*

МОЈ ЖИВОТ

Ово није ђесма за оне
слоњеног срца
И није ђиха молиђва за оне
без вере
Нећу да будем ђек један у
мношђву
Ти ћеш чуђи мој глас
Када се гласно огласим.

То је мој живођ
Сада или никада
Нећу заувек живеђи
Само желим да сам жив док
живим
(То је мој живођ)
Срце ми је као незакрчен
ауђођуђ
Јер, како Френки рече,
Учинио сам ђо на свој начин
Јер, само желим да сам жив
док живим
То је мој живођ!

Ово је за ђуде који држе до
себе
За Томија и Вину који никад

не ђосусђаше
Суђра ће биђи горе, нема
месђа грешкама
Срећа не усређи увек,
Мораш да имаш или најравиш
сођђвене резове.

То је мој живођ
Сада или никада
Нећу заувек живеђи
Желим да будем жив док
живим
(То је мој живођ)
Срце ми је као незакрчен
ауђођуђ
Јер, како Френки рече
Учинио сам ђо на свој начин
Желим да будем жив док
живим
Јер, ђо је мој живођ!

Боље да осђанеш усђраван
кад ђе ђрозирају
Не савијај се, немој да
ђукнеш, мала, немој
ђоклекнуђи.

ДОПИСУЈТЕ СЕ, ЉУДИ!

Зовем се Милена Шђђовац, имам 11 година и
волим да сђичем нове ђријађеље, као и да
чиђам „Забавник“. Ко год ми се јави, сђећи ће
добру другарицу.
Милена Шђђовац, Бошка Вујађина 19, 71213
Касиђо, И. Сарајево, РС, БиХ ■

Зовем се Бранко Николић, живим у околини
града Крагујеваца. Желео бих да се дођисујем
са свима који хоће да се дођисују. Сакуђљам
сђари новац, маркице и сђириђове. Волим рок
музику и дружење. Моја адреса је: Бранко
Николић, 34231 Вурисело, СГ Грађобрача,
Крагујевац, Србија ■

Kasta Metabarona

Život jednog plemena iz daleke budućnosti proticao je u miru. Do jednog dana. Tada će tvrđavu posetiti, nepozvani, carski trgovci. Videće ono što nisu smeli. I blagostanje će se pretvoriti u surovi svemirski boj mišićavih robota prefinjenih karoserija i uglancanih duša. Sa ljudskom pričom u pozadini.

Kasta metabarona Hodorovskog i Himeneza je futuristički herojski ep, ali i porodična saga o vasseljskim ratnicima neprevaziđene hrabrosti i časti.

Beli Put kompletnu sagu o metabaronima objavljuje u dve knjige. Prve četiri priče su pred vama.

Zaplovite „hodoverzumom“!

Beli Put
Izdavačka kuća
www.beliput.co.yu

POSETITE NAŠU KNJIŽARU!

Zeleni venac, Jug Bogdanova 8a, 11 000 Beograd
Radno vreme: 09–22h, radnim danom i vikendom

planet
multimediacenter 112877

Smesti se udobno!

Uživaj u letu sa FOX Crime!

FOXCRIME
RODEN ZA ZLOČINE

JEDINSTVENI KANAL, U POTPUNOSTI POSVEĆEN ZLOČINU

112017

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. ОСЕНЧЕНА ПОВРШИНА

$P = 8 \times 6 = 48$, површина осенченог дела је $48 - (6 \times 5/2 + 3 \times 2/2) = 48 - (15 + 3) = 30$. Осенчени део је $30 : 48 = 0,625$, односно 62,5% површине ■

2. ИСТИНА И ЛАЖ

Можете питати: „Лажеш ли ти?“ и они ће одговорити исто. Такође, можете питати: „Да ли ти увек говориш истину?“, па ће они такође дати исти одговор ■

3. ДВЕ ПОСУДЕ

Нека је $49 + x$ запремина суда А, а $56 + y$ запремина другог суда. На основу услова задатка имамо да је $56 - x = (y + 56)/2$, $49 - y = (49 + x)/3$. Одавде није тешко израчунати да је запремина посуде А 63 литра, а посуде Б 84 литра ■

4. НЕДЕЉНИ ЦЕПАРАЦ

На почетку Милан је имао 720 динара ■

5. НЕОБИЧНЕ ЈЕДНАКОСТИ

Број 688 има исту особину јер је: $688 = 6 \times 88 + 68 \times 8 - 6 \times 8 \times 8$ ■

6. АПОЛО 11

8 дана, 3 часа и 19 минута ■

7. БРОЈ ПРАВОУГАОНИКА

На слици имате 42 правоугаоника ■

8. ЧАМЦИ И ПУТНИЦИ

Било је 7 чамаца са по 6 места и 2 чамца са по 9 места ■

9. ПОСЛЕ МНОГО ГОДИНА

Близнакиње имају по 2 године, а син 12 година ■

10. МАЈКА И СИНОВИ

	Свеска	Оловка	Књига
Марко	300	120	30
Стева	200	80	20

11. ОСАМ КУГЛИЦА

Прво ставите по две куглице на обе стране теразија. Ако је равнотежа, онда је неисправна куглица у преостале четири. У другом мерењу ставите на један тас две исправне куглице, а на други две од оних које нису испитане и тако даље ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Њир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)- . - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 см

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Њирлично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

АНАГРАМ

Мокасине

СПОЈИТЕ ПАР:

1. д, 2. ж, 3. а, 4. и, 5. б, 6. з, 7. в,
8. ђ, 9. г, 10. е ■

СЛАГАЉКА

Берлин (Брисел, Ђенова, Марсељ,
Даблин, Мадрид, Лондон) ■

ИЛУСТРОВАНА ИСПУЊАЉКА

Тиква (трска, лимун, буква,
шљива, агава) ■

СКАНДИНАВКА

Каракас, аколада, дв, псар, маза,
д, Ирокези, Јереван, Ула, Ири, м,
Нот, ј, салата, ст, Ипе, Канбера,
Уна, рен, патроне, о, кан, к, трс, шт,
Триполи, килобар, и, Ирина, Вите,
ит, окидати ■

БРОЈЧАНИЦА

„Жерминал“, „Јадници“, „Странац“,
„Чича Горио“, „Учене жене“ ■

С. Б.

Ко чита ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК тај и зна

16, 26, 3а, 4в, 5а, 6а и 7в ■

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2893

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је
28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић

Заменик генералног

директора Вернер Херић

Директор Матијас Вајмер

Главни и одговорни

уредник Зефирино Граси

Издаје

ПОЛИТИКА Магазини ДОО

Штампа

ПОЛИТИКА АД

Графички уредник

Горан Војиновић

Редакција

Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Петар Милатовић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција

Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тиљев

Секретаријат

Зорица Филиповић

Редакција

„ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони

секретаријат 330-1452; 330-1456

техничка редакција

330-1454

централа

3373-111

претплата

330-1617

Огласни сектор

Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.
6 месеци 2.317,00 дин.

Текући рачун код Комерцијалне банке

АД Београд: 205-97096-91

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK

АД Београд је: 265-1100310005857-35

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група –
Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка:
126 EUR. III група – Америка – Аустралија:
132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM

MAIN DE: DEUTDEFF

Korisnička banka: 100 9363029 0000

RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd

SWIFT CODE: RZBSRSBG

Korisnik: RS35265100000002543779

POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II DRESDNER BANK AG Frankfurt am Main,

Germany SWIFT CODE: DRESDEFF

Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA

AD, Beograd, Sv. Save 14

Serbia

SWIFT - BIC: KOBBSRSGXXX

Korisnik: RS35205002000984500033

POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd

Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines

- 11000 Београд,

Булевар деспота Стефана 24/1,

Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

НАСЛОВНА СТРАНА

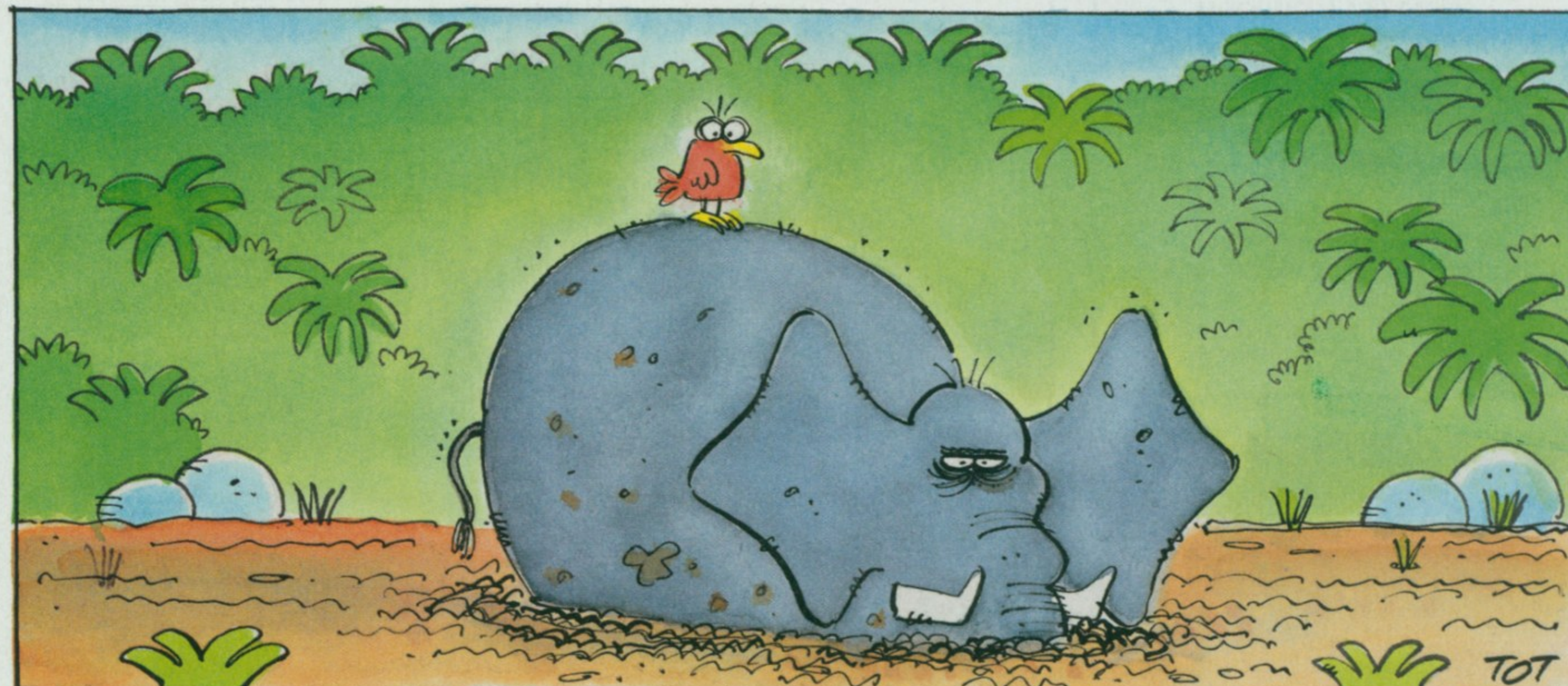
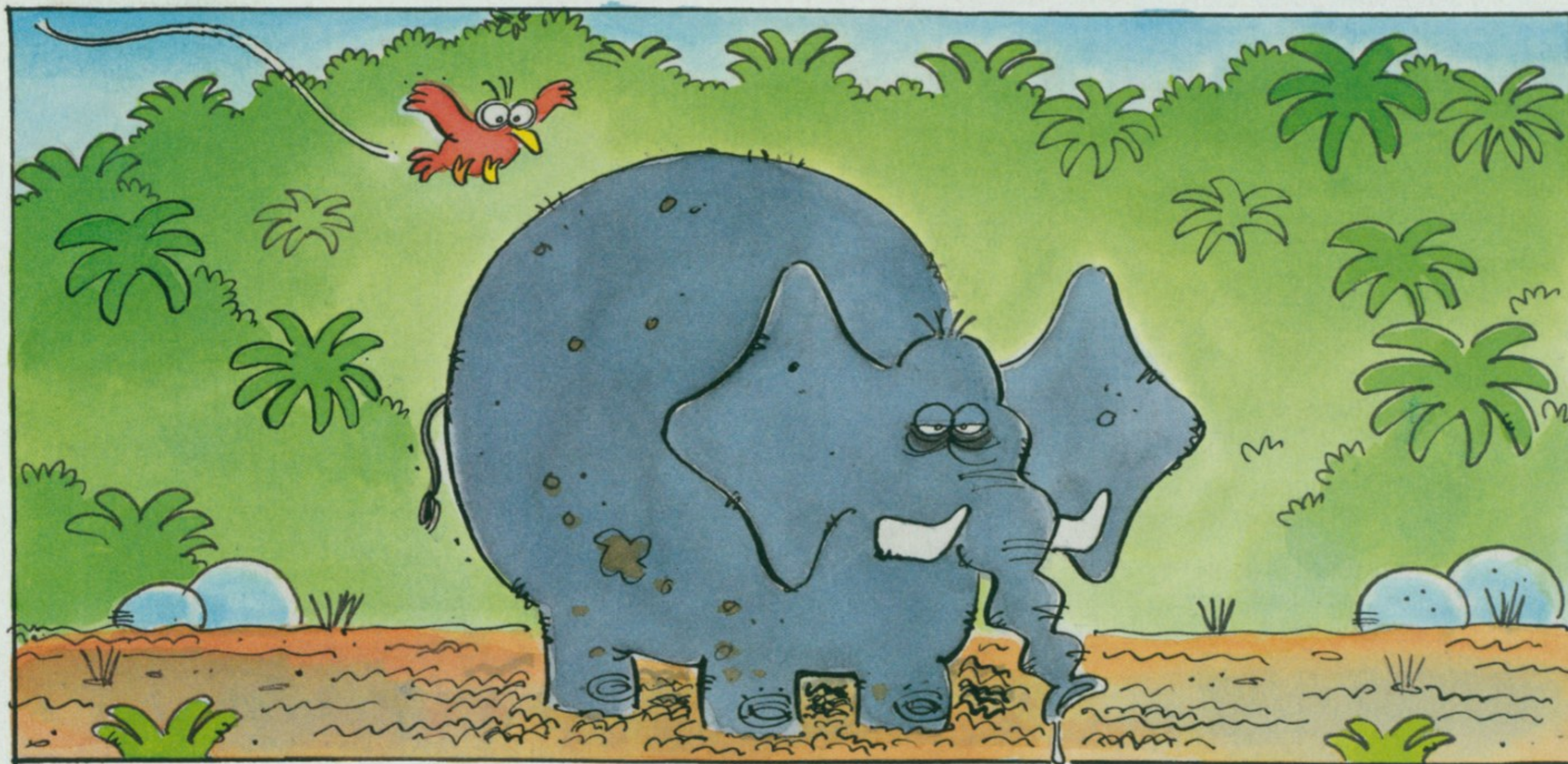
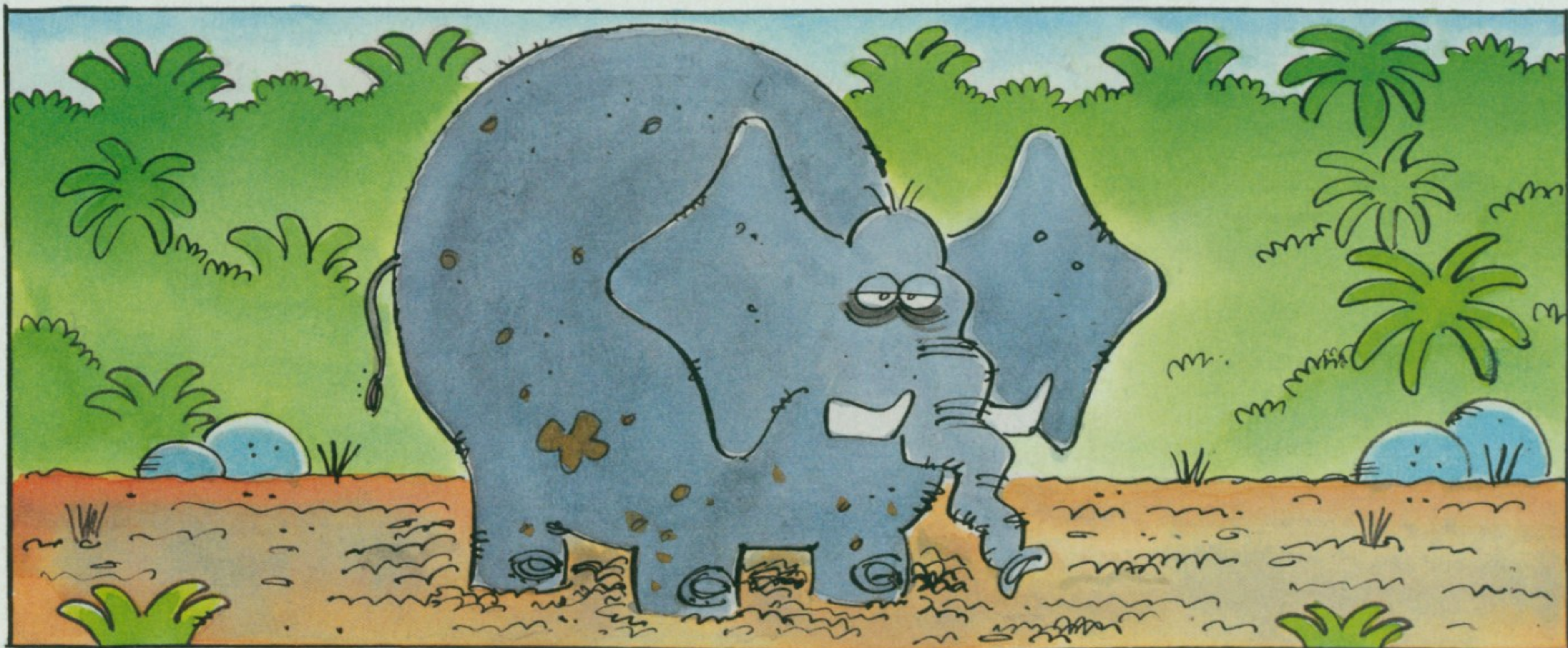
НЕЈТАН ФОКС

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

Издавача и уредника одговорних за садржај • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

„ПРАШУМСКИ ГЛАСНИК“

ЦРТА И ПИШЕ
РОБЕРТО ТОТАРО

© SAF, 2007

РЕКЛИ

СУ

ПОБЕДИ

*Победа, победа по сваку цену;
победа упркос страху;
победа иако је пут дуг и напоран;
јер без победе нећемо моћи
да преживимо.*

Винстон Черчил
британски државник
(1874-1965)

*Бољи је извесни мир
од победе
којој се само надамо.*

Тит Ливије
римски историчар
(59. пре н. е)

*Ко боље
познаје укус
пораза од
победника?*

Бранко Миљковић
српски песник
(1934-1961)

*Победа
припада ономе
који се суздржава.*

Јохан Волфганг фон Гете
немачки писац,
песник и научник
(1749-1832)

*Само дух човека
који извршава
наређења и дух онога
који командује војском
воде до победе.*

Џорџ Смит Патон
амерички генерал
(1885-1945)

*Не волим
да крадем победу.*

Александар Македонски
цар и освајач
(356-323. пре н. е)

*Победа има
многобројне очеве,
док је пораз сироче.*

Џон Китс
енглески песник
(1795-1821)

*Једина
љубавна
победа је
- бекство.*

Наполеон Бонапарта
француски цар
и војсковођа
(1769-1821)

*Постоје
порази
који су
славнији
од
победа.*

Мишел де Монтењ
француски
књижевник
(1533-1592)

*Ма ко победио,
постоји извесна
болећивост
због побеђених.*

Станислав Винавер
српски књижевник,
песник и преводилац
(1891-1955)

*Два пута
побеђује онај
који уме себе
да савлада у победи.*

Латинска изрека

У победи нема лепоте.

Лао Це
кинески мислилац
(570-490. пре н.е)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

